

**SPÓŁDZIELCZA GRUPA BANKOWA
BANK SPÓŁDZIELCZY W CZŁUCHOWIE**

UJAWNIE NIE INFORMACJI

*o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących profilu ryzyka Banku,
funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń
oraz innych informacji podlegających obowiązkowym ujawnieniom*

WG STANU NA DZIE Ń 31 GRUDNIA 2019 ROKU

Sporządził: Katarzyna Krassowska

Zatwierdzono do ujawnienia na posiedzeniu Zarządu w dniu 30.06.2020 roku.

Protokół Zarządu nr 45/2020

WPROWADZENIE	4
1. INFORMACJE O BANKU.....	4
2. CELE I STRATEGIE W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKAMI UZNANYMI PRZEZ BANK ZA ISTOTNE	5
2.1. INFORMACJE O STRATEGII I PROCESACH ZARZĄDZANIA W ODNIESIENIU DO POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW RYZYKA	5
2.1.1. Ryzyko kredytowe i ryzyko koncentracji	9
2.1.2. Ryzyko operacyjne	19
2.1.3. Ryzyko walutowe	26
2.1.4. Ryzyko płynności	29
2.1.5. Ryzyko stopy procentowej	34
2.1.6. Ryzyko kapitałowe	37
2.1.7. Ryzyko braku zgodności	43
2.2. UJAWNIEŃ W ZAKRESIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA	48
3. FUNDUSZE WŁASNE	49
3.1. WARTOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH SKŁADNIKÓW FUNDUSZY WŁASNYCH	49
3.2. OPIS INSTRUMENTÓW KAPITAŁOWYCH ORAZ OGRANICZEŃ ZASTOSOWANYCH DO OBLICZANIA FUNDUSZY WŁASNYCH	54
3.3. POZIOM KAPITAŁU PODSTAWOWEGO TIER I I KAPITAŁU TIER I PONAD WYMAGANY POZIOM WSPÓŁCZYNNIKA	55
3.4. CHARAKTER I WIELKOŚĆ POZYCJI KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ DO FUNDUSZY WŁASNYCH NA MOCY PRZEPISÓW PRZEJŚCIOWYCH	56
4. WYMOGI KAPITAŁOWE – ART. 438 ROZPORZĄDZENIA CRR.....	56
4.1. OPIS METODY STOSOWANEJ PRZEZ INSTYTUCJĘ DO OCENY ADEKWATNOŚCI JEJ KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO W CELU WSPARCIA BIEŻĄCYCH I PRZYSZŁYCH DZIAŁAŃ	56
4.2. KWOTY EKSPOZYCJI WAŻONYCH RYZYKIEM – 8 % KWOT EKSPOZYCJI WAŻONYCH RYZYKIEM DLA KAŻDEJ KATEGORII EKSPOZYCJI OKREŚLONEJ W ART. 112 ROZPORZĄDZENIA CRR	57
4.3. WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH	58
4.4. BUFORY KAPITAŁOWE – ART. 440 ROZPORZĄDZENIA CRR.....	58
5. UJAWNIEŃ W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO.....	59
5.1. STOSOWANE W RACHUNKOWOŚCI DEFINICJE POZYCJI PRZETERMINOWANYCH I O UTRACONEJ JAKOŚCI	59
5.2. OPIS STOSOWANEGO PODEJŚCIA I METOD PRZYJĘTYCH DO USTALENIA KOREKT WARTOŚCI I REZERW CELOWYCH/ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH DOTYCZĄCYCH ODSETEK, W TYM REZERWY NA RYZYKO OGÓLNE W CZĘŚCI DOTYCZĄCEJ RYZYKA KREDYTOWEGO	59
5.3. CAŁKOWITA KWOTA EKSPOZYCJI WEDŁUG WYCENY BILANSOWEJ (PO KOREKTACH RACHUNKOWYCH) I ŚREDNIA KWOTA EKSPOZYCJI W DANYM OKRESIE W PODZIALE NA KLASY RYZYKA	60
5.4. STRUKTURA GEOGRAFICZNA EKSPOZYCJI W PODZIALE NA OBSZARY WAŻNE POD WZGLĘDEM ISTOTNYCH KATEGORII EKSPOZYCJI WRAZ Z DODATKOWYMI SZCZEGÓŁOWYMI PODZIAŁAMI W STOSOWNYCH PRZYPADKACH	61
5.5. STRUKTURA BRANŻOWA EKSPOZYCJI ORAZ PODZIAŁ ZE WZGLĘDU NA TYP KONTRAHENTA W ROZBIECIU NA KLASY EKSPOZYCJI, WRAZ Z DODATKOWYMI SZCZEGÓŁAMI W UZASADNIENIACH PRZYPADKACH, W TYM OKREŚLENIE EKSPOZYCJI WOBEC MŚP	62
5.6. STRUKTURA EKSPOZYCJI WEDŁUG OKRESÓW ZAPADAŁNOŚCI W PODZIALE NA KLASY EKSPOZYCJI, WRAZ Z DODATKOWYMI SZCZEGÓŁAMI W UZASADNIENIACH PRZYPADKACH	62
5.7. ISTOTNE BRANŻE, KWOTY EKSPOZYCJI ZAGROŻONYCH, SALDA KOREKT WARTOŚCI I REZERW, KOREKTY I REZERWY W OKRESIE OBRACHUNKOWYM	64
5.8. KWOTY EKSPOZYCJI ZAGROŻONYCH	65
5.9. ZMIANY STANÓW KOREKT WARTOŚCI I REZERW Z TYTUŁU EKSPOZYCJI ZAGROŻONYCH.....	65
5.9.1. Opis rodzajów korekt wartości i rezerw	65
5.9.2. Salda rezerw celowych i odpisów aktualizujących odsetki dotyczące ekspozycji zagrożonych	66
5.9.3. Korekty wartości ujmowane w bilansie Banku uwzględniają niezamortyzowaną prowizję podlegającą rozliczeniu według efektywnej stopy procentowej dla ekspozycji zagrożonych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	67
5.9.4. Korekty wartości zaliczone bezpośrednio do rachunku zysków i strat	67
6. UJAWNIEŃ W ZAKRESIE KORZYSTANIA Z OCEN ZEWNĘTRZNYCH INSTYTUCJI OCENY WIARYGODNOŚCI KREDYTOWEJ (ECAI).....	68
7. UJAWNIEŃ W ZAKRESIE RYZYKA RYNKOWEGO - RYZYKO WALUTOWE	69
8. UJAWNIEŃ W ZAKRESIE RYZYKA OPERACYJNEGO	69
8.1. WYMOGI INFORMACYJNE NA TEMAT PODEJŚCIA DO RYZYKA OPERACYJNEGO ZGODNIE Z REKOMENDACJĄ M	70
8.2. INFORMACJA O STRATACH OPERACYJNYCH W PODZIALE NA KATEGORIE ZDARZEŃ	70
8.3. INFORMACJA O NAJWAŻNIEJSZYCH ZDARZENIACH RYZYKA OPERACYJNEGO I PODJĘTYCH DZIAŁANIACH MITYGUJĄCYCH.....	70
9. UJAWNIEŃ W ZAKRESIE EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH.....	71
9.1. PODZIAŁ EKSPOZYCJI ZE WZGLĘDU NA CEL NABYCIA	71
9.2. WARTOŚĆ BILANSOWA, WARTOŚĆ GODZIWA, CENA RYNKOWA EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH WG STANU NA DZIEŃ 31.12.2019 ROKU	71
9.3. RODZAJE, CHARAKTER I KWOTY EKSPOZYCJI W KAPITAŁOWYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH WG STANU NA DZIEŃ 31.12.2019 ROKU	72
9.4. ZREALIZOWANE ZYSKI LUB STRATY ZE SPRZEDAŻY I LIKWIDACJI EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH WG STANU NA DZIEŃ 31.12.2019 ROKU	72
9.5. NIEZREALIZOWANE ZYSKI LUB STRATY Z PRZESZACOWANIA EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH ZALICZONE DO FUNDUSZY PODSTAWOWYCH LUB UZUPEŁNIAJĄCYCH WG STANU NA DZIEŃ 31.12.2019 ROKU	72
10. UJAWNIEŃ W ZAKRESIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ	72
10.1. CHARAKTER RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ	72
11. UJAWNIEŃ W ZAKRESIE POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB MAJĄCYCH ISTOTNY WPŁYW NA PROFIL RYZYKA.....	73
11.1. INFORMACJE DOTYCZĄCE PROCESU USTALANIA POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ	73
11.2. INFORMACJE DOTYCZĄCE KSZTAŁTOWANIA WYNAGRODZEŃ	74
11.3. STOSUNEK STAŁYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZENIA DO SKŁADNIKÓW ZMIENNYCH	75
11.4. GŁÓWNE PARAMETRY ORAZ ZASADY USTALANIA WYNAGRODZEŃ OSÓB MAJĄCYCH ISTOTNY WPŁYW NA PROFIL RYZYKA BANKU	75

11.5	ZBIORCZE INFORMACJE ILOŚCIOWE DOTYCZĄCE WYNAGRODZEŃ OSÓB MAJĄCYCH ISTOTNY WPLYW NA PROFIL RYZYKA BANKU	76
12.	UJAWNIEŃ W ZAKRESIE RYZYKA PŁYNNOŚCI	77
12.1	ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA PROCESEM PŁYNNOŚCI	77
12.1.1	Rola i zakres odpowiedzialności jednostek biznesowych oraz komitetów zaangażowanych w zarządzanie ryzykiem płynności	77
12.1.2	Sposób pozyskiwania finansowania działalności	77
12.1.3	Stopień scentralizowania funkcji skarbowych i zarządzania płynnością	79
12.1.4	Zasady funkcjonowania Banku w ramach Zrzeszenia i Systemu Ochrony SGB	79
12.2	UJAWNIEŃ ILOŚCIOWE W ZAKRESIE RYZYKA PŁYNNOŚCI	80
12.2.1	Rozmiar i skład nadwyżki płynności	80
12.2.2	Wielkość wiążących banki nadzorczych miar płynności oraz wskaźnika LCR	81
12.2.3	Luka płynności	81
12.2.4	Zabezpieczenia płynności funkcjonujące w Zrzeszeniu i Systemie Ochrony SGB	81
12.3	UJAWNIEŃ JAKOŚCIOWE	81
12.3.1	Aspekty ryzyka, na które narażony jest Bank	82
12.3.2	Sposób dywersyfikacji źródeł finansowania	82
12.3.3	Techniki ograniczenia ryzyka płynności	82
12.3.4	Pojęcia stosowane w procesie mierzenia pozycji płynności i ryzyka płynności Banku	82
12.3.5	Ryzyko płynności rynku odzwierciedlone w procesie zarządzania płynnością płatniczą	83
12.3.6	Testy warunków skrajnych	84
12.3.7	Polityka utrzymywania rezerw płynności	85
12.3.8	Ograniczenia regulacyjne w zakresie transferu płynności w ramach Zrzeszenia	86
12.3.9	Częstotliwość i rodzaj sprawozdawczości w zakresie ryzyka płynności	86
13.	INFORMACJA O SPEŁNIENIU PRZEZ CZŁONKÓW RADY NADZORCZEJ I ZARZĄDU BANKU WYMOGÓW OKREŚLONYCH W ART. 22AA. USTAWY PRAWO BANKOWE.	86
14.	DŹWIGNIA FINANSOWA	87
15.	UJAWNIEŃ W ZAKRESIE FUNKCJONOWANIA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	90
15.1	CELE SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	90
15.2	STRUKTURA ORGANIZACYJNA SYSTEMU W TYM ROLA ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ ORAZ KOMITETU AUDYTU	91
15.3	STOSOWANE MECHANIZMY KONTROLNE, PRZYJĘTY SCHEMAT ORGANIZACJI TRZECZ LII OBRONY W RAMACH STRUKTURY ORGANIZACYJNEJ	93
15.4	FUNKCJA KONTROLI	95
15.5	UMIEJSCOWIENIE, ZAKRES ZADAŃ, NIEZALEŻNOŚĆ PRACOWNIKA NA STANOWISKU DS. ZGODNOŚCI I KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	95
15.6	ZASADY COROCZNEJ OCENY SKUTECZNOŚCI I ADEKWATNOŚCI SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ, DOKONYWANEJ PRZEZ RADĘ NADZORCZĄ	97
16.	AKTYWA OBCIĄŻONE I NIEOBCIĄŻONE	98
17.	EKSPOZYCJE NIEOBSŁUGIWANE I RESTRUKTURYZOWANE	99

Wprowadzenie

1. Bank zgodnie z wymogami określonymi w Części Ósmej Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (zwanego dalej *Rozporządzeniem CRR*) dokonuje, w niniejszym dokumencie zwanym dalej *Ujawnieniem*, ujawnienia informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń oraz innych informacji.
2. Niniejsze *Ujawnienie* obejmuje również informacje, o których mowa w art. 111a ust. 4 ustawy *Prawo bankowe*.
3. Bank w zakresie niniejszego *Ujawnienia*:
 - 1) nie stosuje pominięcia informacji uznanych za nieistotne - informacje nieistotne to w opinii Banku informacje, których pominięcie lub nieprawidłowe ujawnienie nie powinno zmienić lub wpłynąć na ocenę lub decyzję użytkownika opierającego się na tych informacjach przy podejmowaniu decyzji ekonomicznych;
 - 2) nie stosuje pominięcia informacji uznanych za zastrzeżone lub poufne – Bank uznaje informacje za zastrzeżone, jeżeli ich podanie do wiadomości publicznej w opinii Banku osłabiłoby jego pozycję konkurencyjną. Bank uznaje informacje za poufne, jeśli Bank zobowiązał się wobec klienta lub innego kontrahenta do zachowania poufności.
4. Informacje ujawniane w niniejszym dokumencie zaprezentowano według stanu na dzień 31.12.2019 r.
5. O ile nie zaznaczono inaczej, dane liczbowe prezentowane są w złotych, a ewentualne różnice w sumach i udziałach mogą wynikać z zaokrągleń kwot do pełnych złotych oraz zaokrągleń udziałów procentowych do dwóch miejsc dziesiętnych.

1. Informacje o Banku

1. Bank Spółdzielczy w Człuchowie (dalej Bank) z siedzibą w Człuchowie, ul. Zamkowa 23, jest zarejestrowany w Sądzie Rejonowym Gdańsk – Północ w Gdańsku, VIII Wydział Gospodarczy pod nr KRS 0000085632. Jednostce nadano numer statystyczny REGON 000498537 oraz NIP 843 -10 - 14 - 270.
2. Bank jest spółdzielnią prowadzącą swoją działalność na podstawie:
 - 1) ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających,
 - 2) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *Prawo bankowe*,
 - 3) ustawy z dnia 16 września 1982 roku *Prawo spółdzielcze*,
 - 4) innych ustaw oraz Statutu Banku.
3. Bank jest zrzeszony z SGB-Bankiem S.A. w Poznaniu oraz jest uczestnikiem Systemu Ochrony SGB.
4. Głównym celem uczestnictwa w Systemie Ochrony SGB jest zapewnianie płynności i wypłacalności.
5. Z uczestnictwa w Systemie Ochrony SGB wynikają korzyści – między innymi dostęp do środków pomocowych w sytuacjach zagrożenia płynności lub wypłacalności, oraz obowiązki, do których należy

m.in. stosowanie systemu limitów ustalonych w Systemie oraz poddawanie się działaniom prewencyjnym podejmowanym przez jednostkę zarządzającą Systemem.

6. Bank, w ramach posiadanych uprawnień i zezwoleń, prowadzi działalność wyłącznie na terenie województwa pomorskiego.
7. W 2019 roku Bank prowadził działalność w niżej wymienionych placówkach:
 - 1) Oddziały w:
 - a) Czluchowie, ul. Zamkowa 23, 77-300 Czluchów;
 - b) Przechlewie, ul. Czluchowska 24, 77-320 Przechlewo;
 - c) Czarnem, ul. Moniuszki 12, 77-330 Czarne;
 - d) Debrznie, ul. Młynarska 1, 77-310 Debrzno;
 - 2) Filia w Rzeczenicy, ul. Czluchowska 26, 77-304 Rzeczenica;
 - 3) Punkt Kasowy w Koczale, ul. Czluchowska 27, 77-220 Koczała;
 - 4) Punkt Kasowy w Debrznie, ul. Traugutta 2, 77-310 Debrzno.

Działalność operacyjna prowadzona była również za pośrednictwem kanałów elektronicznych tj. przez system Internet Banking.

8. Bank na dzień 31.12.2019 roku posiadał zaangażowanie kapitałowe w SGB-Banku S.A. niepowodujące na podstawie otrzymanej decyzji KNF z dnia 25.03.2016r. pomniejszenia funduszy własnych Banku.
9. Bank na dzień 31.12.2019 roku nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

2. Cele i strategię w zakresie zarządzania ryzykami uznanymi przez Bank za istotne

2.1. Informacje o strategii i procesach zarządzania w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka

Cele strategiczne i zasady zarządzania ryzykami zostały określone w „Strategii zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Czluchowie” oraz procedurach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, a także uwzględnione są w strategii działania Banku. Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Bank podchodzi ostrożnościowo do podejmowania ryzyka, co oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

Na system zarządzania każdym rodzajem ryzyka składa się:

1. procedura opisująca zasady zarządzania ryzykiem;
2. identyfikacja, pomiar i monitorowanie;
3. system limitów ograniczających ryzyko;
4. system informacji zarządczej;
5. odpowiednio dostosowana organizacja procesu zarządzania.

Zarządzanie ryzykiem obejmuje proces gromadzenia, udostępniania, analizy danych dotyczących identyfikacji danego rodzaju ryzyka oraz podejmowanie na jej podstawie działań o charakterze proceduralnym, organizacyjnym i wykonawczym, mających na celu redukcję ryzyka do akceptowanego poziomu oraz eliminowanie/ograniczanie negatywnych skutków ekspozycji na ryzyko. Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd strategię, polityki,

wewnętrzne procedury, regulaminy, zasady, które określają sposób identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych za istotne.

Do rodzajów ryzyka uznanych za istotne Bank zalicza:

1. ryzyko kredytowe;
2. ryzyko operacyjne w tym ryzyko modeli;
3. ryzyko walutowe;
4. ryzyko koncentracji;
5. ryzyko płynności;
6. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
7. ryzyko kapitałowe;
8. ryzyko braku zgodności.

Procedury zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka podlegają przeglądowi i aktualizacji w cyklach rocznych pod względem dostosowania ich do aktualnych przepisów prawa, przy uwzględnieniu zmian w skali działalności Banku oraz zmian organizacyjnych.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:

1. na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
2. na drugi poziom składa się:
 - 1) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych;
 - 2) działalność komórki do spraw zgodności;
3. na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego, przy czym w związku uczestnictwem Banku w Systemie Ochrony, tę działalność wykonuje Spółdzielnia IPS-SGB.

Zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie, w zakresie, o którym mowa w pkt. 2 ppkt. 1) jest niezależne od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie.

W procesie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka uczestniczą:

1. Rada Nadzorcza Banku;
2. Zarząd Banku;
3. Komitety;
4. Komórki organizacyjne lub wyznaczone osoby odpowiedzialne za:
 - 1) wypełnianie obowiązków sprawozdawczych dla odbiorców zewnętrznych;
 - 2) zarządzanie nadwyżkami środków;
 - 3) zarządzanie bieżącą pozycją walutową;
 - 4) sprzedaż kredytów;
 - 5) identyfikację i akceptację ryzyka kredytowego dla pojedynczych transakcji;
 - 6) pomiar, monitorowanie i kontrolę poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego.

Członkiem Zarządu nadzorującym zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku jest Prezes Zarządu. Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pomiędzy pracownikami, czy też jednostkami organizacyjnymi Banku.

Do zadań Rady Nadzorczej Banku należy:

1. zatwierdzenie, określonego przez Zarząd, akceptowalnego ogólnego poziomu ryzyka oraz monitorowanie jego przestrzegania;
2. zatwierdzenie, przyjętej przez Zarząd, strategii zarządzania Bankiem oraz nadzorowanie jej przestrzegania;
3. zatwierdzenie, przyjętej przez Zarząd Banku, strategii zarządzania ryzykiem oraz monitorowanie jej przestrzegania;
4. sprawowanie nadzoru nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem procedur, na podstawie których funkcjonować ma w Banku system zarządzania ryzykiem oraz nadzorowanie ich przestrzegania;
5. wybieranie członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
6. monitorowanie skuteczność czynności wykonywanych przez członków Zarządu w związku z realizacją ich zadań w zakresie systemu zarządzania Bankiem;
7. sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem przez członków swoich Zarządu obowiązków;
8. określenie zasad raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez Zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku;
9. zatwierdzenie zasad przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka.
10. coroczna ocena adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

Zarządu Banku w systemie zarządzania ryzykiem projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie, spójnego ze strategią zarządzania Bankiem, systemu zarządzania ryzykiem, w tym:

1. określa bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka;
2. opracowuje i przyjmuje strategię zarządzania ryzykiem;
3. odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie procedur dotyczących zarządzania oraz zapewnienie wdrożenia planów w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, opracowuje i akceptuje politykę oraz zapewnia wdrożenie procedur; monitoruje ich przestrzeganie;
4. odpowiada za oszacowanie kapitału wewnętrznego na poziomie zapewniającym pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka;
5. zapewnia strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i umożliwiającą skuteczne wykonywanie zadań, w tym: wprowadza podział realizowanych w Banku zadań, zapewniający niezależność zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania ryzykiem na drugim poziomie;
6. nadzoruje zarządzanie ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie;
7. nadzoruje wielkość i profil ryzyka w Banku;
8. ustanawia odpowiednie zasady raportowania, w tym zasady raportowania Zarządu do Rady Nadzorczej; ustanawia zasady raportowania przez jednostki organizacyjne, komórki organizacyjne oraz stanowiska organizacyjne Banku o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, w sposób umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka w Banku;

9. wprowadza niezbędne korekty i udoskonalenia systemu zarządzania w przypadku zmiany wielkości i profilu ryzyka w działalności Banku oraz czynników otoczenia gospodarczego lub wykrycia nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania;
10. odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki wynagrodzeń;
11. zatwierdza przyjęte rodzaje limitów oraz ich wysokość.

W procesie zarządzania ryzykiem udział biorą następujące Komitety:

1. Komitet KRO o charakterze analityczno-doradczym, który realizuje zadania opisane w Regulaminie funkcjonowania Komitetu ds. Ryzyka Operacyjnego w Banku Spółdzielczym w Czulchowie,
2. Komitet do spraw Produktów Bankowych - jest organem opiniodawczo-doradczym Zarządu Banku w zakresie efektywnego wprowadzania/modyfikowania produktów oferowanych przez Bank w celu realizacji Strategii działania oraz optymalizacji dochodu, przy jednoczesnym zachowaniu pełnego bezpieczeństwa Banku, którego szczegółowe zadania oraz zasady funkcjonowania reguluje Regulamin funkcjonowania Komitetu do spraw produktów bankowych w Banku Spółdzielczym w Czulchowie.

Komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej Banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Bank dokonuje identyfikacji i pomiaru/szacowania ryzyka w oparciu o metody i modele, dostosowane do profilu, skali i złożoności ryzyka. Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości, charakteru oraz zmienności poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku. Metody/modeli, w szczególności ich założenia są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie i weryfikację historyczną. Przegląd i aktualizacja metod/modeli lub systemów pomiaru ryzyka przeprowadzane są wraz z przeglądem procedur dotyczących zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza testy warunków skrajnych. Bank dokłada staranności, aby zakres i założenia przyjmowane w przeprowadzanych testach warunków skrajnych dawały podstawy rzetelnej oceny ryzyka. Szczegółowe założenia i scenariusze przyjęte w testach warunków skrajnych są zawarte w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Ich przegląd i aktualizacja są dokonywane wraz z przeglądem tych zasad. Bank wprowadza także odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku. Procedury wewnętrzne określają zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów oraz częstotliwości monitorowania ich przestrzegania i raportowania. Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku oraz do poziomu limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB. Z zachowaniem limitów określonych w rozporządzeniu CRR, ustawie Prawo bankowe oraz limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB, Bank ustalił i weryfikuje wewnętrzne limity zaangażowań według kryteriów uwzględniających specyfikę swojej działalności. Procedury wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem określają sytuacje, w których dopuszczalne jest przekroczenie limitów wewnętrznych, określają warunki akceptacji przekroczeń oraz sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów wewnętrznych.

Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony system informacji zarządczej. System informacji zarządczej dostarcza informacji na temat:

1. rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku;
2. profilu ryzyka;

3. stopnia wykorzystania limitów wewnętrznych;
4. wyników testów warunków skrajnych;
5. skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.

Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku. Zakres oraz szczegółowość sprawozdań wewnętrznych są dostosowane do rodzaju raportowanego ryzyka oraz odbiorców informacji. Rzetelność, dokładność oraz aktualność dostarczanych informacji zapewnia wprowadzony w Banku system kontroli wewnętrznej. Szczegółowe zasady działania systemu informacji zarządczej reguluje w Banku odrębna procedura. Ponadto w regulacjach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego został określony w sposób ogólny zakres informacji zarządczej z obszaru, którego dotyczy regulacja.

2.1.1. Ryzyko kredytowe i ryzyko koncentracji

Strategia i proces zarządzania ryzykiem kredytowym i koncentracji

Celem strategicznym w zakresie ryzyka kredytowego jest:

1. wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
2. dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego, umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych i zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
3. utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym od 4%, przy czym wskaźnik ten nie może być wyższy niż określony w umowie Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB;
4. utrzymywanie jakości portfela kredytowego dużych ekspozycji kredytowych, wyrażonych udziałem należności zagrożonych w portfelu dużych zaangażowań na poziomie nie wyższym niż poniżej:

Poziom wykorzystania limitu łącznej kwoty dużych ekspozycji do poziomu 100 % uznanego kapitału	Udział należności zagrożonych
≤ 20%	50,00%
≤ 30%	34,00%
≤ 40%	25,00%
≤ 50%	20,00%
≤ 60%	17,00%
≤ 70%	14,50%
≤ 80%	12,50%
≤ 90%	11,50%
≤ 100%	10,01%

5. utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi należności zagrożonych od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej 33%;
6. ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.

Cele strategiczne Banku w zakresie ryzyka koncentracji:

1. utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
2. bezwzględne przestrzeganie limitów koncentracji dużych ekspozycji określonych w CRR.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:

1. wdrożenie, weryfikację i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
2. prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie zgodnym z definicją wynikającą z Rekomendacji S KNF;
3. utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie nie wyższym od 4% całego portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie;
4. zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 90% ich udziału w portfelu kredytowym.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:

1. wdrożenie, weryfikację i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;
2. prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymania zaangażowania na nieistotnym poziomie, zgodnym z definicją wynikającą z Zasad zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych w Banku Spółdzielczym w Czluchowie;
3. utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie nie wyższym od 3% całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
4. zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do 8% ich udziału w portfelu kredytowym.

Przy realizacji celów strategicznych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym uwzględnia się najważniejsze czynniki ryzyka kredytowego, którymi są:

1. pogorszenie się koniunktury gospodarczej,
2. pogorszenie sytuacji ekonomiczno – finansowej kredytobiorcy,
3. pogorszenie sytuacji ekonomiczno – finansowej firm w branży,
4. błędy pracowników Banku w ocenie wniosku,
5. ryzyko towarzyszące przedsięwzięciu (np. pojawienie się silnej konkurencji, problemy z dostawcami lub odbiorcami),
6. ryzyko prawne – nagła zmiana przepisów,
7. rosnące zapotrzebowanie na kredyt przy niskich kapitałach własnych,
8. brak pełnej informacji o zadłużeniu,
9. brak pełnej informacji o powiązaniach kapitałowych lub organizacyjnych,

10. ograniczone możliwości ubezpieczeń,
11. konkurencja bankowa – obniżanie standardów celem zatrzymania kredytobiorcy jako klienta Banku,
12. czynniki losowe (katastrofy, śmierć lub choroba kredytobiorcy),
13. wyłudzenia.

Ryzyko kredytowe Banku rozpatrywane jest w dwóch aspektach: ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka łącznego portfela kredytowego. Pojedyncze ryzyko zależy od wysokości możliwej straty (równej maksymalnej wartości kredytu) i prawdopodobieństwa jej wystąpienia. Łączne ryzyko kredytowe zależne jest od wysokości pojedynczych kredytów, prawdopodobieństwa ich niespłacenia i współzależności między poszczególnymi pojedynczymi kredytami.

Na proces zarządzania ryzykiem pojedynczej transakcji składa się:

1. w ramach operacyjnego zarządzania ryzykiem:
 - a. pozyskanie klienta i zgromadzenie dokumentacji do wniosku kredytowego,
 - b. podjęcie decyzji kredytowej, zawarcie umowy i uruchomienie kredytu;
2. w ramach identyfikacji ryzyka w związku z udzieleniem kredytu:
 - a. ocena zdolności kredytowej i jakości zaproponowanego zabezpieczenia,
 - b. wydanie propozycji podjęcia decyzji kredytowej;
3. w ramach pomiaru i monitorowania ryzyka kredytowego:
 - a. badanie terminowości spłat zaangażowań klientów wobec Banku,
 - b. ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów i ewentualne stwierdzenie zagrożeń terminowej obsługi kredytu wraz z odsetkami,
 - c. wycena ekspozycji kredytowej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków poprzez utworzenie rezerw celowych dla ekspozycji zaliczonych do wyższej niż „normalna” kategorii ryzyka,
 - d. badanie przestrzegania limitów jednostkowych na ekspozycje kredytowe,
 - e. ocena adekwatności przyjętych zabezpieczeń.

Na proces zarządzania ryzykiem portfela kredytowego składa się:

1. opracowanie polityki kredytowej Banku, w tym określenie docelowych grup klientów i oferowanych produktów;
2. ustalenie pożądanej struktury portfela kredytowego;
3. zapewnienie odpowiedniego poziomu dywersyfikacji ryzyka kredytowego;
4. wprowadzanie mechanizmów ograniczających ryzyko kredytowe w tych obszarach, w których posiadanie przez Bank nadmiernych koncentracji (podmiotowych, branżowych, geograficznych) wynika ze specyfiki prowadzonej działalności;
5. identyfikacja i pomiar ryzyka poprzez:
 - a. ocenę struktury podmiotowej, rodzajowej i jakościowej portfela kredytowego,
 - b. ocenę poziomu wskaźnika kredytów zagrożonych, badanie udziału portfeli kredytów zagrożonych w portfelach kredytowych,
 - c. ocenę wielkości salda rezerw celowych/różnicy wartości rezerw i aktualizacji w porównaniu z wielkością wyniku na działalności bankowej i wielkością wyniku finansowego Banku,
 - d. ocenę stopnia pokrycia rezerwami celowymi kredytów zagrożonych,

- e. ocenę wartości odzysku z zabezpieczeń oraz poziomu pokrycia kredytów zabezpieczeniami,
 - f. monitorowania kredytów, ich struktury, czynników ryzyka,
 - g. analizę ryzyka wynikającego z zaangażowań wobec podmiotów, o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe,
 - h. analizę ryzyka kredytowego z tytułu koncentracji:
 - wobec pojedynczych podmiotów oraz podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
 - w ten sam sektor gospodarczy,
 - w tę samą branżę gospodarczą,
 - w ten sam rodzaj zabezpieczenia lub w tego samego dostawcę zabezpieczenia.
 - i. ocenę skali stosowanych odstępstw od warunków kredytowania i ich wpływu na ryzyko,
 - j. przeprowadzanie testów warunków skrajnych;
- 6. monitorowanie i kontrolę stopnia wykorzystania wprowadzonych limitów;
 - 7. monitorowanie skuteczności działań windykacyjnych oraz restrukturyzacyjnych;
 - 8. ustalenie adekwatnego do potrzeb systemu informacji zarządczej;
 - 9. stosowanie odpowiednich mechanizmów kontrolnych poprzez:
 - a. opracowanie i przyjęcie do stosowania procedur służących zarządzaniu ryzykiem wynikającym z określonych portfeli kredytowych, w tym dotyczących:
 - zarządzania ryzykiem koncentracji,
 - zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
 - zarządzania ryzykiem ekspozycji detalicznych,
 - b. stosowanie limitów koncentracji zaangażowań,
 - c. badanie stopnia przestrzegania wprowadzonych limitów i standardów postępowania (funkcja kontroli).

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza - która:

- 1. w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku,
- 2. zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- 3. udziela zgody na udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej lub poręczenia członkowi Zarządu albo Członkowi Rady Nadzorczej Banku, o której mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe oraz art. 46 § 1 pkt 8 ustawy Prawo spółdzielcze.

Zarząd – który:

- 1. zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem kredytowym,
- 2. wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad zarządzania tym ryzykiem,
- 3. odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem kredytowym,
- 4. podejmuje decyzje o przyznaniu kredytu w ramach obowiązujących w Banku kompetencji kredytowych;

5. akceptuje ustalenia/wyniki procesu monitoringu ekspozycji kredytowych, zgodnie z zapisami procedury dotyczącej klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków;
6. odpowiada za przekazywanie Radzie Nadzorczej okresowej informacji z zakresu ryzyka kredytowego.

Stanowisko ryzyka kredytowego – będące komórką monitorującą portfelowe ryzyko kredytowe wykonuje zadania związane z:

1. okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem procedur kredytowych obejmujących zarządzanie wszystkimi aspektami ryzyka kredytowego, przygotowywaniem propozycji zmian procedur dla Zarządu;
2. zapewnieniem zgodności procedur ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;
3. opracowywaniem i aktualizowaniem zasad oceny wartości zabezpieczeń;
4. proponowaniem wysokości przyjętych limitów;
5. dokonywaniem pomiaru ryzyka;
6. przeprowadzaniem testów warunków skrajnych;
7. sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Komisja ds. tworzenia rezerw na aktywa i zobowiązania pozabilansowe – przeprowadza niezależny, udokumentowany przegląd portfela kredytowego Banku, w celu identyfikacji i oceny ryzyka kredytowego poprzez:

1. badanie terminowości spłat kredytów;
2. badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta;
3. badanie adekwatności przyjętych zabezpieczeń.

Komitet do spraw produktów bankowych - opiniuje wprowadzanie nowych lub modyfikację istniejących produktów bankowych z zakresu działalności kredytowej.

Zespół analiz kredytowych wykonuje zadania związane z:

1. analizą wniosków kredytowych, w tym oceną zdolności kredytowej i oceną adekwatności proponowanego zabezpieczenia;
2. przygotowaniem propozycji decyzji kredytowej.

Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej - kontroluje sprawność działania systemu zarządzania ryzykiem, a także dokonuje okresowych ocen zgodności sposobu zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi Banku,

Pracownicy obsługi klienta – odpowiadają w szczególności za:

1. pozyskiwanie klientów (z uwzględnieniem identyfikacji podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie);
2. gromadzenie dokumentacji kredytowej do wniosku o kredyt (z uwzględnieniem identyfikacji podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie);
3. weryfikację danych o klientach (z uwzględnieniem identyfikacji podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie);
4. dokonywanie analizy zdolności i wiarygodności kredytowej, ocenę jakości i skuteczności zabezpieczenia i wydanie odpowiedniej rekomendacji decyzji kredytowej (w ramach posiadanych uprawnień, z uwzględnieniem identyfikacji podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie);

5. gromadzenie dokumentów do monitoringu pojedynczej transakcji kredytowej oraz sporządzanie arkuszy monitoringu (z uwzględnieniem identyfikacji podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie), przy czym przeprowadzanie niezależnego, udokumentowanego przeglądu portfela kredytowego Banku, dokonuje Komisja ds. tworzenia rezerw na aktywa i zobowiązania pozabilansowe;
6. przygotowanie umów kredytowych;
7. uruchamianie kredytów;
8. bieżący kontakt z klientem;
9. wykonywanie zadań związanych z restrukturyzacją i windykacją;
10. prawidłowość zapisów w systemie finansowo-księgowym pojedynczej ekspozycji kredytowej,
11. pracownik procesujący kredyt na poziomie Oddziału/Filii/Punktu Kasowego, rejestrację odstępstw od przyjętych standardów postępowania; przy czym, w celu ograniczenia ryzyka operacyjnego, Bank wprowadził następujące mechanizmy:
 - 1) ograniczono kwotę zaangażowania ogólnego klienta do której przeprowadza się analizę w Oddziale Banku;
 - 2) dokonano podziału zadań w zakresie pozyskania klienta a analizą wniosku kredytowego, inny pracownik pozyskuje klienta a inny dokonuje analizy wniosku kredytowego (dotyczy wniosków, które nie są analizowane przez Zespół analiz kredytowych);
 - 3) jeżeli pozyskania klienta a następnie analizy wniosku kredytowego tego klienta dokonuje ta sama osoba, to przed podjęciem decyzji kredytowej analiza jest dodatkowo weryfikowana przez przełożonego.

Struktura i organizacja komórki monitorującej ryzyko kredytowe i koncentracji

Bank prowadzi stały monitoring portfela należności kredytowych oraz dokonuje jego okresowych i doraźnych przeglądów. Przeglądy okresowe dokonywane są co najmniej raz na koniec każdego kwartału i służą wzmocnieniu bezpieczeństwa procesu kredytowania, a ponadto:

1. identyfikują zagrożenia,
2. umożliwiają szybkie i wczesne reagowanie na ujawnione zagrożenia,
3. wspomagają utrzymanie zalecanych parametrów jakościowych portfela kredytowego.

Poza przeglądami wynikającymi z ustalonych planów działania, jednostki organizacyjne Banku mają obowiązek – w razie stwierdzenia pogorszenia się jakości kredytów – przeprowadzenia doraźnych przeglądów portfela lub jego części, w celu wyjaśnienia przyczyn zaistniałego stanu. Jednostki organizacyjne Banku, zaangażowane w proces kredytowania, zobowiązane są do systematycznego monitorowania wszystkich podmiotów, wobec których występuje zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe.

Na poziomie **Stanowiska ryzyka kredytowego** monitorowanie obejmuje:

1. obserwację kierunków zmian jakości i struktury portfela kredytowego,
2. badanie niekorzystnych zjawisk w portfelu kredytowym,
3. podejmowanie działań zaradczych lub zmierzających do redukcji skali ryzyka kredytowego (np. propozycje limitów),

4. analizę rynkowych cen nieruchomości na podstawie własnych lub międzybankowych baz danych, ponadto w celu identyfikacji zagrożeń mogących negatywnie wpływać na jakość portfela kredytowego zaleca się dokonywanie, w podziale na jednostki organizacyjne Banku, analiz w zakresie:
 - a. jakości portfela w ujęciu produktowym,
 - b. migracji ekspozycji kredytowych pomiędzy grupami ryzyka kredytowego.

Dyrektor Oddziału odpowiada za prawidłowość dokumentacji monitoringu oraz terminowe przekazywanie jej do Komisję ds. tworzenia rezerw na aktywa i zobowiązania pozabilansowe.

Niezależny przegląd ekspozycji kredytowych wykonywany jest przez **Komisję ds. tworzenia rezerw na aktywa i zobowiązania pozabilansowe**. Monitorowanie na poziomie **audytu wewnętrznego** wykonywane jest przez pracowników Systemu Ochrony upoważnionych do przeprowadzania audytu wewnętrznego w Banku.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka kredytowego i koncentracji

Częstotliwość	Nazwa raportu	Odbiorca		
		Rada Nadzorcza	Zarząd	Członek Zarządu
Miesięcznie	1. Raport o ryzyku kredytowym z uwzględnieniem: – struktury podmiotowej, produktowej, poziomu kredytów udzielanych osobom o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe, – poziomu wysokich, dużych oraz istotnych ekspozycji, – analizy wykonania limitów koncentracji zaangażowań, – analizy jakości portfela kredytów w tym analizy stanu rezerw celowych, – analizy odstępstw od przyjętych standardów kredytowania.		X	
	2. Sprawozdanie z klasyfikacji ekspozycji kredytowych		X	
	3. Sprawozdanie z przewidywanej klasyfikacji ekspozycji kredytowych.		X	
	4. Informacja o zaległościach w spłacie kredytów.			Prezes Zarządu
Kwartalnie	1. Informacja o ryzyku kredytowym zgodna z raportami miesięcznym	X	X	
	2. Analiza portfela DEK, EKZH i EKFN - w rozszerzonym raporcie o ryzyku kredytowym	X	X	
	3. Informacja dotycząca windykacji i restrukturyzacji kredytów w sytuacji zagrożonej - w rozszerzonym raporcie o ryzyku kredytowym	X	X	
Rocznie	1. Analiza profilu ryzyka kredytowego oraz realizacji polityki kredytowej	X	X	
	2. Analiza ryzyka ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości oraz zabezpieczonych hipotecznie wg stanu z 31 grudnia.	X	X	
	3. Analiza rynku nieruchomości.		X	
	4. Weryfikacja założeń do testów skrajnych warunków, testy warunków skrajnych	X	X	
	5. Weryfikacja limitów koncentracji		X	

Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji

W celu zapobieżenia negatywnym skutkom wzrostu poziomu ryzyka kredytowego, wynikającego z możliwego pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta w trakcie trwania ekspozycji kredytowej, Bank stosuje zabezpieczenia prawne umożliwiające ograniczenie poziomu tego ryzyka. Bank stosuje wszystkie rodzaje prawnych form zabezpieczeń. Wartość oraz adekwatność przyjętych zabezpieczeń spłaty kredytów jest przez Bank oceniana na poziomie uzależnionym od: ich stopnia płynności, długoterminowej stabilności wartości, ewentualnego czasu zbycia zabezpieczenia. Podstawową zasadą funkcjonującą w Banku przy podejmowaniu pozytywnej decyzji kredytowej jest posiadanie przez klienta zdolności do spłaty kredytu; przyjmowane zabezpieczenia traktowane są jako źródło spłaty kredytu, w przypadku gdy klient utracił zdolność do samodzielnej obsługi zadłużenia, tym samym jakość i skuteczność zabezpieczenia spłaty kredytu nie zastępuje konieczności posiadania przez klienta zdolności kredytowej, za wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy Prawo bankowe.

Jako zabezpieczenie spłaty udzielonych kredytów Bank przyjmuje następujące rodzaje zabezpieczeń:

1. w ramach zabezpieczeń rzeczowych:
 - 1) hipotekę na nieruchomości,
 - 2) zastaw rejestrowy,
 - 3) przewłaszczenie rzeczy ruchomej,
 - 4) wpłatę określonej kwoty, spełniającej warunki określone w art. 102 ustawy Prawo bankowe,
 - 5) blokadę środków na rachunku w Banku lub innych bankach,
 - 6) cesję wierzytelności z umów handlowych,
 - 7) cesję wierzytelności z umów ubezpieczeniowych,
 - 8) inne, zaakceptowane indywidualną decyzją przez Bank,
2. w ramach zabezpieczeń nierzeczywistych:
 - 1) weksel własny i poręczenie wekslowe,
 - 2) gwarancję,
 - 3) poręczenie cywilne.

Dodatkowo Bank obligatoryjnie uzyskuje:

1. akt notarialny poddania się egzekucji, zgodnie z art. 777 k.p.c. dla zabezpieczenia kredytów, z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego:
 - 1) udzielanych nowym klientom, jeżeli wartość ekspozycji kredytowej jest równa lub przekracza kwotę 300 tys. zł,
 - 2) udzielanych klientom, z którymi współpraca układa się pozytywnie w okresie przynajmniej 2 lat, jeżeli wartość ekspozycji kredytowej jest równa lub przekracza kwotę 650 tys. zł,
 - 3) detalicznych ekspozycji kredytowych, których wartość jest równa lub przekracza kwotę 100 tys. zł,

- 4) detalicznych ekspozycji kredytowych, których wartość jest równa lub przekracza kwotę 50 tys. zł oraz przekroczony został wskaźnik Dtl,
 - 5) udzielanych klientom, których ekspozycje kredytowe ewidencjonowane były lub są w sytuacji zagrożonej:
 - poniżej standardu, gdy wartość ekspozycji kredytowej jest równa lub przekracza kwotę 150 tys. zł,
 - wątpliwej, gdy wartość ekspozycji kredytowej jest równa lub przekracza kwotę 100 tys. zł,
 - straconej, gdy wartość ekspozycji kredytowej jest równa lub przekracza kwotę 50 tys. zł.
 - 6) W przypadku wszystkich transakcji kredytowych, bez względu na kwotę transakcji kredytowej, przy których wymagane jest zawarcie aktu notarialnego.
2. Zabezpieczenie w formie gwarancji bankowej, gwarancji z BGK/ poręczeń z BGK lub Pomorskiego Regionalnego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w przypadku:
- 1) kredytu na działalność gospodarczą lub rolniczą udzielanego osobie samotnej w przypadku którego nie zastosowano zabezpieczenia w postaci hipoteki na nieruchomości, poręczenia lub kaucji,
 - 2) gdy udzielenie kredytu skutkowałoby wzrostem zaangażowanie podmiotu powyżej 20% kapitału uznanego.

Przyjęte formy zabezpieczenia dostosowane są do okresu kredytowania i ryzyka bankowego. Umowy dotyczące zabezpieczeń ekspozycji kredytowych są regularnie monitorowane pod względem ekonomicznym jak i prawnym. Polityka Banku w odniesieniu do portfela kredytowego nakierowana jest na kształtowanie bezpiecznej struktury portfela. Zasady monitorowania portfela należności, określają odpowiednie procedury wewnętrzne Banku. Monitorowanie ryzyka kredytowego ma na celu przewidywanie możliwości wystąpienia straty i jej aktywne ograniczanie, jak również wczesną identyfikację zagrożeń i podjęcie działań naprawczych. Monitoring prowadzi się w celu:

1. wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych o sytuacji klienta i podejmowania działań zapobiegawczych,
2. rozwoju współpracy z klientem.

Proces monitoringu realizowany jest w oparciu o:

1. ocenę terminowości spłat oraz analizę dotychczasowej współpracy z klientem,
2. ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy,
3. kontrolę i aktualizację stanu i wartości ustanowionych zabezpieczeń.

Na podstawie prowadzonego monitoringu kredytowego, zgodnie ze stosowanymi przepisami, dokonywana jest klasyfikacja ekspozycji kredytowych oraz tworzone są rezerwy celowe oraz odpisy aktualizacyjne należności związane z ekspozycjami kredytowymi. Przeglądy okresowe portfela kredytowego dokonywane są co najmniej raz na koniec każdego kwartału i służą wzmocnieniu bezpieczeństwa procesu kredytowania. Narzędziem monitoringu są analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów, arkusze analityczne oraz karty informacyjne. Na podstawie prowadzonego monitoringu kredytowego, zgodnie ze stosowanymi przepisami, dokonywana jest klasyfikacja ekspozycji kredytowych oraz tworzone są rezerwy celowe i odpisy aktualizujące należności z tytułu odsetek. Bank tworzy rezerwy celowe i odpisy aktualizujące zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w

sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków. Bank nie pomniejszał tych rezerw o przyjęte zabezpieczenia.

W obszarze ryzyka kredytowego Bank stosuje następujące limity:

SEKTOR	Limit koncentracji	Wykorzystanie limitu 31.12.2019	STAN NA 31.12.2019	Udział % w kapitale uznanym
Podmioty gospodarcze	80%	74,65%	22 647,53	59,72%
handel hurtowy i detaliczny	35%	59,99%	7 962,81	21,00%
Rolnicy i działy specjalne produkcji rolnej	240%	58,78%	53 503,19	141,08%
Osoby fizyczne	170%	78,12%	50 361,66	132,80%
Instytucje niekomercyjne	5%	50,69%	961,14	2,53%
Jednostki samorządu terytorialnego	90%	54,45%	18 582,69	49,00%
Zabezpieczenie	Limit koncentracji zabezpieczeń	Wykorzystanie limitu 31.12.2019	STAN NA 31.12.2019	Udział % w kapitale uznanym
Hipoteka ogółem	400%	76,02%	115 323,03	304,10%
Hipoteka na nieruchomości mieszkalnej	110%	93,03%	38 806,95	102,33%

Dla poszczególnych grup klientów zostały przyjęte wskaźniki maksymalnego udziału w portfelu kredytowym:

1. podmioty gospodarcze do 25%,
2. rolnicy i działy specjalne produkcji rolnej do 60%,
3. osoby prywatne do 45%,
4. budżety terenowe do 25%,
5. detaliczne ekspozycje kredytowe do 8%.
6. ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie do 90%
7. ekspozycje kredytowe finansujące nieruchomości do 70%

Żaden z ww. wskaźników na koniec okresu sprawozdawczego nie został przekroczony, a ich wykorzystanie na dzień 31.12.2019 roku przedstawia poniższa tabela:

WYSZCZEGÓLNIENIE	limit udziału w portfelu kredytowym ogółem	Wykorzystanie limitu 31.12.2019	STAN NA 31.12.2019	Udział % w obliгу kredytowym
SEKTOR NIEFINANSOWY				
Podmioty gospodarcze	do 25%	64,72%	23 529,72	16,18%
Rolnicy i działy specjalne produkcji rolnej	do 60%	60,42%	52 721,89	36,25%
Osoby fizyczne	do 45%	75,89%	49 663,20	34,15%
SEKTOR INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH				
Jednostki samorządu terytorialnego	do 25%	51,09%	18 575,84	12,77%
DEK				

Portfel DEK	do 8%	52,67%	6 128,20	4,21%
Ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie				
Ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie (EKZH)	do 90%	82,03%	107 363,84	73,82%
Ekspozycje kredytowe finansujące nieruchomości				
Ekspozycje kredytowe finansujące nieruchomości (EKFN)	do 70%	70,52%	71 793,03	49,37%
Odstępstwa skutkujące podwyższonym ryzykiem kredytowym	do 10%	96,30%	14 004,94	9,63%

2.1.2. Ryzyko operacyjne

Strategia i proces zarządzania ryzykiem operacyjnym

Celem strategicznym w zakresie ryzyka operacyjnego jest:

1. optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania,
2. racjonalizacja kosztów,
3. zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne,
4. automatyzację procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich,
5. wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje:

1. wszystkie obszary działalności Banku, w tym również zlecanie czynności na zewnątrz,
2. identyfikację, pomiar i ocenę ryzyka operacyjnego z wykorzystaniem narzędzia samooceny ryzyka operacyjnego w realizowanych procesach,
3. monitorowanie i kontrolowanie poziomu ryzyka operacyjnego poprzez system raportowania zdarzeń i strat operacyjnych, monitorowanie stopnia realizacji KRI, w tym wartości progowych w zakresie strat dotyczących rodzajów zdarzeń ryzyka operacyjnego, przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
4. akceptowanie poziomu ryzyka bądź w uzasadnionych przypadkach podejmowanie działań ograniczających ryzyko.

Rada Nadzorcza i Zarząd odpowiadają za stworzenia kultury organizacyjnej, w której nacisk kładzie się na efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym, przestrzeganie procedur oraz stosowanie ustalonych reguł postępowania przez pracowników Banku. W systemie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczą wszyscy

pracownicy Banku, ponieważ dotyczy on wszystkich komórek organizacyjnych Banku. Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym utrzymywanie poziomu tego ryzyka w granicach wyznaczonej tolerancji/apetytu. Za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem operacyjnym odpowiada Prezes Zarządu.

Rada Nadzorcza:

1. w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny realizacji założeń Strategii oraz Zasad, co najmniej raz w roku, a w razie potrzeby nakazuje Zarządowi dokonanie rewizji tych regulacji,
2. zapewnia, że Zarząd posiada wiedzę i umiejętności niezbędne do realizacji Strategii, w tym również weryfikuje kompetencje Zarządu w tym zakresie,
3. jest świadoma profilu ryzyka operacyjnego występującego w Banku, ponieważ regularnie zapoznaje się z syntetyczną informacją, którą otrzymuje od Zarządu,
4. zaznajamia się z wykazem procesów zaklasyfikowanych jako procesy kluczowe z punktu widzenia realizacji strategii biznesowej i zarządzania ryzykiem,
5. w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego weryfikuje wprowadzone rozwiązania organizacyjne i proceduralne mające na celu ograniczenie występowania konfliktu interesów i powiązań personalnych, na podstawie otrzymywanych informacji,
6. w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego nadzoruje funkcjonowanie obszarów technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, w szczególności zapoznaje się z wynikami testów, przeprowadzonych w obszarze zarządzania ciągłością działania, które uwzględniają informacje o terminowości i skuteczności podejmowanych działań naprawczych.

Zarząd:

1. odpowiada za opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym,
2. odpowiada za opracowanie i wdrożenie pisemnych regulacji - Strategii i Zasad oraz ich regularne przeglądy,
3. odpowiada za właściwe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w związku z czym ocenia czy system ten jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego na bazie otrzymywanych informacji,
4. odpowiada za realizację procesu kontroli ryzyka operacyjnego nadzorując zakres i częstotliwość kontroli wewnętrznej, w celu zapewnienia jej adekwatności do profilu ryzyka operacyjnego Banku,
5. zapewnia odpowiednie warunki organizacyjne i techniczne oraz zasoby odpowiadające bieżącym i przyszłym wymaganiom Banku, w tym właściwą współpracę pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za obszar technologii informacyjnej, strategię działania Banku, bezpieczeństwo, ciągłość działania, zarządzanie ryzykiem operacyjnym, zarządzanie procesami, zarządzanie projektami oraz kontrole wewnętrzne,
6. zapewnia rozwiązania organizacyjne i procedury, które pozwalają na ograniczenie występowania konfliktu interesów i powiązań personalnych,
7. zapewnia poprawność i efektywność zarządzania w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, otrzymuje również stosowne raporty z tych obszarów,

8. okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat profilu ryzyka operacyjnego, na które narażony jest Bank,
9. odbywa szkolenia z zakresu ryzyk istotnych zidentyfikowanych w Banku,
10. zaznajamia się z okresową informacją w zakresie ryzyka operacyjnego, zgodnie z wdrożonym w Banku SIZ.

Zarząd, w celu zapewnienia sprawnego zarządzania ryzykiem operacyjnym powołał Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego (KRO). KRO pełni funkcje analityczne, doradcze i wspomagające w stosunku do Zarządu w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym okresowo przetwarza informację sprawozdawczą związaną z ryzykiem operacyjnym i przygotowuje ocenę jego poziomu. Kompetencje KRO określone zostały w odrębnej regulacji wewnętrznej Banku - „Regulaminie funkcjonowania Komitetu ds. Ryzyka Operacyjnego w Banku Spółdzielczym w Człuchowie”.

Na potrzeby systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w Banku wyznaczono osoby pełniące niżej wskazane role:

1. Właściciel ryzyka,
2. Menadżer ryzyka,
3. Właściciel procesu.

Rolę **Właściciela ryzyka** w Banku pełnią:

1. Członkowie Zarządu w zakresie ryzyk związanych z komórkami organizacyjnymi, które bezpośrednio im podlegają,
2. Dyrektorzy Oddziałów,
3. Główny Księgowy,
4. Kierownik Filii,
5. Dla ryzyk związanych z systemami informatycznymi Właścicielami ryzyka są Właściciele systemów informatycznych.

Właściciel ryzyka odpowiada za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w podległym sobie obszarze, w zakresie wszystkich wykonywanych przez komórkę/jednostkę organizacyjną czynności, w szczególności:

1. nadzoruje i koordynuje pracę podległych pracowników, w tym wyznaczonych przez siebie Menadżerów Ryzyka,
2. odpowiada za zastosowanie metod ograniczania ryzyka operacyjnego w swoim obszarze,
3. odpowiada za prawidłowy przebieg informacji, w szczególności w zakresie ryzyka operacyjnego, w ramach podległej sobie komórki/jednostki organizacyjnej,
4. odpowiada za poprawność i terminowość przekazywanych do KRO:
 - 1) informacji związanych z występującymi nieprawidłowościami,
 - 2) wyników przeprowadzonych samoocen ryzyka operacyjnego,
 - 3) danych do KRI oraz innych źródeł danych.

Menadżer ryzyka pełni rolę pomocniczą względem Właściciela ryzyka i jest odpowiedzialny za:

1. przeprowadzenie procesu samooceny ryzyka operacyjnego,
2. bieżącą rejestrację zdarzeń i strat operacyjnych w systemie finansowo-księgowym, w Module RIRO,
3. realizację innych zadań zleconych przez Właściciela ryzyka.

Rolę **Właściciela procesu** w Banku pełnią osoby wskazane przez KRO podczas identyfikacji procesów i zaakceptowane przez Zarząd. Właściciel procesu odpowiada w szczególności za:

1. przestrzeganie regulacji wewnętrznych z obszaru podległego mu procesu,
2. dokonywanie modyfikacji regulacji wewnętrznych opisujących realizację procesu w zakresie wprowadzanych w nim zmian,
3. współudział w sporządzeniu planu awaryjnego w przypadku realizowania procesu krytycznego.

Struktura i organizacja komórki monitorującej ryzyko operacyjne

Wydzielona w strukturze Banku **komórka sprawozdawczości analiz i ryzyk bankowych** odpowiada za:

1. weryfikację i proponowanie wysokości przyjętych limitów ryzyka operacyjnego,
2. dokonywanie pomiaru i monitorowania poziomu ryzyka operacyjnego,
3. współpracę z KRO w zakresie określonym w Regulaminie Organizacyjnym,
4. przeprowadzanie testów warunków skrajnych dla ryzyka operacyjnego,
5. monitorowanie stopnia wykorzystania limitów, sygnalizowanie Zarządowi przypadków przekroczeń oraz wyjaśnianie przyczyn powodujących przekroczenia dla ryzyka operacyjnego.

Stanowisko ds. teleinformatycznych dokonuje oceny ryzyka operacyjnego, w zakresie:

1. istniejących podatności środowiska teleinformatycznego, w tym komponentów infrastruktury teleinformatycznej – raz na kwartał,
2. komponentów pozbawionych wsparcia – raz na rok,
3. bezpieczeństwa płatności internetowych i usług związanych z tymi płatnościami, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i ochrony danych użytkowników -półrocznie i podlega weryfikacji przez KRO.

KRO:

1. odpowiedzialny jest za ocenę zagrożeń związanych z ryzykiem operacyjnym dla wszystkich obszarów działalności Banku oraz wszelkich nowych produktów, projektów, procesów, i systemów,
2. odpowiedzialny jest za ograniczanie ryzyka operacyjnego, w szczególności poprzez inicjowanie oraz koordynowanie działań w zakresie identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka operacyjnego,
3. odpowiada za całościowe raportowanie informacji o ryzyku operacyjnym,
4. odpowiada za okresowe weryfikowanie i aktualizowanie regulacji dotyczących zarządzania ryzykiem operacyjnym, przygotowywanie propozycji zmian regulacji dla Zarządu, w tym weryfikowanie i aktualizowanie metod pomiaru ryzyka,
5. współpracuje ze Stanowiskiem sprawozdawczości analiz i ryzyk bankowych.

KRO, dokonuje również oceny ryzyka związanego z możliwością wystąpienia zidentyfikowanych w otoczeniu Banku istotnych zdarzeń zewnętrznych. Bank za istotne zdarzenia zewnętrzne uznaje wszystkie zdarzenia ze stratą/zdarzenia rzeczywiste generujące stratę rzeczywistą brutto powyżej 10.000,00 zł. Zdarzenia, o których mowa oceniane są pod kątem prawdopodobieństwa możliwości ich zajścia w Banku oraz ich potencjalnego wpływu na wynik finansowy (wpływ wysoki, średni, niski). Analizy, o których mowa powyżej, raportowane są Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

Komórki/jednostki organizacyjne, przy wsparciu KRO, dokonują oceny ryzyka m.in. podczas samooceny ryzyka operacyjnego. KRO weryfikuje oceny ryzyka sporządzone przez poszczególne komórki/jednostki organizacyjne oraz dokonuje oceny ryzyka operacyjnego występującego w całym Banku i wskazuje jego poziom. Zarząd i Rada Nadzorcza dokonują akceptacji poziomu ryzyka operacyjnego Banku.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego

Informacje raportowane z zakresu ryzyka operacyjnego zawierają w szczególności:

1. wnioski z analizy poziomu ryzyka na podstawie ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i wartości strat, w podziale na poszczególne kategorie ryzyka i komórki/jednostki organizacyjne,
2. analizę kategorii stanowiących największe źródło ryzyka i wyjaśnienie ich przyczyn (źródeł), w celu zapobieganiu ich powtórzeniu (w tym analiza incydentów związanych z jakością danych), szczegółową charakterystykę ostatnich znaczących wewnętrznych zdarzeń rzeczywistych i strat z nimi związanych,
3. informacje, dotyczące istotnych zdarzeń zewnętrznych oraz prawdopodobieństwa zajścia takich zdarzeń w Banku i ich potencjalnego wpływu na Bank,
4. ocenę skuteczności działań kontrolnych, odwracających (naprawczych) i innych metod ograniczania lub transferu ryzyka,
5. wnioski wypływające z analizy KRI oraz ewentualnie podjętych działaniach z tytułu ich przekroczenia,
6. ocenę stopnia przestrzegania limitów w zakresie ryzyka operacyjnego, informacje na temat wykorzystania założonych tolerancji/apetytu na ryzyko operacyjne danego rodzaju,
7. ocenę wyników przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w tym wyniki szacowania kapitału wewnętrznego w zakresie ryzyka operacyjnego,
8. informację o aktualizacji Rejestru stosowanych w Banku modeli i metod pomiaru ryzyka,
9. ewentualne rekomendacje dla Zarządu,
10. ocenę odstępstw w przedmiocie zabezpieczeń udzielonych kredytów sporządzoną w oparciu o rejestr odstępstw,
11. wyniki audytów.

W ramach kontroli poprawności systemu raportów system informacji zarządczej, podlega corocznym przeglądom pod kątem aktualności i jakości przekazywanych danych, ich terminowości oraz zgodności ze strukturą organizacyjną Banku. Raportowanie, w ramach ryzyka operacyjnego, wspiera procesy decyzyjne osób zarządzających tym ryzykiem na różnych szczeblach Banku.

Informacja z zakresu oceny ryzyka operacyjnego, raportowana jest zgodnie z następującym trybem:

Częstotliwość	Zakres Informacji	Odbiorca		
		Rada Nadzorcza	Zarząd	Członek Zarządu
Miesięcznie	Raport z pomiaru ryzyka operacyjnego		X	
Kwartalnie	Protokół z posiedzenia KRO			X
Kwartalnie	1. Informacja o ryzyku operacyjnym 2. Informacja o wynikach analizy transakcji przeprowadzanych w Banku		X	X

	3. Informacja o powstałych różnicach kasowych/bankomatowych			X
Półrocznie	1. Informacja o ryzyku operacyjnym	X		
	2. Informacja o stanie zatrudnienia		X	
	3. Informacja o zdarzeniach naruszenia bezpieczeństwa systemów informatycznych	X	X	
	4. Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu		X	
Rocznie	1. Weryfikacja obowiązujących limitów w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym		X	
	2. Weryfikacja założeń i scenariuszy wykorzystywanych do przeprowadzania testów warunków skrajnych		X	
	3. Sprawozdanie z realizacji polityki kadrowej i planu szkoleń		X	
	4. Informacja o realizacji planów urlopów			X
	5. Informacja o realizacji Strategii rozwoju systemów informatycznych	X	X	
	6. Polityka bezpieczeństwa w Banku i ochrona informacji		X	
	7. Informacja w zakresie zgodności przetwarzania danych osobowych z przepisami ustawy o ochronie danych osobowych		X	
	8. Informacja o stanie BHP w jednostkach organizacyjnych Banku			X
	9. Sprawozdanie ze stanu ochrony i zabezpieczeń technicznych oraz ochrony informacji w jednostkach organizacyjnych Banku			X
	10. Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu	X		
	11. Informacja o skargach, reklamacjach i wnioskach klientów Banku jakie wpłynęły w danym roku obrotowym oraz o sposobie ich rozpatrzenia	X	X	

Ponadto Raport z pomiaru ryzyka operacyjnego otrzymują Właściciele ryzyka.

Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka operacyjnego

Bank określa profil ryzyka operacyjnego, który pokazuje skalę i strukturę narażenia Banku na ryzyko operacyjne. Ogólny profil ryzyka, na podstawie przeprowadzonej w Banku samooceny, określają w wymiarze:

1. strukturalnym - rodzaje zdarzeń operacyjnych oraz kluczowe procesy,
2. skali – potencjalna i rzeczywista wielkość strat oraz stopień realizacji kluczowych wskaźników ryzyka (KRI), w tym wartości progowych dotyczących rodzajów zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Bank dąży do ograniczania narażenia na straty operacyjne, przynajmniej na poziomie umożliwiającym:

1. brak przekroczeń dla ustalonych limitów w ramach tolerancji/apetytu na ryzyko, w tym limitów dotyczących sumy strat dla rodzajów zdarzeń ryzyka operacyjnego,
2. nie tworzenie dodatkowych wymogów kapitałowych.

Bank, w celu określenia tolerancji/apetytu na ryzyko operacyjne, wyznaczył niżej wskazane KRI i określił dla nich stosowne limity:

1. czas obsady wolnych stanowisk COWS (liczba dni na obsadę wolnego stanowiska liczona od daty utworzenia stanowiska lub powstania wakatu z innych przyczyn),
2. nowi pracownicy w danej jednostce organizacyjnej NP (liczba nowych pracowników w danej jednostce organizacyjnej),
3. operacje kasowe w miesiącu OK (liczba zrealizowanych operacji kasowych w miesiącu na pracownika w danej placówce Banku (tylko operacje inicjowane przez kasjera, bez operacji prowizyjnych),
4. liczba zgłaszanych przez klientów skarg i reklamacji LR (ilość skarg/reklamacji w miesiącu na placówki Banku),
5. przelewy wychodzące w miesiącu PW (liczba przelewów wychodzących (bez kasowych) w danej placówce Banku w miesiącu na pracownika),
6. dostępność bankomatów DB (czas niedostępności bankomatów w danej placówce Banku w miesiącu (limit na 1 bankomat),
7. czas niedostępności kanałów bankowości elektronicznej DI (ilość godzin w miesiącu),
8. awarie systemu informatycznego AE (liczba godzin awarii systemu x ilość pracowników zablokowanych awarią),
9. wykryte włamania do systemu bankowości elektronicznej WIB (liczba wykrytych włamań do systemu bankowości elektronicznej w Banku w skali miesiąca).

Bank, w celu skutecznego monitorowania poziomu ryzyka, ustalił wartości progowe sum strat w danym horyzoncie czasowym dla określonego poniżej rodzaju zdarzeń operacyjnych, stanowiące dodatkowe wskaźniki KRI i tym samym również apetyt/tolerancję na ryzyko:

1. oszustwa wewnętrzne,
2. oszustwa zewnętrzne,
3. zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy,
4. klienci, produkty i praktyki operacyjne,
5. szkody związane z aktywami rzeczowymi,
6. zakłócenia działalności banku i awarie systemów,
7. wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi.

Bank podejmuje niżej wskazane działania, w przypadku przekroczenia ustalonej wartości limitu/progu:

1. akceptuje przekroczenie, gdy występujące zagrożenie zostało uznane za jednorazowe lub jest powtarzalne, ale stopień jego szkodliwości dla Banku jest niski,
2. wprowadza dodatkowe mechanizmy pozwalające na przeciwdziałanie ryzyku, tj.:
 - 1) podejmuje działania ograniczające ryzyko (np. wdraża dodatkowe procedury w danym obszarze, wydaje stosowne w tym zakresie rekomendacje),
 - 2) transferuje zidentyfikowane ryzyko stosując ubezpieczenia lub powierzając wykonywanie czynności podmiotom zewnętrznym (outsourcing).

Bank, spośród procesów zidentyfikowanych w swojej działalności, wyodrębnił:

1. procesy kluczowe, które warunkują realizację strategii Banku (w tym w zakresie strategii biznesowej i zarządzania ryzykiem),
2. procesy krytyczne, których szybkie odzyskanie sprawności działania wpływa na zachowanie przez Bank ciągłości działania,

3. procesy pomocnicze – których przeznaczeniem jest wspieranie w funkcjonowaniu i realizacji procesów podstawowych,
4. procesy zarządcze – które sterują procesami podstawowymi i pomocniczymi w zakresie pomiaru ich optymalizacji, ustalania zgodności z wymogami prawa jak również weryfikacji statusu realizacji działań zapobiegawczych lub korygujących do powstania niezgodności.

Bank, w przypadku określenia danego procesu jako krytycznego, posiada plany awaryjne zapewniające utrzymanie jego ciągłości.

Tolerancję na ryzyko operacyjne Bank wyznacza ustalając wartości progowe sum strat operacyjnych brutto z tytułu ryzyka operacyjnego, przez które rozumiane są zaewidencjonowane straty bezpośrednio nieuwzględniające pomniejszenia o wartości odzyskane i z tytułu mechanizmu transferu ryzyka. Bank przyjmuje globalny limit strat rocznych, we wszystkich kategoriach ryzyka łącznie, w wysokości 2 % funduszy własnych. W przypadku, gdy suma strat rocznych, o których mowa powyżej przekroczy 1,5% kapitału dostępnego, Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych, informuje Zarząd Banku o przyczynach tej sytuacji, w celu wczesnego sygnalizowania możliwości przekroczenia przyjętego progu tolerancji dla ryzyka operacyjnego. W przypadku przekroczenia granicy tolerancji na ryzyko operacyjne, Zarząd podejmuje decyzję o:

1. zaakceptowaniu podwyższonego poziomu ryzyka,
2. zmianie poziomu limitu, w granicach przyjętego limitu określającego apetyt na ryzyko operacyjne,
3. podjęciu działań ograniczających poziom ryzyka.

Zarząd każdorazowo wskazuje przesłanki podjętej decyzji.

Bank wyznacza limit określający apetyt na ryzyko operacyjne w wysokości wskazanej, w wysokości 6% funduszy własnych, przy czym na kapitał regulacyjny wyznaczono limit w wysokości 4,5% a na dodatkowy kapitał wewnętrzny 105% funduszy własnych. Przekroczenie tego limitu jest dopuszczalne w przypadku:

1. zarejestrowania istotnej straty związanej z wystąpieniem klęski żywiołowej,
2. wystąpienia straty spowodowanej przyczynami niezależnymi od Banku, których rodzaju lub wielkości mimo zachowania należytej staranności nie można było przewidzieć.

2.1.3. Ryzyko walutowe

Strategia i proces zarządzania ryzykiem walutowym

Celem strategicznym Banku w zakresie ryzyka walutowego jest:

1. obsługa klientów w zakresie posiadanych uprawnień walutowych,
2. zapewnienie klientom kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego,
3. minimalizowanie ryzyka walutowego, poprzez prowadzenie polityki utrzymywania niskiej ekspozycji na ryzyko kursowe.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1. dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2,0% funduszy własnych Banku,
2. prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego,
3. utrzymywanie poziomu aktywów płynnych w walutach obcych, które zaspokoją wypływy netto w danej walucie obcej,
4. podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym,
5. niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

W procesie zarządzania ryzykiem walutowym Bank utrzymuje wysoki poziom aktywów płynnych poprzez zabezpieczenie środków na rachunku bieżącym oraz inwestując nadpłynne środki w lokaty w Banku Zrzeszającym. Transakcje wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym nie mają charakteru spekulacyjnego, a służą domykaniu pozycji walutowych. Bank prowadzi politykę zamkniętych pozycji walutowych indywidualnych oraz pozycji całkowitej Banku, maksymalnie ograniczając ekspozycję na ryzyko kursowe.

Struktura i organizacja komórki monitorującej ryzyko walutowe

Zadania związane z pomiarem, monitorowaniem i kontrolowaniem ryzyka walutowego Banku realizuje Komórka monitorująca, podlegająca Prezesowi Zarządu, i wykonująca zadania związane z:

1. zapewnieniem zgodności niniejszej procedury ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem
2. zgłaszaniem potrzeb zmian w polityce zarządzania ryzykiem walutowym Banku,
3. oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko walutowe.

Komórką monitorującą ryzyko walutowe, w ramach podległości pośredniej Prezesowi Zarządu, wykonuje zadania związane z:

1. dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych,
2. okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem Zasad zarządzania ryzykiem walutowym, w tym metod pomiaru ryzyka walutowego oraz poziomu limitów oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu,
3. proponowaniem wysokości przyjętych limitów,
4. opracowywaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych w zakresie poziomu kursów walutowych oraz badaniem scenariuszy skrajnych warunków,
5. analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka walutowego,
6. monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów,
7. sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka walutowego

W Banku codziennie ustalana jest pozycja walutowa dla poszczególnych walut jak i dla całkowitej pozycji walutowej. Na podstawie danych księgowych wyliczane są i monitorowane:

- 1) pozycje netto dla poszczególnych walut,

- 2) całkowita pozycja walutowa,
- 3) wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego.

Elementem wspierającym ocenę poziomu ryzyka walutowego, pozwalającym na obserwację skali i trendów ryzyka jest analiza podstawowych wskaźników z zakresu oceny ryzyka walutowego.

W ramach pomiaru ryzyka Bank kwartalnie przeprowadza testy warunków skrajnych. Testy warunków skrajnych polegające na zbadaniu wpływu zmiany kursów walutowych na wynik finansowy oraz raz w roku przeprowadza test polegający na pomiarze wpływu zmian parametrów makroekonomicznych na poziom ryzyka walutowego. Testy warunków skrajnych są przeprowadzane w Banku na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka. Informacja z zakresu oceny ryzyka walutowego raportowana jest zgodnie z następującym trybem:

Częstotliwość	Zakres Informacji	Odbiorca		
		Rada Nadzorcza	Zarząd	Członek Zarządu
Miesięcznie	Raport z wykorzystania obowiązujących limitów		X	
Kwartalnie	Informacja o ryzyku walutowym		X	
Półrocznie	Informacja o ryzyku walutowym	X		
Rocznie	1. Weryfikacja obowiązujących limitów w zarządzaniu ryzykiem walutowym 2. Weryfikacja założeń i scenariuszy wykorzystywanych do przeprowadzania testów warunków skrajnych	X	X	

Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka walutowego

Celem ograniczania ryzyka walutowego Bank wprowadził szereg limitów, pozwalających na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka Bank wyznaczył następujące limity ograniczające ryzyko walutowe:

1. limit całkowitej pozycji walutowej w wysokości 2% funduszy własnych.
2. limit otwartych pozycji walutowych netto, które nie mogą przekroczyć:
 - a) w EUR – 1,5% funduszy własnych Banku,
 - b) w USD – 1,0% funduszy własnych Banku,
 - c) w GBP – 1,0% funduszy własnych Banku.
3. limit aktywów płynnych (stan gotówki w kasie, środki na rachunkach nostro oraz depozyty jednodniowe) dla każdej waluty oddzielnie, na poziomie równym sumie:
 - a) 15% środków zgromadzonych przez klientów na rachunkach a`vista i bieżących;
 - b) 10% środków utrzymywanych przez klientów na rachunkach terminowych.

Komórka monitorująca zobowiązana jest do bieżącego śledzenia stopnia wykorzystania wszystkich obowiązujących w Banku limitów dotyczących ryzyka walutowego. Każde przekroczenie limitów, wymaga akceptacji przez Zarząd oraz omówienia w ramach obowiązującej Informacji Zarządczej. W razie, gdy przekroczenie limitu stanowi do 10% dopuszczalnego limitu, i według sporządzonej analizy sytuacja ta nie wpływa znacząco na bieżące i przyszłe wyniki finansowe Banku, Zarząd może podjąć decyzję o dopuszczalności tego przekroczenia w określonym okresie czasowym, z jednoczesnym zwiększeniem częstotliwości

monitorowania stopnia realizacji limitu, w celu niedopuszczenia do dalszego wzrostu ryzyka. Podejmowane w tym okresie decyzje winny dążyć do obniżenia potencjalnego poziomu ryzyka walutowego, mieszczącego się w obowiązujących limitach. W przypadku znacznego przekroczenia obowiązujących limitów – powyżej 10% dopuszczalnego limitu – Zarząd podejmuje działania, zmierzające do redukcji potencjalnego poziomu ryzyka walutowego. W przypadku wystąpienia przekroczeń limitów, informacja zarządcza z obszaru monitorowania stopnia realizacji limitów zawiera informacje o:

1. częstotliwości, skali i okresie utrzymywania się przekroczeń konkretnych limitów;
2. charakterze przekroczeń (czy były poprzedzone wcześniejszą zgodą Zarządu; czy mają charakter jednorazowy i nie powinny wystąpić w przyszłości);
3. przyczynach ich powstania;
4. sposobie likwidacji przekroczenia (proponowany lub faktyczny);
5. skutkach przekroczenia limitów;
6. działaniach podjętych/proponowanych w celu uniknięcia podobnej sytuacji w przyszłości.

2.1.4. Ryzyko płynności

Strategia i proces zarządzania ryzykiem płynności

Celem strategicznym Banku w zakresie ryzyka płynności jest:

1. zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty,
2. zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1. utrzymywanie przez Bank aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni (tolerancja ryzyka płynności),
2. realizowanie strategii finansowania,
3. pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym,
4. utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych,
5. utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) przynajmniej na poziomie określonym w Planie Naprawy jako poziom ostrzegawczy,
6. finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne – z zachowaniem limitu przyjętego w Systemie Ochrony, przy czym limit minimum ustalono na poziomie 1,05,

7. utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów (wraz ze zobowiązaniami pozabilansowymi otrzymanymi) nad skumulowanymi pasywami (wraz ze zobowiązaniami pozabilansowymi udzielonymi) w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku,
8. zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych oraz funduszy własnych w pasywach) na poziomie nieujemnym,
9. dywersyfikację źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów,
10. dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie oraz poprzez wydłużanie terminów wymagalności;
11. identyfikację wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku Zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

Bank przyjmuje następującą strategię finansowania:

1. głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych, ich łączna kwota powinna stanowić co najmniej 60% pasywów ogółem;
2. Bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów,
3. Bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania,
4. Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowych źródeł środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego,
5. w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB, a także pozyskanie kredytu refinansowego w Narodowym Banku Polskim.

Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku. Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.

Bank reguluje swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością (możliwość wycofania lokaty przed terminem). Po stronie pasywnej jest to kredyt w rachunku bieżącym oraz inne kredyty celowe oferowane przez Bank Zrzeszający. Płynne finansowanie swoich klientów Bank może prowadzić poprzez system współfinansowania konsorcjalnego z Bankiem Zrzeszającym. Bank zgodnie z obowiązującymi w Zrzeszeniu regulacjami ma prawo do wykorzystanie środków na rachunku Minimum Depozytowego Banku, przyznanych linii kredytowych z Banku Zrzeszającego oraz zerwanie lokat terminowych złożonych w Banku Zrzeszającym. Celem poprawy płynności, Bank może w ramach przepisów Systemu Ochrony ubiegać się:

1. pożyczkę płynnościową z wyodrębnionej puli środków z Funduszu Pomocowego udzielona przez Spółdzielnię

2. lokatę złożoną w Banku przez Bank Zrzeszający ze środków Minimum Depozytowego;
3. pożyczkę płynnościową udzieloną przez Spółdzielnię;
4. nabycie wierzytelności Banku przez Spółdzielnię.

Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych oraz sektora instytucji samorządowych. Bank dąży do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby właściwie zarządzać płynnością, przy jednoczesnym ograniczeniu uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania. Ze względu na aktualną skalę tej działalności, Bank dąży do pełnego zrównoważenia niedopasowania aktywów i pasywów walutowych.

W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza – która:

- 1) w ramach pełnionego nadzoru dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku,
- 2) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem płynności, zawarte w obowiązującej w Banku Strategii zarządzania ryzykiem, w tym apetyt i tolerancję na ryzyko,
- 3) ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem płynności na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank,
- 4) zatwierdza, ujęte w obowiązującej w Banku Strategii zarządzania ryzykiem, zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych.

Zarząd - który:

- 1) zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem płynności,
- 2) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem płynności, w tym limity ograniczające ryzyko,
- 3) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, o których mowa w pkt 2,
- 4) odpowiada za utrzymanie ryzyka płynności na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą, wyrażonego apetytem i tolerancją na ryzyko.

Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych – będące komórką monitorowania ryzyka, wykonującą, w ramach obowiązującej w Banku struktury organizacyjnej z drugiego poziomu zarządzania, zadania związane z identyfikacją, pomiarem, monitorowaniem i sprawozdawaniem ryzyka płynności.

Komórka zarządzania „wolnymi środkami” (Zespół finansowo-księgowy) wykonująca, w ramach obowiązującej w Banku struktury organizacyjnej z pierwszego poziomu zarządzania, zadania związane z operacyjnym zarządzaniem ryzykiem, w tym z utrzymaniem bieżącej i krótkoterminowej płynności Banku podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. finansowych. Wykonywane zadania związane są z:

- 1) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem Zasad zarządzania ryzykiem płynności oraz przygotowywaniem propozycji jej zmian dla Zarządu, w zakresie zarządzania płynnością dzienną, bieżącą i krótkoterminową;
- 2) optymalnym zarządzaniem środkami Banku oraz wywiązywaniem się Banku z zawartych umów, w tym zagospodarowywaniem nadwyżek środków.

Pozostałe komórki lub osoby odpowiedzialne za:

- 1) kontrolę i utrzymywanie limitów kasowych;

- 2) sporządzanie wykazu kredytów do ewentualnej odsprzedaży na potrzeby Planu awaryjnego;
- 3) przekazywanie do komórki zarządzania „wolnymi środkami” informacji niezbędnych do sporządzania prognozy przepływów pieniężnych.

Struktura i organizacja komórki monitorującej ryzyko płynności

W Banku zostało wydzielone i ujęte w strukturze organizacyjnej Stanowisko sprawozdawczości analiz i ryzyk bankowych, które podlegając Wiceprezesowi Zarządu ds. finansowych wykonuje zadania związane z:

1. zapewnieniem zgodności Zasad zarządzania ryzykiem płynności ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;
2. oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko płynności;
3. zgłaszaniem potrzeby zmian w polityce płynnościowej Banku;
4. opracowywaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych.

Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych, w ramach podległości pośredniej Prezesowi Zarządu wykonuje natomiast zadania związane z:

1. okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem Zasad zarządzania płynnością oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka płynności oraz poziomu limitów;
2. wyznaczaniem nadzorczych miar płynności oraz wskaźników LCR i NSFR;
3. pomiarem i monitorowaniem poziomu ryzyka, w tym płynności średnio i długoterminowej; przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, pogłębionej analizy płynności długoterminowej;
4. analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka płynności;
5. monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów;
6. oceną poziomu ryzyka płynności;
7. opracowywaniem propozycji rekomendacji wydawanych przez Zarząd Banku dla komórki zarządzania „wolnymi środkami” mające na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka płynności Banku;
8. proponowaniem wysokości przyjętych limitów ograniczających ryzyko;
9. sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka płynności

Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko i średnioterminowym. Jednakże w celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów dokonuje się analizy w poszczególnych przedziałach czasowych. Kluczowe znaczenie dla Banku ma kształtowanie się płynności w okresie do jednego miesiąca, które wymaga stałej, bieżącej oceny i analizy.

Częstotliwość oraz rodzaje raportów przedstawia poniższa tabela:

Częstotliwość	Zakres informacji	Odbiorca		
		Rada Nadzorcza	Zarząd	Członek Zarządu
Codziennie	Kalkulacja nadzorczych norm płynności i wskaźnika LCR			X
Miesięcznie	Informacja o ryzyku płynności		X	
Półrocznie	Informacja o ryzyku płynności	X		

Rocznie	1. Poglobiona analiza płynności długoterminowej - rozszerzona informacja o ryzyku płynności	X	X	
	2. Weryfikacja obowiązujących limitów		X	
	3. Weryfikacja założeń i scenariuszy testów warunków skrajnych	X	X	

Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka płynności

Celem ograniczania ryzyka płynności Bank wprowadził szereg limitów, pozwalających na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka. Poziom limitów został dostosowany do akceptowalnego poziomu ryzyka i tolerancji na ryzyko określonych przez Radę Nadzorczą w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem. Komórka monitorowania ryzyka ustalając limity w zakresie dopuszczalnego ryzyka płynności, posługuje się metodą opisową, która jest adekwatna do skali i rodzaju ryzyka ponoszonego przez Bank. Dodatkowo w celu identyfikacji zwiększającego się ryzyka, rosnącego zapotrzebowania na płynność, a także stworzenia możliwości wczesnego podejmowania działań w celu ograniczania ryzyka Bank wprowadził zestaw wskaźników lub sytuacji wczesnego ostrzegania, m.in. w zakresie wykorzystania ustanowionych limitów na poziomie 90% i wyższym. W przypadku przekroczenia wskaźników wczesnego ostrzegania komórka monitorowania ryzyka przeprowadza:

1. analizę przyczyn niekorzystnych zmian wskaźników, czyli zdarzeń generujących przekroczenie (w tym określenie czy zdarzenia są jednorazowe, incydentalne lub długotrwałe oraz czy wynikają ze zdarzeń wewnętrznych lub zewnętrznych),
2. analizę czy zidentyfikowane zdarzenia powodujące przekroczenia wskaźników mogą negatywnie wpłynąć na płynność Banku,
3. ocenę możliwość powrotu wartości wskaźnika do poziomu bezpiecznego samoistnie (np.: z uwagi na sezonowość) lub na skutek działań Banku

i na podstawie przeprowadzonych analiz komórka monitorowania ryzyka przygotowuje rekomendację dalszego postępowania i przekazuje ją Zarządowi Banku.

W Banku obowiązują następujące limity:

1. Regulacyjne:
 - a) nadzorcze miary płynności,
 - b) limit wskaźnika LCR,
 - c) limit wskaźnika NSFR.
2. Limity wewnętrzne:
 - a) limity luki niedopasowania,
 - b) limit pokrycia pasywów niestabilnych aktywami nieobciążonymi powiększonymi o zobowiązania pozabilansowe otrzymane (bez gwarancji otrzymanych),
 - c) limit maksymalnego poziomu zobowiązań pozabilansowych udzielonych,
 - d) limit koncentracji depozytów,
 - e) limit stabilności depozytów,
 - f) limit płynności długoterminowej (wewnętrzny limit w IPS),

Monitorowanie stopnia wykorzystania limitów w zakresie nadzorczych miar płynności i limitu wskaźnika LCR odbywa się z częstotliwością dzienną; w momencie przekroczenia wartości ostrzegawczych Komórka

monitorowania ryzyka powiadamia niezwłocznie Zarząd o zaistniałej sytuacji. Monitorowanie limitu wskaźnika NSFR odbywa się z częstotliwością kwartalną, a pozostałych limitów z częstotliwością miesięczną. Raz w roku komórka monitorowania ryzyka, do końca IV kwartału przeprowadza weryfikację, i jeżeli zachodzi taka potrzeba, aktualizację wielkości przyjętych limitów uwzględniającą czynniki makroekonomiczne oraz czynniki wewnętrzne, które zaistniały w Banku z zastosowaniem obowiązujących zasad. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych w kontekście zgodności z przyjętymi celami strategicznymi działania Banku i dopuszczalnym poziomem ryzyka płynności sporządzane są w formie pisemnej i przedstawiane Zarządowi jako propozycja ewentualnych zmian.

W przypadku utraty lub zagrożenia utraty płynności finansowej Banku uruchamiany jest Awaryjny Plan Płynności/Plan Awaryjny. W BS Człuchów Plany Awaryjne opracowane zostały na wypadek, gdyby rozwiązania normalnie stosowane w bieżącym zarządzaniu płynnością okazały się bezskuteczne. Przy opracowaniu Planu Awaryjnego Bank uwzględnił obowiązki i korzyści wynikające z uczestnictwa w Systemie Ochrony SGB. Awaryjny Plan Płynności Banku jest powiązany z Grupowym Planem Naprawy Systemu Ochrony SGB. W celu zapewnienia jego skuteczności, przynajmniej raz w roku przeprowadzane są testy Awaryjnego Planu Płynności.

2.1.5. Ryzyko stopy procentowej

Strategia i proces zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Celem strategicznym Banku w zakresie ryzyka stopy procentowej jest:

1. optymalizacja wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych,
2. ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
3. utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej, lecz nie więcej niż 20,0% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszanego o prowizje rozliczane w czasie oraz saldo odpisów na odsetki od kredytów zagrożonych w danym roku dla ryzyka przeszacowania oraz 1,0% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszanego o prowizje rozliczane w czasie oraz saldo odpisów na odsetki od kredytów zagrożonych w danym roku dla ryzyka bazowego.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1. ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych,
2. ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku do maksymalnie 2% sumy bilansowej dla aktywów i 0,5% dla pasywów,
3. zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
 - 1) stosowanie dla produktów klientów stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa),
 - 2) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego),
4. dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w Banku ma charakter:

1. skonsolidowany – oznacza to, że obejmuje wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku,
2. całościowy – uwzględniane są przy analizie wszystkie istotne dla Banku rodzaje ryzyka stopy procentowej, w ścisłym powiązaniu z innymi rodzajami ryzyka.

Bank nie posiada portfela handlowego, wyznacza poziom ryzyka stopy procentowej tylko dla produktów zaliczanych do portfela bankowego.

W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku uczestniczą:

1. Rada Nadzorcza – która:
 - 1) w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku,
 - 2) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem,
 - 3) ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank.
2. Zarząd:
 - 1) zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
 - 2) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
 - 3) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad,
 - 4) odpowiada za utrzymanie ryzyka stopy procentowej na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą,
 - 5) podejmuje decyzje w zakresie ustalania stóp procentowych Banku.
3. Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych – będące komórką monitorującą ryzyko stopy procentowej.
4. Wyznaczeni pracownicy Zespołu finansowo-księgowego – będący komórką zarządzającą ryzykiem stopy procentowej, która podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. finansowych wykonujący zadania związane z kształtowaniem poziomu pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w ramach zagospodarowywania nadwyżek środków Banku.

Struktura i organizacja komórki monitorującej ryzyko stopy procentowej

W Banku zostało wydzielone i ujęte w Strukturze organizacyjnej Stanowisko sprawozdawczości analiz i ryzyk bankowych pełniące zadania Komórki monitorującej ryzyko stopy procentowej. Stanowisko to, które w ramach podległości bezpośredniej Wiceprezesowi ds. finansowych wykonuje zadania związane z:

1. zgłaszaniem potrzeb zmian w polityce zarządzania ryzykiem stopy procentowej Banku,
2. zapewnieniem zgodności niniejszej procedury ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem,
3. oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko stopy procentowej.

Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych – będące komórką monitorującą ryzyko stopy procentowej, w ramach podległości pośredniej Prezesowi Zarządu zajmuje się:

1. dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych,
2. proponowaniem wysokości przyjętych limitów,
3. okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem Zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka stopy procentowej oraz poziomu limitów,
4. analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka stopy procentowej,
5. monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów,
6. sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka stopy procentowej

Do pomiaru narażenia na ryzyko stopy procentowej Bank wykorzystuje następujące metody:

1. analizę luki przeszacowania stopy procentowej,
2. metodę wyniku odsetkowego,
3. metodę zaktualizowanej wartości ekonomicznej,
4. analizę podstawowych wskaźników ekonomicznych związanych z ryzykiem stopy procentowej.

W zakresie badania korelacji ryzyka stopy procentowej z innymi rodzajami ryzyka Bank dokonuje następujących pomiarów:

1. wpływu ryzyka stopy procentowej na ryzyko kredytowe;
2. wpływu ryzyka płynności na ryzyko stopy procentowej.

Informacja z zakresu oceny ryzyka stopy procentowej, raportowana jest zgodnie z następującym trybem:

Częstotliwość	Zakres informacji	Odbiorca		
		Rada Nadzorcza	Zarząd	Członek Zarządu
Miesięczna	Informacja o ryzyku stopy procentowej		X	
Półroczna	Informacja o ryzyku stopy procentowej	X		
Roczna	1. Weryfikacja obowiązujących limitów 2. Weryfikacja założeń i scenariuszy wykorzystywanych do przeprowadzania testów warunków skrajnych	X	X	

Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka stopy procentowej

W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej wykorzystywany jest szereg limitów mających na celu ograniczenie tego ryzyka oraz pozwalających na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka.

Bank przyjął następujące limity wewnętrzne:

1. maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka przeszacowania, jako 20,00% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszonego o rozliczone w czasie prowizje oraz saldo odpisów na odsetki od należności zagrożonych w danym roku,

2. maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka bazowego, jako 1,00% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszonego o rozliczone w czasie prowizje oraz saldo odpisów na odsetki od należności zagrożonych w danym roku,
3. maksymalnej dopuszczalnej zmiany wartości ekonomicznej Banku, jako 2,00% funduszy własnych Banku,
4. maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka przeszacowania i bazowego, przy założeniu zmian stóp procentowych o 100 p.b., w wysokości 21,00% annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszonego o prowizje rozliczone w czasie oraz saldo odpisów na odsetki od należności zagrożonych w danym roku,
5. skumulowanej luki przeszacowania jako 19,00% udziału luki skumulowanej w wartości bilansowej aktywów,
6. maksymalnego poziomu aktywów dla przedziałów przeszacowania stóp procentowych powyżej 12 miesięcy jako 2,00% udziału aktywów przeszacowujących się powyżej 12 miesięcy w aktywach wrażliwych na zmianę stopy procentowej,
7. maksymalnego poziomu pasywów dla przedziałów przeszacowania stóp procentowych powyżej 12 miesięcy jako 0,50% udziału pasywów przeszacowujących się powyżej 12 miesięcy w pasywach wrażliwych na zmianę stopy procentowej.

Przynajmniej raz w roku zostaje przeprowadzona weryfikacja obowiązujących limitów oraz stosowanych metod pomiaru ryzyka stopy procentowej, mająca na celu dostosowanie limitów i metod pomiaru do bieżącej sytuacji Banku w zakresie występującego profilu ryzyka, rozumianego jako potencjalne zagrożenie utraty dochodu odsetkowego, na skutek zmian stóp procentowych. Weryfikację limitów oraz metod pomiaru przeprowadza Komórka monitorująca, wykonując analizę porównawczą kształtowania się poziomu wykorzystania limitów w okresie 12 miesięcy poprzedzających datę analizy oraz badając trendy w zakresie poziomu ryzyka stopy procentowej. Celem tej analizy jest: potwierdzenie obowiązujących limitów lub metod pomiaru, propozycja zmiany poziomu limitów lub metod pomiaru, propozycja wprowadzenia nowych rodzajów limitów lub metod pomiaru. Wyniki analizy i propozycje przedstawiane są do akceptacji Zarządowi Banku. W przypadku, gdy poziom wykorzystania limitów przekroczy 95% wartości dopuszczalnego limitu i zgodnie z oceną komórki monitorującej będzie miał charakter rosnący, Komórka monitorująca przedstawia Zarządowi informację o możliwych wariantach obniżenia stopnia wykorzystania limitu. W sytuacji przekroczenia limitu, gdy przekroczenie limitu stanowi do 10% dopuszczalnego limitu, i wg sporządzonej analizy sytuacja ta nie wpływa znacząco na bieżące i przyszłe wyniki finansowe Banku, Zarząd może podjąć decyzję o dopuszczalności tego przekroczenia w określonym odcinku czasowym lub weryfikacji wyznaczonego limitu. W przypadku nieakceptowanego przekroczenia limitów Zarząd, na podstawie wnioskowanych przez komórkę monitorującą wariantów obniżenia stopnia wykorzystania limitów, podejmuje działania, zmierzające do redukcji potencjalnego poziomu ryzyka stopy procentowej w celu niedopuszczenia do dalszego wzrostu niedopasowania pomiędzy strukturą aktywów i pasywów.

2.1.6 Ryzyko kapitałowe

Strategia i proces zarządzania ryzykiem kapitałowym

Bank przyjął następujące długoterminowe cele kapitałowe:

1. dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności,
2. ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przepisami prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej,
3. posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 15%,
4. posiadanie minimalnego poziomu współczynnika kapitału Tier I na poziomie 11,50%,
5. posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie 10%,
6. dążenie do takiej struktury kapitału Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił w nim co najmniej 70%,
7. przekazywanie co najmniej 90% wypracowanego zysku rocznego netto na zwiększenie funduszy własnych Banku,
8. obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na poziomie 70%, a tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 11,43%,
9. posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej Banku,
10. dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietów udziałów jednego członka do 5% funduszu udziałowego; zwiększenie pakietu udziałów powyżej 5% funduszu udziałowego wymaga zgody Spółdzielni,
11. ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji – w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla określonych przez Bank wysokości współczynników kapitałowych,
12. nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego,
13. utrzymywanie funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji w wysokości równej co najmniej poziomowi MREL.

Długoterminowe cele kapitałowe są monitorowane ramach oceny adekwatności kapitałowej.

Realizacja celów odbywa się przez podejmowanie decyzji kapitałowych w zakresie struktury finansowania, podziału zysku oraz polityki dywidendowej.

W procesie zarządzania kapitałowego uczestniczą następujące organy i komórki organizacyjne:

1. Zebranie Przedstawicieli na wniosek Zarządu:
 - 1) zatwierdza cele strategiczne w zakresie zarządzania kapitałowego, określone w Strategii Banku;
 - 2) podejmuje decyzję w zakresie głównych założeń rozwojowych zawartych w Strategii Banku, w tym w zakresie kształtowania się wielkości funduszy i współczynnika kapitałowego oraz prowadzonej polityki w zakresie wypłaty dywidendy,
 - 3) podejmuje decyzje w zakresie zwiększania funduszy podstawowych, poprzez podział nadwyżki finansowej Banku (zysku netto),
2. Rada Nadzorcza:
 - 1) zatwierdza procedury wewnętrzne Banku dotyczące procesu zarządzania i planowania kapitałowego, w tym szacowania kapitału wewnętrznego,

- 2) sprawuje także nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania decyzji ze strategią zarządzania i planowania kapitałowego,
- 3) ocenia czy działania Zarządu w zakresie zarządzania kapitałowego są skuteczne i zgodne z polityką Rady Nadzorczej.
3. Zarząd Banku:
 - 1) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację procedur w zakresie zarządzania i planowania kapitałowego, w tym zasad wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego,
 - 2) wprowadza podział realizowanych w Banku zadań w zakresie zarządzania ryzykiem kapitałowym,
 - 3) podejmuje czynności mające na celu zapewnienie odpowiedniej wielkości funduszy własnych do skali działalności Banku i ponoszonego ryzyka,
 - 4) przekazuje Radzie okresowe informacje zarządcze na temat wielkości funduszy własnych, współczynników kapitałowych oraz wielkości wymogów kapitałowych przypadających na istotne rodzaje ryzyka.
4. Zespół finansowo-księgowy:
 - 1) gromadzi dane finansowe potrzebne do monitorowania adekwatności kapitałowej, w tym przyporządkowuje ekspozycje kredytowe do odpowiednich klas oraz oblicza łączną kwotę ekspozycji na ryzyko,
 - 2) przekazuje informacje o wysokości współczynnika kapitałowego zgodnie z obowiązującą Informacją zarządczą,
 - 3) opracowuje propozycje aktualizacji Zasad wyznaczania łączne kwoty ekspozycji na ryzyko.
5. Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych monitoruje ryzyko kapitałowe.

Struktura i organizacja komórki monitorującej ryzyko kapitałowe

Komórką monitorującą ryzyko kapitałowe jest Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych, które:

1. monitoruje poziom funduszy, a także identyfikuje potrzeby kapitałowe,
2. ocenia stopień pokrycia funduszami różnych rodzajów ryzyka bankowego,
3. ocenia skalę zapotrzebowania Banku na zwiększenie funduszy własnych,
4. opracowuje propozycje zmierzające do odpowiedniego alokowania funduszy własnych,
5. wskazuje na rozwiązania zmierzające do efektywnego wykorzystania funduszy własnych,
6. monitoruje poziom adekwatności kapitałowej,
7. szacuje kapitał wewnętrzny zgodnie z obowiązującymi regulacjami,
8. sporządza informację zarządczą z zakresu poziomu funduszy i adekwatności kapitałowej dla Zarządu i Rady Nadzorczej,
9. opracowuje informację zarządczą z zakresu dźwigni finansowej i MREL,
10. dokonuje przeglądu procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego i prezentuje wyniki tego przeglądu Zarządowi i Radzie Nadzorczej,
11. opracowuje propozycje aktualizacji procedur w zakresie zarządzania kapitałowego w tym szacowania kapitału wewnętrznego,

12. wskazuje sposoby ograniczania ryzyka, w przypadku pojawienia się zagrożeń związanych z brakiem adekwatności kapitałowej Banku.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka kapitałowego

Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne, w oparciu o metodę minimalnego regulacyjnego wymogu kapitałowego. Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy. Następnie Bank ocenia, czy regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni pokrywa ryzyko kredytowe, operacyjne i walutowe i jeżeli jest to konieczne, to, zgodnie z obowiązującymi w Banku Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego, oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na te ryzyka. Kapitał wewnętrzny stanowi sumę regulacyjnego wymogu kapitałowego, dodatkowych wymogów kapitałowych na te ryzyka oraz wymogów kapitałowych na pozostałe istotne rodzaje ryzyka obliczonych zgodnie z obowiązującymi w Banku Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego.

Informacja z zakresu oceny ryzyka kapitałowego, raportowana jest zgodnie z następującym trybem:

Częstotliwość	Zakres Informacji	Odbiorca		
		Rada Nadzorcza	Zarząd	Członek Zarządu
Miesięcznie	1. Informacja o poziomie funduszy własnych, kapitale uznanym i współczynnikach kapitałowych 2. Informacja o minimalnym poziomie funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji (MREL)		X X	
Kwartalnie	Informacja o poziomie funduszy i ocena adekwatności kapitałowej	X	X	
Rocznie	1. Informacja o realizacji Planu kapitałowego jako rozszerzenie Informacji o poziomie funduszy i oceny adekwatności kapitałowej 2. Raport z dokonanego przeglądu zarządczego procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego 3. Weryfikacja limitów określonych w Strategii zarządzania i planowania kapitałowego 4. Weryfikacja testów warunków skrajnych określonych w Strategii zarządzania i planowania kapitałowego	X X X X	X X X X	

Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka kapitałowego

W Banku, zgodnie z obowiązującą Strategią zarządzania i planowania kapitałowego, ustalone zostały w zakresie poszczególnych ryzyk istotnych następujące limity alokacji kapitału:

1. Ryzyko kredytowe, w tym koncentracji - 60,0% funduszy własnych
z podziałem na:
 - 1) kapitał regulacyjny na ryzyko kredytowe - 48,0%,
 - 2) dodatkowy wymóg kapitałowy - 12,0%;

przy czym dopuszczalne jest przekroczenie limitu dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe, jeżeli nie jest przekroczony łączny limit na ryzyko kredytowe,

2. Ryzyko walutowe łącznie - 0,5% funduszy własnych

3. Ryzyko operacyjne i zgodności	- 6,0% funduszy własnych
z podziałem na:	
1) kapitał regulacyjny na ryzyko operacyjne	- 4,5%,
2) dodatkowy wymóg kapitałowy	- 1,5%;

przy czym dopuszczalne jest przekroczenie limitu dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne, jeżeli nie jest przekroczony łączny limit na ryzyko operacyjne,

4. Ryzyko płynności	- 1,0% funduszy własnych
5. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	- 2,0% funduszy własnych
6. Ryzyko kapitałowe	- 0,5% funduszy własnych.

Pozostałe 30% kapitału aktualnie nie alokowanego stanowi bufor kapitału możliwy do wykorzystania w sytuacji pojawienia się innego ryzyka do tej pory nie zaklasyfikowanego jako istotne, lub istotnej zmiany profilu lub poziomu ryzyka. W limitach alokacji kapitału Bank nie wymienia odrębnie limitu na ryzyko braku zgodności, pomimo uznania tego ryzyka za istotne, ze względu na fakt, że ryzyko braku zgodności jest pokryte przede wszystkim regulacyjnym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne.

Monitorowanie poziomu wykorzystania ustanowionych limitów dokonywane jest w okresach kwartalnych, informacja w tym zakresie jest przedmiotem informacji zarządczej dla Zarządu i Rady Nadzorczej w terminach i w zakresie wynikającym z obowiązującego systemu informacji zarządczej.

Aktualizowanie limitów odbywa się w okresach dokonywania przeglądu Strategii zarządzania i planowania kapitałowego. Bank nie ustala dopuszczalnych przekroczeń limitów, z wyjątkiem wymienionych powyżej w zakresie limitu dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe i operacyjne. W przypadku przekroczenia pozostałych limitów Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych:

1. określa skalę przekroczenia limitu,
2. bada czy przekroczenie limitu jednostkowego narusza cele strategiczne dotyczące: minimalnego poziomu łącznego współczynnika kapitałowego, minimalnego poziomu współczynnika Tier 1, minimalnego poziomu współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 i maksymalnego poziomu obciążenia kapitałem wewnętrznym funduszy własnych,
3. przeprowadza szczegółową analizę zaistniałej sytuacji i jej przyczyn, w tym ustala fakt, czy przekroczenie limitu ma charakter jednorazowy, czy jest wynikiem zmian strukturalnych i przekroczenie limitu może mieć charakter długotrwały,
4. przedkłada analizy, z uwzględnieniem posiadanego buforu kapitału, wraz z propozycjami zmian Zarządowi Banku w celu podjęcia stosownych decyzji, a także Radzie Nadzorczej w zakresie czynności pozostających w jej gestii.

Jeżeli ocena wzrostu ryzyka została określona jako akceptowalna, Zarząd i Rada Nadzorcza mogą podjąć decyzję o podniesieniu limitu, do wysokości zaproponowanej przez Stanowisko sprawozdawczości analiz i ryzyk bankowych. Jeżeli ocena wzrostu ryzyka została określona jako nieakceptowana Zarząd i Rada Nadzorcza podejmują decyzję o uruchomieniu działań o charakterze krótko- lub długoterminowym. Do działań krótkoterminowych zaliczane są:

1. przeprowadzanie śródrocznych odbiorów bilansu i zaliczenie, za zgodą właściwego organu, zweryfikowanego wyniku bieżącego do funduszy własnych,
2. rozwiązanie rezerwy na ryzyko ogólne,

3. zmniejszenie wielkości aktywów ważonych ryzykiem,
4. ograniczenie poziomu tych rodzajów ryzyka, które generują wymóg kapitałowy nie objęty wymogiem regulacyjnym.

W zakresie zmniejszania wielkości aktywów ważonych ryzykiem Bank będzie podejmował czynności polegające na:

1. krótkotrwałym ograniczeniu akcji kredytowej,
2. lokowaniu nadwyżek wolnych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym,
3. lokowaniu nadwyżek wolnych środków za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w instrumenty dłużne o niskim ryzyku,
4. przeprowadzeniu przeglądu portfela kredytowego celem wytypowania ekspozycji, w pełni i całkowicie zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, którym można byłoby przypisać preferencyjną wagę ryzyka,
5. dokonaniu przeglądu zobowiązań pozabilansowych udzielonych, w celu upewnienia się, czy klient ma zamiar wykorzystać brakującą kwotę przyznanego kredytu, zwłaszcza gdy ekspozycja jest związana z przedsięwzięciem inwestycyjnym, które zostało ukończone,
6. wstrzymaniu kredytowania podmiotów, których łączna kwota zadłużenia wobec Banku przekroczyłaby kwotę 1 mln euro.

Działania zmierzające do ograniczenia pozostałych poziomów ryzyka będą polegały na:

1. wyodrębnieniu tych rodzajów ryzyka, które generują wymóg kapitałowy,
2. przeanalizowanie przyczyn znacznego poziomu tych rodzajów ryzyka,
3. wyeliminowanie tych przyczyn, jeżeli istnieje możliwość skutecznego zmniejszenia poziomu ryzyka w krótkim okresie czasu.

Do działań o charakterze długoterminowym, które będą zmierzały do utrzymania poziomu adekwatności kapitałowej na pożądanym poziomie zaliczane są:

1. systematyczne zwiększanie poziomu funduszy własnych,
2. planowanie rozwoju Banku proporcjonalnie do przyrostu funduszy własnych,
3. podejmowanie intensywnych działań naprawczych, restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych w celu zmniejszenia poziomu kredytów zagrożonych.

W zakresie zwiększania poziomu funduszy własnych będą podejmowane czynności podlegające na dążeniu do wypracowania jak największej nadwyżki bilansowej. Bank będzie również dążył do ograniczania wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka, a zwłaszcza na ryzyko kredytowe poprzez:

1. poprawę jakości zarządzania ryzykiem,
2. ograniczenie aktywów ważonych ryzykiem poprzez sterowanie strukturą aktywów,
3. sprzedaż majątku trwałego, który nie jest przeznaczony do wykonywania czynności bankowych,
4. ograniczanie stopnia koncentracji kredytów,
5. przegląd kredytów zabezpieczonych hipoteką, w celu wyłonienia kredytów w stosunku, do których zastosowane mogłyby być zapisy dotyczące efektywnego zabezpieczania na nieruchomości mieszkalnej,
6. uwzględnienie w polityce zabezpieczeń, techniki redukcji ryzyka kredytowego (np. gwarancje, kaucje).

Bank zarządza poziomem adekwatności kapitałowej poprzez jednoczesne kreowanie wielkości funduszy własnych oraz wpływanie na poziom generowanego ryzyka. Poziom adekwatności kapitałowej, mierzony wielkością współczynników kapitałowych podlega systematycznemu monitorowaniu w okresach miesięcznych natomiast mierzony wielkością wewnętrznego współczynnika kapitałowego w okresach kwartalnych. W przypadku, gdy wielkość wymogów kapitałowych lub poziom funduszy własnych będą zagrażać utrzymaniu współczynników kapitałowych lub wewnętrznego współczynnika kapitałowego na poziomach określonych w celach strategicznych, częstotliwość analizy poziomu adekwatności kapitałowej zostaje zwiększona.

W procesie oceny adekwatności kapitałowej przeprowadzaniem testów warunków skrajnych zajmuje się Spółdzielnia, zgodnie ze scenariuszami opisanymi w Grupowym Planie Naprawy, szczegółowo opisanym w obowiązującej Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Banku Spółdzielczym w Człuchowie. Mają one na celu ocenę możliwych odchyłeń przyszłego poziomu ryzyka z powodu zmiany warunków zewnętrznych, niedoskonałości procesów i błędów szacowania. Dodatkowo Bank sporządza raz na kwartał, kapitałowe testy warunków skrajnych, polegające na badaniu wpływu czynników nieoczekiwanych na poziom funduszy własnych i adekwatność kapitałową. Ponadto Testy warunków skrajnych przeprowadzane są podczas weryfikacji Planów kapitałowych i przeglądu procesu szacowania kapitału wewnętrznego – przynajmniej raz w roku. Dodatkowe informacje z zakresu ryzyka kapitałowego zawarte są w punktach dotyczących funduszy własnych Banku i adekwatności kapitałowej.

2.1.7 Ryzyko braku zgodności

Strategia i proces zarządzania ryzykiem braku zgodności

Cele strategiczne w zakresie ryzyka braku zgodności obejmują:

- 1) zapewnienie działania Banku zgodnego z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi;
- 2) zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;
- 3) dążenie i dbałość o:
 - a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumianego jako instytucja zaufania publicznego,
 - b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
 - c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
 - d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności;
- 2) projektowanie i wprowadzenie bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
- 3) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;
- 4) systematyczne podnoszenie kompetencji Stanowiska ds. zgodności i kontroli wewnętrznej.

Ryzyko braku zgodności Bank definiuje jako skutki nieprzestrzegania przez Bank przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności stanowi, obok funkcji kontroli, drugi element zapewnienia zgodności w Banku. W zarządzaniu ryzykiem braku zgodności Bank przede wszystkim kładzie nacisk na prowadzenie działań zgodnych nie tylko z szeroko rozumianymi normami prawnymi (zewnętrznymi i wewnętrznymi), lecz również normami, które charakteryzują Bank, jako instytucję zaufania publicznego.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku obejmuje:

- 1) identyfikację ryzyka;
- 2) ocenę ryzyka;
- 3) kontrolę ryzyka;
- 4) monitorowanie ryzyka;
- 5) raportowanie.

Skutkami naruszeń compliance w zakresie ryzyka braku zgodności mogą być:

- 1) wystąpienie sankcji prawnych bądź regulaminowych;
- 2) materialne straty finansowe;
- 3) naruszenie lub utrata reputacji Banku. W Banku stosowane są Zasady zarządzania ryzykiem reputacji.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności obejmuje w Banku w szczególności następujące obszary:

- 1) ochronę danych osobowych, zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych;
- 2) ochronę konkurencji i konsumentów, zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów;
- 3) zwalczanie nieuczciwej konkurencji, zgodnie z ustawą o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji;
- 4) przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom rynkowym, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym;
- 5) zachowanie tajemnicy bankowej i tajemnicy przedsiębiorstwa, zgodnie z ustawą Prawo bankowe i ustawą o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji;
- 6) przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- 7) kredyty konsumenckie, zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim;
- 8) kredyty hipoteczne, zgodnie z ustawą o kredycie hipotecznym;
- 9) obowiązki informacyjne Banku, zgodnie z ustawą Prawo bankowe;
- 10) etykę bankową określoną w Zasadach dobrych praktyk w Banku Spółdzielczym w Człuchowie;
- 11) umowy outsourcingowe, zgodnie z ustawą Prawo bankowe;
- 12) bancassurance;
- 13) nietrafiona/nieuczciwa sprzedaż (misselling);
- 14) uchwały i rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego;
- 15) wydane zalecenia przez podmioty zewnętrzne, w tym przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Spółdzielnię i ich realizacja;
- 16) skargi i reklamacje;
- 17) obowiązki informacyjne względem klientów Banku.

Za całość koordynacji procesu zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności, jak też za nadzór nad działaniami komórki do spraw zgodności odpowiada Prezes Zarządu.

Rada Nadzorcza w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności:

- 1) nadzoruje wykonywanie przez Zarząd obowiązków dotyczących zapewniania zgodności zarówno w ramach funkcji kontroli, jak i zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 2) zatwierdza Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności (w tym regulamin funkcjonowania komórki do spraw zgodności) i nadzoruje ich przestrzeganie;
- 3) co najmniej raz w roku ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank, w oparciu o okresowe (w tym roczne) raporty sporządzone przez komórkę do spraw zgodności oraz informacje od Zarządu;
- 4) informuje Spółdzielnię o wynikach oceny, o której mowa wyżej.

Zarząd w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności:

- 1) odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności, w tym za ustanowienie stałej i skutecznie działającej komórki do spraw zgodności, organizację procesu zarządzania ryzykiem oraz nadzór nad jego funkcjonowaniem;
- 2) odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie oraz zapewnienie przestrzegania Zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 3) odpowiada za składanie sprawozdań Radzie Nadzorczej w sprawie zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności;
- 4) w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu niniejszych zasad podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące.

Struktura i organizacja komórki monitorującej ryzyko braku zgodności

W Banku rolę komórki do spraw zgodności pełni Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej, które w ramach przypisanych zadań wykonuje również zadania związane z kontrolą wewnętrzną; osoba zajmująca to stanowisko jest jednocześnie kierującym komórką do spraw zgodności. Celem działania komórki do spraw zgodności jest zapewnienie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi przez Bank standardami postępowania, a także normami etycznego postępowania. W Banku komórka do spraw zgodności podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu.

Do zadań komórki do spraw zgodności należy:

- 1) prowadzenie rejestru naruszeń compliance;
- 2) sporządzanie na potrzeby Zarządu i Rady Nadzorczej informacji dotyczących stopnia efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności, zmian w poziomie ryzyka;
- 3) przedstawianie Zarządowi propozycji działań, które będą miały na celu minimalizowanie powstałego ryzyka braku zgodności i ograniczanie występowania takich naruszeń przepisów prawa i norm postępowania w przyszłości;
- 4) bieżące informowanie Zarządu, Rady Nadzorczej i komitetu audytu o przypadkach występowania znaczących i krytycznych naruszeń compliance;
- 5) monitorowanie na bieżąco zmian w zewnętrznych przepisach prawa; informowanie pracowników Banku, w sposób ogólnie dostępny o zaistniałych zmianach w zewnętrznych przepisach prawa;
- 6) opiniowanie nowych produktów lub procesów pod kątem ryzyka ewentualnego wystąpienia zdarzeń compliance;

- 7) opiniowanie procedur wewnętrznych lub wzorów umów, pod kątem ich zgodności z zewnętrznymi przepisami prawa oraz występowania ewentualnych zapisów, które mogłyby wygenerować naruszenie compliance, w tym współpraca z kancelarią prawną obsługującą Bank (z wyjątkiem wzorów przygotowywanych przez Spółdzielnię lub Bank Zrzeszający);
- 8) opiniowanie materiałów reklamowych Banku (z wyjątkiem materiałów przygotowywanych przez Bank Zrzeszający);
- 9) monitorowanie terminowości i zakresu aktualizacji procedur wewnętrznych;
- 10) monitorowanie realizacji zaleceń wydanych przez podmioty zewnętrzne, w tym przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Spółdzielnię;
- 11) monitorowanie realizacji zaleceń wydanych przez Prezesa Zarządu w wyniku kontroli wewnętrznych;
- 12) projektowanie, wprowadzanie i stosowanie procedur i metodyk zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 13) kształtowanie świadomości istnienia ryzyka braku zgodności wśród pracowników Banku;
- 14) stosowanie, bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności, mechanizmów kontrolnych określonych w Zasadach funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej;
- 15) przyjmowanie zgłoszeń naruszenia prawa oraz obowiązujących procedur i standardów etycznych i zapewniania ochrony danych osób dokonujących zgłoszeń, jak również osób, którym zarzuca się dokonanie naruszenia;
- 16) identyfikacja, ocena, kontrola i monitorowanie ryzyka braku zgodności oraz raportowanie o ryzyku braku zgodności;
- 17) opracowywanie regulaminu funkcjonowania komórki do spraw zgodności;
- 18) opracowywania rocznego planu działań komórki do spraw zgodności;
- 19) wykonywanie czynności z zachowaniem niezbędnej niezależności i obiektywizmu;
- 20) odpowiednie zabezpieczanie materiałów i dokumentów uzyskanych podczas wykonywania czynności, w tym zabezpieczanie ich przed dostępem dla niepowołanych osób.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka braku zgodności

Raporty o ryzyku braku zgodności skupiają się na podstawowych zadaniach, które ma spełniać zarządzanie ryzykiem braku zgodności, a więc dotyczą czynności podejmowanych w celu zapewnienia zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi przez Bank standardami postępowania.

Raporty z ryzyka braku zgodności zawierają m.in.:

- 1) zidentyfikowane ryzyka braku zgodności wraz z ich oceną oraz rekomendowanymi mechanizmami kontrolowania i ograniczania ryzyka, w tym informacje o profilu ryzyka;
- 2) podsumowanie wszystkich naruszeń compliance, które wystąpiły w okresie objętym raportem;
- 3) ocenę skuteczności rekomendowanych środków naprawczych, które były wydawane na bieżąco lub zawarte w poprzednim raporcie;
- 4) rodzaj i wyniki przeprowadzonych monitoringów i testów.

Raporty obejmują zagadnienia zgodnie z załącznikiem do Instrukcji sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Człuchowie.

Raporty dotyczące ryzyka braku zgodności sporządzane są dla Rady Nadzorczej i Zarządu w okresach kwartalnych, w terminie określonym w załączniku do Instrukcji sporządzania informacji zarządczej w Banku

Spółdzielczym w Człuchowie, przy czym w raporcie informacje wynikające z oceny ryzyka (która jest oparta na rocznej samoocenie w zakresie ryzyka operacyjnego) będą zawarte raz w roku.

Zestawienie raportów z obszarów ryzyka braku zgodności raz w roku jest przekazywane do Spółdzielni po otrzymaniu pisma od Zarządu Spółdzielni.

Zarząd i odpowiednio Rada Nadzorcza są informowane niezwłocznie o ważnych zagrożeniach, incydentach skutkujących konsekwencjami o znaczącej skali.

Pracownik komórki do spraw zgodności w ramach monitoringu ryzyka sporządza również coroczną ocenę zgodności działania Banku z „Zasadami Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” i przedstawia ją Radzie Nadzorczej.

Ocenę przedstawia się na posiedzeniu Rady Nadzorczej raz w roku, w terminie określonym w załączniku do Instrukcji sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Człuchowie

Informacja z zakresu oceny ryzyka braku zgodności, raportowana jest zgodnie z następującym trybem:

Częstotliwość	Zakres Informacji	Odbiorca		
		Rada Nadzorcza	Zarząd	Członek Zarządu
Kwartalnie	1. Informacja z obszaru ryzyka braku zgodności, m.in. informacja o prowadzonych sprawach sądowych oraz informacja o kosztach poniesionych przez Bank w wyniku niekorzystnych rozstrzygnięć spraw sądowych	X	X	X

Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka braku zgodności

Na podstawie oceny profilu ryzyka są dobierane i wdrażane lub weryfikowane mechanizmy zapobiegania i ograniczania ryzyka braku zgodności. Mechanizmy kontrolne, w tym mechanizmy kontroli ryzyka braku zgodności, w głównej mierze zostały określone w ramach funkcji kontroli opisanej w obowiązujących w Banku Zasadach funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej.

Do mechanizmów zapobiegania i ograniczania ryzyka braku zgodności zalicza się również:

- 1) analizę nowych produktów i usług wprowadzanych do oferty Banku lub ich modyfikacji, pod kątem zgodności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i przyjętymi przez Bank standardami postępowania;
- 2) wydawanie szczegółowych wytycznych na podstawie dokonanej oceny ryzyka braku zgodności;
- 3) monitorowanie zmian w przepisach prawa, regulacjach wewnętrznych i przyjętych przez Bank standardach postępowania oraz informowanie o istotnych zmianach pracowników Banku poprzez:
 - a) monitorowanie zmian w przepisach prawa (w tym przesyłanych przez Spółdzielnię alertów prawnych) i przekazywanie informacji o zmianach do odpowiednich merytorycznie komórek,
 - b) monitorowanie zmian w regulacjach wzorcowych wydawanych przez Spółdzielnię i Bank Zrzeszający oraz przekazywanie informacji o zmianach do odpowiednich merytorycznie komórek oraz prowadzenie rejestru regulacji otrzymywanych z Banku Zrzeszającego oraz Spółdzielczego System Ochrony SGB,
 - c) współpracę ze Stanowiskiem organizacyjno-administracyjne w zakresie prowadzenia rejestru i zbioru aktów wewnętrznych Banku oraz ich udostępniania pracownikom Banku, uzyskiwania potwierdzenia,

że pracownicy odpowiednich komórek merytorycznych zapoznali się z nowymi lub zmienionymi procedurami,

- d) dokonywanie oceny skutków zmian w przepisach prawa i przekazywanie informacji o istotnym wpływie tych zmian na działalność Banku,
- 4) uczestnictwo w projektach wdrożeniowych, w kontekście zapewniania zgodności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami postępowania;
- 5) identyfikowanie potrzeb szkoleniowych pracowników i przekazywanie informacji o potrzebach szkoleniowych Zarządowi Banku;
- 6) unikanie ryzyka reputacji, poprzez odpowiednią politykę związaną z klientami i transakcjami.

2.2 Ujawnienia w zakresie systemu zarządzania

1. Zarząd Banku oświadcza, że funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem jest adekwatny do skali oraz złożoności prowadzonej przez Bank działalności.
2. Profil ryzyka Banku, w ujęciu ilościowym Bank określa poprzez wskazanie udziału kapitału wewnętrznego na poszczególne rodzaje ryzyka w funduszach własnych, które zostały przedstawione w punkcie 4.3 niniejszych ujawnień.

W zakresie art. 435 ust. 2 Bank informuje, że:

3. Prezes Zarządu Banku, Członkowie Zarządu Banku oraz Członkowie Rady Nadzorczej nie zajmują stanowisk dyrektorskich poza Bankiem (przez stanowisko dyrektorskie należy rozumieć funkcje członka zarządu pełnione w podmiotach objętych tym samym instytucjonalnym systemem ochrony spełniającym warunki, o którym mowa w art. 113 ust. 7 Rozporządzenia CRR, lub podmiotach, w których bank posiada znaczny pakiet akcji, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 36 Rozporządzenia CRR).
4. Członków trzyosobowego Zarządu Banku powołuje, zgodnie z przepisami prawa, Rada Nadzorcza Banku, działając według Regulaminu działania Zarządu Banku Spółdzielczego w Czluchowie biorąc pod uwagę wyniki oceny wstępnej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji kandydata. Powołanie Prezesa Zarządu następuje za zgodą KNF. Oceny następcej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Zarządu Banku dokonuje Rada Nadzorcza Banku zgodnie z Polityką oceny odpowiedniości kandydatów na członków Zarządu, członków Zarządu, Zarządu Banku Spółdzielczego w Czluchowie.
5. Członków ośmioosobowej Rady Nadzorczej Banku powołuje Grupa Członkowska, zgodnie z Regulaminem wyboru Członków Rady Nadzorczej na Zebraniach Grup Członkowskich Banku Spółdzielczego w Czluchowie biorąc pod uwagę kwalifikacje, doświadczenie i reputację kandydata. Oceny następcej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Rady Nadzorczej Banku dokonuje Zebranie Przedstawicieli zgodnie z Polityką oceny odpowiedniości kandydatów na członków Rady Nadzorczej, członków Rady Nadzorczej oraz Rady Nadzorczej w Banku Spółdzielczym w Czluchowie.
6. Bank, z uwagi na skalę działalności nie stosuje strategii zróżnicowania w zakresie wyboru Członków Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.
7. W 2019r. ocena odpowiedniości poszczególnych członków Zarządu oraz ocena kolegiarna dokonywana była przez Radę Nadzorczą. Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła odpowiedność Zarządu Banku Spółdzielczego w Czluchowie oraz jego członków w trakcie kadencji. Zarówno wykształcenie formalne, jak i przebieg ścieżki zawodowej potwierdziły wysokie kompetencje poszczególnych członków Zarządu. Nie odnotowano

działań, które w jakikolwiek sposób mogłyby lub wpłynęły negatywnie na reputację Banku. Żaden z członków Zarządu nie podejmował innych aktywności zawodowych bądź pozazawodowych, które ze względu na swoją czasochłonność, negatywnie wpływałyby na jakość lub efektywność sprawowanego zarządu w Banku.

8. W 2019r. nie powoływano nowych członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej Banku.
9. Bank w celu zapewnienia efektywnego zarządzania ryzykiem operacyjnym powołał Komitet do spraw Ryzyka Operacyjnego - KRO. Komitet pełni funkcje analityczne, doradcze i wspomagające w stosunku do Zarządu, w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym okresowo przetwarza informację sprawozdawczą związaną z ryzykiem operacyjnym i przygotowuje ocenę jego poziomu. Komitet KRO jest odpowiedzialny za ocenę zagrożeń związanych z ryzykiem operacyjnym dla wszystkich obszarów działalności Banku oraz wszelkich nowych produktów, projektów, procesów i systemów. W 2019 roku Komitet odbył 5 posiedzeń.
10. Rada Nadzorcza powołała ze swoich członków 3 osobowy Komitet Audytu, który realizuje swoje zadania dokonując: oceny systemu kontroli wewnętrznej i procesu zarządzania ryzykiem, w tym w obszarze sprawozdawczości finansowej, analizy dotyczących istotnych zmian w polityce rachunkowości Banku, analizy wspólnie z audytorami zewnętrznymi oraz członkami Zarządu Banku rocznego sprawozdania finansowego oraz wyników badania tych sprawozdań. W 2019 roku Komitet Audytu spotkał się 6 razy.
11. Przepływ informacji dotyczącej ryzyka, kierowanej do Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku jest sformalizowany i objęty Instrukcją sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Czulchowie definiującą: częstotliwość, zakres, odbiorców i terminy sporządzania raportów i sprawozdań dotyczących ryzyka. Systemem informacji zarządczej są objęte wszystkie rodzaje ryzyka uznawane przez Bank za istotne. W ramach informacji zarządczej z obszaru każdego ryzyka sprawozdawane są:
 - a) Wyniki pomiaru ryzyka (wynikające z pomiarów opisanych w części 2), w tym wyniki testów warunków skrajnych,
 - b) Informacja o realizacji przyjętych w Banku limitów,
 - c) Wnioski dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka zapewniając możliwość podejmowania decyzji, oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko.

3. Fundusze własne

3.1 Wartość poszczególnych składników funduszy własnych

W poniższej tabeli przedstawiono fundusze własne z zastosowaniem formatu i numeracji pozycji określonych w Załączniku VI do Rozporządzenia Wykonawczego Komisji nr 1423/2013 (po usunięciu pozycji w tabeli, które dotyczyły zakończonych już okresów przejściowych).

Kapitał podstawowy Tier I: instrumenty i kapitały rezerwowe		Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do CRR
1	Instrumenty kapitałowe i powiązane akcje emisyjne		Art. 26 ust. 1, art. 27, 28, 29
	W tym: instrumenty typu 1		Wykaz EUNB o którym

			mowa w art. 26 ust. 3
	W tym: instrumenty typu 2		Wykaz EUNB o którym mowa w art. 26 ust. 3
	W tym: instrumenty typu 3		Wykaz EUNB o którym mowa w art. 26 ust. 3
2	Zyski zatrzymane		Art. 26 ust. 1 lit. c)
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe)	31 186 713,82	Art. 26 ust. 1
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	5 200 000,00	Art. 26 ust. 1 lit. f)
4	Kwota kwalifikujących się pozycji o których mowa w art. 484 ust. 3 i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału podstawowego Tier I	135 090,00	Art. 486 ust. 2
5	Udziały mniejszości (kwota dopuszczona w skonsolidowanym kapitale podstawowym Tier I)		Art. 84
5a	Niezależnie zweryfikowane zyski z bieżącego okresu po odliczeniu wszelkich możliwych do przewidzenia obciążeń i dywidend		Art. 26 ust. 2
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	36 521 803,82	
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)		Art. 34, 105
7a	Dodatkowe odliczenie z tytułu rezerw		
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. b) Art. 37
9	Zbiór pusty w UE		
10	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego opartej na przyszłej rentowości z wyłączeniem aktywów wynikających z różnic przejściowych (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3) (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. c) Art. 38
11	Kapitały rezerwowe odzwierciedlające wartość godziwą związane z zyskami lub stratami z tytułu instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne		Art. 33 lit. a)
12	Kwoty ujemne będące wynikiem obliczeń kwot oczekiwanej straty		Art. 36 ust. 1 lit. d) Art. 40, 159
13	Każdy wzrost kapitału własnego z tytułu aktywów sekurytyzowanych (kwota ujemna)		Art. 32 ust. 1
14	Zyski lub straty z tytułu zobowiązań wycenione według wartości godziwej, które wynikają ze zmian zdolności kredytowej instytucji		Art. 33 lit b)
15	Aktywa funduszu emerytalnego ze zdefiniowanymi świadczeniami (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. e) Art. 41
16	Posiadane przez instytucje bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach własnych w kapitale podstawowym Tier I (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. f) Art. 42
17	Bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z instytucją krzyżowe powiązania kapitałowe mające na celu sztuczne		Art. 36 ust. 1 lit. g) Art. 44

	zawyżanie funduszy własnych instytucji (kwota ujemna)		
18	Posiadane przez instytucję bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10% oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. h) Art. 43, 45, 46, art. 49 ust. 2 i 3, art. 79
19	Posiadane przez instytucję bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10% oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. i) Art. 43, 45, 47, art. 48 ust. 1 lit. b), art. 49 ust. 1-3, art. 79
20	Zbiór pusty w UE		
20a	Kwota ekspozycji następujących pozycji kwalifikujących się do wagi ryzyka równej 1250% jeżeli instytucja decyduje się na wariant odliczenia		Art. 36 ust. 1 lit. k)
20b	W tym: znaczne pakiety akcji poza sektorem finansowym (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (i), art. 89-91
20c	W tym: pozycje sekurytyzacyjne (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (ii), art. 243 ust. 1 lit. b), art. 244 ust. 1 lit. b), art. 258
20d	W tym: dostawy instrumentów z późniejszym terminem rozliczenia (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (iii), art. 379 ust. 3
21	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota przekraczająca próg 10% po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3 (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. c) Art. 38, art. 48 ust. 1 lit. a)
22	Kwota przekraczająca próg 17,65% (kwota ujemna)		Art. 48 ust. 1
23	W tym: posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie instrumenty w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty		Art. 36 ust. 1 lit. i) Art. 48 ust. 1 lit. b)
24	Zbiór pusty w UE		
25	W tym: aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych		Art. 36 ust. 1 lit. c) Art. 38, art. 48 ust. 1 lit. a)
25a	Straty za bieżący rok obrotowy (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. a)
25b	Możliwe do przewidzenia obciążenia podatkowe związane z pozycjami kapitału podstawowego Tier I (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. l)
27	Kwalifikowalne odliczenia od pozycji w kapitale dodatkowym Tier I które przekraczają wartość kapitału dodatkowego Tier I instytucji (kwota ujemna)		Art. 36 ust. 1 lit. j)
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I		
29	Kapitał podstawowy Tier I	36 521 803,82	
Kapitał dodatkowy Tier I: instrumenty			
30	Instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne		Art. 51, 52
31	W tym: zaklasyfikowane jako kapitał własny zgodnie mającymi zastosowanie standardami rachunkowości		

32	W tym: zaklasyfikowane jako zobowiązania zgodnie mającymi zastosowanie standardami rachunkowości		
33	Kwota kwalifikujących się pozycji o których mowa w art. 484 ust. 4 i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału dodatkowego Tier I		Art. 486 ust. 3
34	Kwalifikujący się kapitał Tier I uwzględniony w skonsolidowanym kapitale dodatkowym Tier I (w tym udziały mniejszości nieuwzględnione w wierszu 5) wyemitowany przez jednostki zależne i będący w posiadaniu stron trzecich		Art. 85, 86
35	W tym: przeznaczone do wycofania instrumenty wyemitowane przez jednostki zależne		Art. 486 ust. 3
36	Kapitał dodatkowy Tier I przed korektami regulacyjnymi		
37	Posiadane przez instytucje bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe we własnych instrumentach dodatkowych w kapitale Tier I (kwota ujemna)		Art. 52 ust. 1 lit. b) Art. 56 lit. a), art. 57
38	Bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe we własnych instrumentach dodatkowych w kapitale Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z instytucją krzyżowe powiązania kapitałowe mające na celu sztuczne zawyżanie funduszy własnych instytucji (kwota ujemna)		Art. 56 lit. b), art. 58
39	Bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe we własnych instrumentach dodatkowych w kapitale Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10% oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)		Art. 56 lit. c), art. 59, 60, 79
40	Posiadane przez instytucję bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe we własnych instrumentach dodatkowych w kapitale Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)		Art. 56 lit. d), art. 59, 79
41	Zbiór pusty w UE		
42	Kwalifikowalne odliczenia od pozycji w kapitale Tier II które przekraczają wartość kapitału Tier II instytucji (wartość ujemna)		Art. 56 lit. e)
43	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale dodatkowym Tier I		
44	Kapitał dodatkowy Tier I		
45	Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	36 521 803,82	
Kapitał Tier II: instrumenty i rezerwy			
46	Instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne		Art. 62, 63
47	Kwota kwalifikujących się pozycji o których mowa w art. 484 ust. 5 i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału Tier II		Art. 486 ust. 4
48	Kwalifikujące się instrumenty funduszy własnych uwzględnione w skonsolidowanym kapitale Tier II (w tym udziały mniejszości i instrumenty dodatkowe w kapitale Tier II nie uwzględnione w wierszach 5 lub 34) wyemitowane przez jednostki zależne i będące w posiadaniu stron trzecich		Art. 87, 88
49	W tym: przeznaczone do wycofania instrumenty wyemitowane przez jednostki zależne		Art. 486 ust. 4

50	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	1 401 186,66	Art. 62 lit c) i d)
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	1 401 186,66	
52	Posiadane przez instytucje bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach własnych w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane (kwota ujemna)		Art. 63 lit. b) ppkt (i) Art. 66 lit. a), art. 67
53	Udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z instytucją krzyżowe powiązania kapitałowe mające na celu sztuczne zawyżanie funduszy własnych instytucji (kwota ujemna)		Art. 66 lit. b), art. 68
54	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10% oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)		Art. 66 lit. c), art. 69, 70, 79
55	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)		Art. 66 lit. d), art. 69, 79
56	Zbiór pusty w UE		
57	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II		
58	Kapitał Tier II	1 401 186,66	
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	37 922 990,48	
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	112 094 932,86	
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	28,49	Art. 92 ust. 2 lit. a)
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	28,49	Art. 92 ust. 2 lit. b)
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	29,59	Art. 92 ust. 2 lit. c)
64	Wymóg bufora dla poszczególnych instytucji (wymóg dotyczący kapitału podstawowego Tier I zgodnie z art. 92 ust. 1 lit. a) powiększony o wymogi utrzymywania bufora zabezpieczającego i antycyklicznego, jak również bufor ryzyka systemowego oraz bufor instytucji o znaczeniu systemowym wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)		Dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych, art. 128, 129, 130, 131, 133
65	W tym: wymóg utrzymywania bufora zabezpieczającego		
66	W tym: wymóg utrzymywania bufora antycyklicznego		
67	W tym: wymóg utrzymywania bufora ryzyka systemowego		
67a	W tym: bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym		
68	Kapitał podstawowy Tier I dostępny w celu pokrycia buforów (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)		Dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych, art. 128
69	Nieistotne w przepisach unijnych		
70	Nieistotne w przepisach unijnych		
71	Nieistotne w przepisach unijnych		

Kwoty poniżej progu odliczeń (przed ważeniem ryzykiem)			
72	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10% oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich)		Art. 36 ust. 1 lit. h) Art. 45, 46, Art. 56 lit. c), art. 59, 60, Art. 66 lit c), art. 69, 70
73	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10% oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich)		Art. 36 ust. 1 lit. i) Art. 45, 48
74	Zbiór pusty w UE		
75	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota poniżej progu 10% po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3		Art. 36 ust. 1 lit. c) Art. 38,48
Pułapy stosowane do uwzględniania rezerw w kapitale Tier II			
76	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego uwzględnione w kapitale Tier II w odniesieniu do ekspozycji objętych metodą standardową (przed zastosowaniem pułapu)	112 094 932,86	Art. 62
77	Pułap uwzględniania korekt z tytułu ryzyka kredytowego w kapitale Tier II zgodnie z metodą standardową	1,25%	Art. 62
78	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego uwzględnione w kapitale Tier II w odniesieniu do ekspozycji objętych metodą wewnętrznych ratingów (przed zastosowaniem pułapu)		Art. 62
79	Pułap uwzględniania korekt z tytułu ryzyka kredytowego w kapitale Tier II zgodnie z metodą wewnętrznych ratingów		Art. 62
Instrumenty kapitałowe będące przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania (mających zastosowanie wyłącznie od dnia 01 stycznia 2014 do dnia 01 stycznia 2022)			
80	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów w kapitale podstawowym Tier I będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania	135 090,00	Art. 484 ust. 3, art. 486 ust. 2, 5
81	Kwota wyłączona z kapitału podstawowego Tier I ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)	191 610,00	Art. 484 ust. 3, art. 486 ust. 2, 5
82	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów dodatkowych w kapitale Tier I będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania		Art. 484 ust. 4, art. 486 ust. 3, 5
83	Kwota wyłączona z kapitału dodatkowego Tier I ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)		Art. 484 ust. 4, art. 486 ust. 3, 5
84	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów w kapitale Tier II będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania		Art. 484 ust. 5, art. 486 ust. 4, 5
85	Kwota wyłączona z kapitału Tier II ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)		Art. 484 ust. 5, art. 486 ust. 4, 5

3.2 Opis instrumentów kapitałowych oraz ograniczeń zastosowanych do obliczania funduszy własnych

1. Fundusze własne Banku obejmują:

- 1) kapitał Tier I;
- 2) kapitał Tier II.

2. Kapitał Tier I Banku obejmuje:

- 1) Kapitał rezerwowy - fundusz zasobowy w wysokości 31 041 657,93 PLN;
- 2) skumulowane inne całkowite dochody obejmujące fundusz z aktualizacji wyceny w wysokości 145 055,89 PLN;
- 3) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej w wysokości 5 200 000,00 PLN;
- 4) fundusz udziałowy – uwzględniany w części wynikającej z zastosowania odpowiedniej wartości procentowej (30% do dnia 31.12.2019r.), przy zastosowaniu przepisów przejściowych dla wartości funduszu udziałowego ustalonego na datę 31.12.2011r. Zamortyzowana wartość funduszu udziałowego na 31.12.2019 r. wynosiła 135 090,00 PLN;

Struktura funduszu udziałowego

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość nominalna 1 udziału	Ilość udziałowców na 31.12.2019	ilość zadeklarowanych jednostek udziałowych na 31.12.2019	fundusz udziałowy na 31.12.2019	w tym wpłacony do 31.12.2011
1.	Osoby fizyczne	100,00	2 013	3 165	316 500,00	316 400,00
2.	Osoby prawne	100,00	11	102	10 200,00	10 200,00

- 5) odliczenia z tytułu wartości niematerialnych i prawnych w wysokości 0,00 PLN.

3. Kapitał Tier II obejmuje:

- 1) rezerwę na ryzyko ogólne do wysokości 1,25% aktywów ważonych ryzykiem, co stanowi na dzień 31.12.2019 roku kwotę 1 401 186,66 PLN (aktywa ważone ryzykiem z tytułu ryzyka kredytowego po zastosowaniu współczynnika wsparcia MSP na dzień ujawnienia wynoszą 112 094 932,86 PLN);

Źródłem wzrostu poszczególnych składników funduszy własnych Banku mogą być:

1. dla funduszu rezerwowego: podział nadwyżki bilansowej oraz wpisowe członków;
2. dla funduszu ryzyka ogólnego: podział nadwyżki bilansowej;
3. dla kapitału Tier II pożyczka podporządkowana z Banku Zrzeszającego.

3.3 Poziom kapitału podstawowego Tier I i kapitału Tier I ponad wymagany poziom współczynnika

Na mocy obowiązujących przepisów zewnętrznych Bank zobowiązany jest utrzymywać:

1. kapitał założycielski w wysokości nie niższej niż równowartość 1 000 000,00 EUR, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym tj. na dzień ujawnienia 4 258 500,00 PLN,
2. sumę funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - 1) kapitał regulacyjny na dzień ujawnienia 10 253 665,78 PLN,
 - 2) kapitał wewnętrzny na dzień ujawnienia 10 640 580,16 PLN,

3. współczynniki kapitałowe na poziomie co najmniej:
 - 1) współczynnik kapitału podstawowego Tier I – 10%,
 - 2) współczynnik kapitału Tier I – 11,5%,
 - 3) łączny współczynnik kapitałowy – 15%.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku Bank spełnia powyższe wymagania, a współczynniki kapitałowe Banku znajdowały się powyżej wartości docelowych. Poniższa tabela przedstawia poziomy wymagane i zrealizowane.

Wyszczególnienie	Wymagania nadzorcze na 31.12.2019	Wykonanie na 31.12.2019 roku
Kapitał założycielski	4 258 500,00 PLN	31 321 803,82 PLN
Fundusze własne (na poziomie kapitału wewnętrznego)	10 640 580,16 PLN	37 922 990,48 PLN
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	10,00%	28,49%
Współczynnik kapitału Tier I	11,50%	28,49%
Łączny współczynnik kapitałowy	15,00%	29,59%

3.4 Charakter i wielkość pozycji kwalifikujących się do funduszy własnych na mocy przepisów przejściowych

Na mocy przepisów przejściowych Bank wykazuje w funduszach własnych Banku fundusz udziałowy – uwzględniany w części wynikającej z zastosowania odpowiedniej wartości procentowej (30% do dnia 31.12.2019r.), przy zastosowaniu przepisów przejściowych dla wartości funduszu udziałowego ustalonego na datę 31.12.2011r. Zamortyzowana wartość funduszu udziałowego na 31.12.2019r. wynosiła 135 090,00 PLN.

4. Wymogi kapitałowe – art. 438 Rozporządzenia CRR

4.1 Opis metody stosowanej przez instytucję do oceny adekwatności jej kapitału wewnętrznego w celu wsparcia bieżących i przyszłych działań

Procesem szacowania kapitału wewnętrznego objęte są poszczególne rodzaje ryzyka uznane przez Bank za istotne, do których zalicza się:

1. ryzyko kredytowe;
2. ryzyko operacyjne, w tym ryzyko modeli;
3. ryzyko walutowe;
4. ryzyko koncentracji;
5. ryzyko płynności;
6. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
7. ryzyko kapitałowe;

Uznane za istotne ryzyko braku zgodności Bank pokrywa kapitałem wewnętrznym obliczonym dla ryzyka operacyjnego. Szacowanie kapitału wewnętrznego w Banku przeprowadza Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych z częstotliwością kwartalną. Poziomem wyjściowym dla ustalenia kapitału

wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy. W przypadku gdy wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni nie pokrywa ryzyka kredytowego, operacyjnego i walutowego, zgodnie z obowiązującymi w Banku Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego, obliczany jest dodatkowy wymóg kapitałowy na te ryzyka oraz na pozostałe istotne rodzaje ryzyka. Przy obliczaniu dodatkowych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka przyjmuje się następujące założenia:

1. kapitał wewnętrzny na poszczególne rodzaje ryzyka jest obliczany, jako koszt lub utracony przychód (za wyjątkiem ryzyka koncentracji), który może się pojawić w wyniku zaistnienia sytuacji nieoczekiwanej,
2. koszt lub utracony przychód, o którym mowa w pkt. 1, obliczany jest na podstawie testów warunków skrajnych, które Bank przeprowadza dla poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych za istotne,
3. część lub całość kwoty, o której mowa w pkt 2, Bank może zabezpieczyć z wyniku finansowego zaplanowanego na dany rok obrotowy,
4. poziom akceptowalnej straty lub utraconego przychodu (tzw. wskaźnik wrażliwości) Bank wyznacza raz do roku (jako procent funduszy własnych Banku) w oparciu o następujące przesłanki:
 - 1) wysokość planowanego wyniku finansowego na rok obrotowy, w którym aktualizujemy niniejsze zasady,
 - 2) poziom współczynnika wypłacalności,
 - 3) ustalone limity,
5. dodatkowym wymogiem kapitałowym dla ryzyka kredytowego, stopy procentowej i płynności będzie kwota, o jaką koszt lub utracony przychód przekroczy akceptowalny poziom ryzyka, o którym mowa w pkt.4.

Kapitał wewnętrzny stanowi sumę regulacyjnego wymogu kapitałowego, dodatkowych wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe, operacyjne, walutowe oraz wymogów kapitałowych na pozostałe istotne rodzaje ryzyka obliczonych zgodnie z obowiązującymi w Banku Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego.

Celem strategicznym Banku w zakresie poziomu adekwatności kapitałowej jest utrzymywanie relacji kapitału wewnętrznego w stosunku do funduszy własnych na maksymalnym poziomie 70%. Na datę sporządzenia informacji relacja ta wynosiła 28,06 %. W 2019 roku Komisja Nadzoru Finansowego nie nałożyła na Bank obowiązku utrzymywania dodatkowych wymogów kapitałowych.

4.2 Kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem – 8 % kwot ekspozycji ważonych ryzykiem dla każdej kategorii ekspozycji określonej w art. 112 Rozporządzenia CRR

Opis ekspozycji	Ekspozycja pierwotna po odliczeniu korekt wartości i rezerw	Ekspozycja ważona ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP	Wymóg kapitałowy - 8% wartości ważonej ryzykiem
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	1 761 918,60	1 576 365,00	126 109,20
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	18 575 837,78	3 155 167,56	252 413,40
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	124 168,29	24 833,66	1 986,69
Ekspozycje wobec instytucji	174 449 057,94	237,59	19,01

Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	5 371 303,18	4 140 943,02	331 275,44
Ekspozycje detaliczne	8 759 601,31	5 252 510,97	420 200,88
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	112 564 717,09	93 461 906,19	7 476 952,50
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 171 906,57	1 171 906,57	93 752,53
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0,00	0,00	0,00
Ekspozycje kapitałowe	2 031 731,17	2 031 731,17	162 538,49
Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0,00	0,00	0,00
Inne pozycje	4 840 651,37	1 279 331,14	102 346,49
Razem:	329 650 893,30	112 094 932,86	8 967 594,63

4.3 Wymogi w zakresie funduszy własnych

Kwoty minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka wg stanu na dzień 31.12.2019r.

Rodzaj ryzyka	Wewnętrzny wymóg kapitałowy na zabezpieczenie ryzyka	Alokacja kapitału według wymagań dla Filaru I	Alokacja kapitału według wymagań dla Filaru II
Ryzyko kredytowe	8 967 594,63	8 967 594,63	0,00
Ryzyko operacyjne	1 286 071,15	1 286 071,15	0,00
Ryzyko walutowe	0,00	0,00	0,00
Ryzyko koncentracji zaangażowań, z tego:	0,00	X	0,00
koncentracji dużych zaangażowań	0,00	X	0,00
koncentracji branżowej, sektorowej	0,00	X	0,00
i w jednorodny instrument finansowy			
koncentracji przyjętych form zabezpieczenia	0,00	X	0,00
Ryzyko płynności	0,00	X	0,00
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	386 914,38	X	386 914,38
Ryzyko kapitałowe	0,00	X	0,00
Kapitał regulacyjny	10 253 665,78		
Kapitał wewnętrzny	10 640 580,16		
Łączny współczynnik kapitałowy	29,59%		
Wewnętrzny współczynnik kapitałowy	28,51%		

4.4 Bufory kapitałowe – art. 440 Rozporządzenia CRR

Kwota specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego		
1.	Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	128 170 822,25

2.	Specyficzny dla instytucji wskaźnik bufora antycyklicznego	0,00%
3.	Wymóg w zakresie specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego	0,00

5. Ujawnienia w zakresie ryzyka kredytowego

5.1 Stosowane w rachunkowości definicje pozycji przeterminowanych i o utraconej jakości

Wszystkie ekspozycje kredytowe Banku Spółdzielczego w Człuchowie klasyfikuje się zależnie od związanego z nimi ryzyka. Wyróżnia się kategorie ekspozycji: normalne, pod obserwacją i zagrożone. W grupie ekspozycji zagrożone natomiast wyodrębnia się kategorie: poniżej standardu, wątpliwe i stracone. Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków. Bank dokonuje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka, stosując kryteria:

1. kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek w odniesieniu do:
 - 1) ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
 - 2) ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego;
2. w odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych, dwóch niezależnych od siebie kryteriów:
 - 1) terminowości spłaty kapitału lub odsetek,
 - 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika.

Dla wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, ekspozycję uznaje się za przeterminowaną, jeżeli przeterminowanie przekracza 90 dni, a przeterminowana kwota przekracza w przypadku ekspozycji detalicznych 500,- złotych, a w przypadku pozostałych klas ekspozycji, przeterminowana kwota przekracza 3 000,- złotych.

5.2 Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalenia korekt wartości i rezerw celowych/odpisów aktualizujących dotyczących odsetek, w tym rezerwy na ryzyko ogólne w części dotyczącej ryzyka kredytowego

Dla potrzeb naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności z tytułu odsetek od ekspozycji kredytowych klasyfikowanych do kategorii: „normalne”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe”, lub „stracone”, stosuje się zasady wynikające z Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków oraz zasady określone w procedurze wewnętrznej, w sprawie tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością Banku. Tworzenie rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących na należności w przypadku należności zaklasyfikowanych do poszczególnych kategorii, z uwagi na kryterium terminowości, odbywa się automatycznie za pomocą operacji uruchamianej w systemie finansowo-księgowym Banku. Dla kredytów zaklasyfikowanych do należności zagrożonych na podstawie kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej, rezerwy i odpisy aktualizujące tworzone są na podstawie zaakceptowanego przez Zarząd Banku wewnętrznego niezależnego przeglądu należności przeprowadzanego przez Komisję ds. tworzenia rezerw na aktywa i zobowiązania pozabilansowe. Bank tworzy rezerwy celowe na ekspozycje zagrożone oraz odpisy aktualizujące odsetki od tych ekspozycji w wysokości co najmniej:

1. 20% w zakresie ekspozycji w kategorii poniżej standardu
2. 50% w zakresie ekspozycji w kategorii wątpliwej,
3. 100% w zakresie ekspozycji w kategorii straconej.

W Banku tworzone są rezerwy i odpisy aktualizujące na kredyty zagrożone w pełnej wysokości bez stosowania pomniejszych z tytułu zabezpieczeń. Bank z uwagi na wysoki poziom rezerwy na ryzyko ogólne, nie tworzy wymaganych rezerw i odpisów aktualizujących na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów zaklasyfikowanych do kategorii „pod obserwacją” oraz na kredyty detaliczne zaklasyfikowane do kategorii „normalne”. Niezależnie od rezerw celowych i odpisów aktualizujących należności z tytułu odsetek, Bank tworzy rezerwę na ryzyko ogólne zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe, która jest przeznaczona na pokrycie ryzyka związanego z prowadzoną działalnością bankową, w tym na należności i zobowiązania pozabilansowe nie objęte rezerwami celowymi i odpisami aktualizującymi. Bank koryguje wartość kredytów o kwoty prowizji rozliczanych w czasie według metody efektywnej stopy procentowej, która ustala przychody odsetkowe poszczególnych okresów proporcjonalnie do upływu czasu na poziomie efektywnej dochodowości danego aktywu do dnia wyłączenia ich z ksiąg rachunkowych. Rachunku efektywnej stopy procentowej nie stosuje się do należności o nieokreślonym terminie płatności poszczególnych rat i nieustalonych zmianach oprocentowania, a więc kredytów w rachunku bieżącym, kredytów z tytułu kart kredytowych, gwarancji oraz kredytów udzielonych w latach 2001-2003. Podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi stanowi wartość bilansowa ekspozycji kredytowej bez uwzględnienia utworzonych rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi, ale z uwzględnieniem przewidywanej kwoty umorzenia części ekspozycji kredytowej w związku z restrukturyzacją zadłużenia. Przegląd i klasyfikację ekspozycji kredytowych, w tym przegląd i aktualizację wartości zabezpieczeń dokonuje się według danych aktualnych na dzień przeprowadzania klasyfikacji. Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych na koniec każdego kwartału kalendarzowego. Dokonując klasyfikacji podmiotu Bank bierze pod uwagę:

1. sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika dokonaną na koniec każdego kwartału wg danych ekonomicznych kwartału poprzedniego,
2. terminowość spłat rat kapitałowych i odsetek – na bieżąco.

Kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika stosuje się co najmniej raz na rok – w przypadku ekspozycji kredytowych spełniających łącznie następujące warunki:

1. ekspozycja jest zaklasyfikowana do kategorii „normalne”,
2. kwota ekspozycji łącznie z innymi ekspozycjami Banku wobec tego podmiotu nie przekracza równowartości:
 - a) kwoty 300.000,00 zł wobec podmiotów gospodarczych,
 - b) kwoty 800.000,00 zł wobec pozostałych podmiotów;
3. kwota ekspozycji łącznie z innymi ekspozycjami Banku wobec tego podmiotu nie przekracza 6% uznanego kapitału Banku.

Opóźnienie w spłacie części należnej raty kapitałowej lub odsetkowej, w kwocie nie przekraczającej 200 zł, nie wymaga przeklasyfikowania ekspozycji kredytowej do wyższej kategorii ryzyka

5.3 Całkowita kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych) i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy ryzyka

Lp.	Wyszczególnienie (aktywa netto)	Stan na dzień 31.12.2019r. w zł	Średnia kwota w 2019r.
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	1 761 918,60	1 395 366,90
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	18 575 837,78	17 254 692,95
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	124 168,29	371 494,82
4.	Ekspozycje wobec instytucji	174 449 057,94	157 889 395,24
5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	5 371 303,18	5 018 579,05
6.	Ekspozycje detaliczne	8 759 601,31	8 830 728,33
7.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	112 564 717,09	106 859 724,52
8.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonania zobowiązania	1 171 906,57	1 191 997,39
9.	Ekspozycje kapitałowe	2 031 731,17	2 594 163,29
10.	Inne pozycje	4 840 651,37	4 893 697,59
RAZEM		329 650 893,30	306 299 840,08

5.4 Struktura geograficzna ekspozycji w podziale na obszary ważne pod względem istotnych kategorii ekspozycji wraz z dodatkowymi szczegółowymi podziałami w stosownych przypadkach

Gmina:	wartość bilansowa i pozabilansowa na 31.12.2019 r.	udział na 31.12.2019 r.
1	2	3
Gmina Człuchów	59 472 128,01	40,86%
Gmina Debrzno	31 650 747,99	21,74%
Gmina Przechlewo	18 455 085,62	12,68%
Gmina Czarnie	19 337 753,73	13,29%
Gmina Rzeczenica	5 600 100,26	3,85%
Gmina Koczała	4 937 911,13	3,39%
Gmina - Pozostałe	6 101 449,67	4,19%
RAZEM:	145 555 176,41	100,00%

Koncentracja geograficzna portfela kredytowego skupia się w obszarze gmin powiatu człuchowskiego, na obszarze którego istnieją placówki terenowe BS Człuchów, co wynika ze specyfiki działania Banku. Zaangażowanie Banku na terenach tych gmin, na dzień 31.12.2019 r. wynosi 95,81%.

5.5 Struktura branżowa ekspozycji oraz podział ze względu na typ kontrahenta w rozbiu na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi szczegółami w uzasadnionych przypadkach, w tym określenie ekspozycji wobec MŚP

Zgodnie z obowiązującymi w Banku Zasadami wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, wartość aktywów ważonych ryzykiem obliczonych dla ekspozycji wobec małego lub średniego przedsiębiorcy (w rozumieniu definicji zgodnej z zaleceniem Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącym definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw), zaliczonych do ekspozycji wobec przedsiębiorstw, ekspozycji detalicznych lub ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach (z wyłączeniem ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania) oraz po spełnieniu wymogów szczegółowo opisanych w/w Zasadach, Bank dodatkowo mnoży przez współczynnik wsparcia równy 0,7619. W zamieszczonej poniżej tabeli zestawiono poziom ekspozycji, które na dzień 31.12.2019r. spełniają powyższe warunki.

Ekspozycje z zastosowaniem współczynnika wsparcia	Ekspozycja po odliczeniu korekt wartości, rezerw i odpisów	Wartość ekspozycji	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem przed zastosowaniem współczynnika wsparcia MŚP	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	2 925 488,37	2 234 321,16	2 234 321,16	1 702 329,29
Ekspozycje detaliczne	3 095 293,62	2 207 733,06	1 655 799,80	1 261 553,86
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	61 986 034,55	58 153 483,60	58 153 483,60	44 307 139,15
Razem:	68 006 816,54	62 595 537,82	62 043 604,56	47 271 022,30

5.6 Struktura ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi szczegółami w uzasadnionych przypadkach

Aktywa według terminów zapadalności			Należności
Bez określonego terminu	Sektor finansowy	Banki centralne	3 265 222
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	22 214 633
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	917 949
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	81
		Gospodarstwa domowe	48 388
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	92
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	
poniżej 1 tygodnia	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	25 798 655
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	351 384
		Gospodarstwa domowe	322 976
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	0
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	0
od 1 tygodnia do 1 miesiąca	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	41 610 000
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	41 597
		Gospodarstwa domowe	1 755 735
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	15 716
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	34 400
od 1 do 3 miesięcy	Sektor finansowy	Banki centralne	0

		Banki i oddziały instytucji kredytowych	31 750 000
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	142 772
		Gospodarstwa domowe	2 429 465
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	30 540
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	483 800
od 3 do 6 miesięcy	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	21 400 000
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	442 231
		Gospodarstwa domowe	4 638 308
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	46 162
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	524 000
od 6 do 12 miesięcy	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	31 200 000
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	2 005 566
		Gospodarstwa domowe	7 588 761
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	84 340
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	886 400
od 1 roku do 2 lat	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	0
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	729 807
		Gospodarstwa domowe	13 303 692
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	170 048
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	1 662 800
od 2 do 5 lat	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	0
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	1 516 514
		Gospodarstwa domowe	28 373 196
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	331 803
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	4 645 800
od 5 do 10 lat	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	0
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	1 235 453
		Gospodarstwa domowe	24 686 912
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	223 072
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	6 698 379
od 10 do 20 lat	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	0
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	665 692
		Gospodarstwa domowe	20 600 635
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	59 455
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	147 116

	samorządowych		
powyżej 20 lat	Sektor finansowy	Banki centralne	0
		Banki i oddziały instytucji kredytowych	0
		Pozostałe instytucje sektora finansowego	0
	Sektor niefinansowy	Przedsiębiorstwa	0
		Gospodarstwa domowe	4 082 012
		Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	0
	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instytucje samorządowe	0
Razem:			309 161 559

5.7 Istotne branże, kwoty ekspozycji zagrożonych, salda korekt wartości i rezerw, korekty i rezerwy w okresie obrotowym

lp.	Typ kontrahenta	Pozycja	Stan na dzień
			31.12.2019r. w zł
1	Przedsiębiorstwa	ekspozycje zagrożone	273 974,00
		odsetki	540,34
		korekta wartości	2 181,75
		rezerwa celowa/odpisy aktualizujące odsetki	136 166,31
2	Przedsiębiorcy indywidualni	ekspozycje zagrożone	20 430,78
		odsetki	12 134,93
		korekta wartości	0,00
		rezerwa celowa/odpisy aktualizujące odsetki	32 565,71
3	Osoby prywatne	ekspozycje zagrożone	61 702,69
		odsetki	70 173,14
		korekta wartości	276,91
		rezerwa celowa/odpisy aktualizujące odsetki	94 749,42
4	Rolnicy indywidualni	ekspozycje zagrożone	1 315 389,70
		odsetki	69 551,60
		korekta wartości	11 768,75
		rezerwa celowa/odpisy aktualizujące odsetki	468 690,48
5	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	ekspozycje zagrożone	0,00
		odsetki	0,00
		korekta wartości	0,00
		rezerwa celowa/odpisy aktualizujące odsetki	0,00
6	Instytucje samorządowe	ekspozycje zagrożone	0,00
		odsetki	0,00
		korekta wartości	0,00
		rezerwa celowa/odpisy aktualizujące odsetki	0,00
Razem:		ekspozycje zagrożone	1 671 497,17
		odsetki	152 400,01
		korekta wartości	14 227,41
		rezerwa celowa/odpisy aktualizujące odsetki	732 171,92

5.8 Kwoty ekspozycji zagrożonych

Kwoty ekspozycji zagrożonych

Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycja pierwotna	Korekty wartości oraz rezerwy związane z ekspozycją pierwotną	Ekspozycja po odliczeniu korekt wartości, rezerw i odpisów	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw waga 100%	631 278,88	-271 986,97	359 291,91	359 291,91
Ekspozycje detaliczne waga 100%	1 178 390,89	-365 776,23	812 614,66	812 614,66

5.9 Zmiany stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji zagrożonych

5.9.1 Opis rodzajów korekt wartości i rezerw

Ekspozycje kredytowe i finansowe utrzymywane do terminu zapadalności ujmowane są w bilansie Banku wg zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Zamortyzowany koszt to wartość, w jakiej składnik aktywów został wyceniony w momencie początkowego ujęcia, pomniejszony o spłaty kapitału oraz powiększony lub pomniejszony o umorzenia wszelkich różnic między wartością początkową a wartością w terminie zapadalności, pomniejszony o odpisy z tytułu rezerw celowych, odpisów aktualizujących odsetki i utraty wartości lub nieściągalności. Efektywna stopa procentowa, oznacza stopę, która dyskontuje oczekiwany strumień przyszłych płatności pieniężnych do bieżącej wartości bilansowej netto, przez okres do zapadalności lub do momentu następnej rynkowej wyceny. Ustalenie tej stopy obejmuje wszystkie opłaty otrzymane przez Bank. Rezerwy celowe/odpisy aktualizujące odsetki to odpisy równoważące skutki ryzyka działalności Banku. Rezerwy celowe/odpisy aktualizujące odsetki tworzy się w Banku na należności „poniżej standardu”, „wątpliwe” i „stracone”. Na ekspozycje kredytowe zaklasyfikowane do kategorii „normalne” i „pod obserwacją” Bank nie tworzy rezerw/odpisów ze względu na wysoki poziom rezerwy na ryzyko ogólne. Bank nie stosuje pomniejszych rezerw celowych z tytułu zabezpieczeń. Rezerwy celowe/odpisy aktualizujące odsetki tworzy się w ciężar kosztów. Bank może odpisać należność stanowiącą ekspozycję kredytową w ciężar utworzonej na nią rezerwy celowej oraz w ciężar odpisów aktualizujących odsetki i przenieść ją do ewidencji pozabilansowej do czasu jej umorzenia, przedawnienia lub spłaty pod warunkiem, że należność pozostaje sklasyfikowana do należności „straconych” przez okres co najmniej roku oraz utworzona na nią rezerwa celowa i odpis aktualizujący odsetki są równe kwocie należności pozostającej do spłaty (wartość netto należności równa jest zero). Pozostałe nieściągalne wierzytelności, które poprzednio zostały zarachowane jako przychód należny można odpisać w ciężar kosztów niepodatkowych lub podatkowych pod warunkiem, że zostaną one prawidłowo udokumentowane.

5.9.2 Salda rezerw celowych i odpisów aktualizujących odsetki dotyczące ekspozycji zagrożonych

Rezerwy celowe

Lp.	Wyszczególnienie:	Stan na początek roku obrotowego:	Zwiększenie:	Wykorzystanie:	Rozwiązanie:	Stan rezerw na koniec roku obrotowego:	Wymagany poziom rezerw celowych:
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Rezerwy celowe od należności od sektora niefinansowego, w tym:	676 066,32	152 637,99	1 308,06	240 685,12	586 711,13	457 210,22
	- w sytuacji normalnej i pod obserwacją	-	-	-	-	-	-
	- poniżej standardu	456 408,86	101 025,81		214 616,92	342 817,75	259 720,53
	- wątpliwe	174 167,38	49 410,45		15 996,70	207 581,13	161 177,44
	- stracone	45 490,08	2 201,73	1 308,06	10 071,50	36 312,25	36 312,25
2.	Rezerwy celowe od należności sektora budżetowego	-	-	-	-	-	-
	RAZEM:	676 066,32	152 637,99	1 308,06	240 685,12	586 711,13	457 210,22

Odpisy aktualizujące odsetki dotyczące ekspozycji zagrożonych

Wyszczególnienie:		Stan na początek roku obrotowego:	Zwiększenie:	Wykorzystanie:	Rozwiązanie:	Stan na koniec roku obrotowego:
1	2	3	4	5	6	7
1.	Odpisy aktualizujące od należności sektor niefinansowy, w tym:	149 705,54	32 899,61	15,63	37 128,73	145 460,79
	w sytuacji normalnej i pod obserwacją	-	-	-	-	-
	poniżej standardu	2 901,54	22 747,92	-	24 027,79	1 621,67
	wątpliwe	2 347,63	6 351,13	-	6 076,14	2 622,62
	stracone	144 456,37	3 800,56	15,63	7 024,80	141 216,50
2.	Odpisy aktualizujące od należności sektora budżetowego	-	-	-	-	-
RAZEM:		149 705,54	32 899,61	15,63	37 128,73	145 460,79

Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące odsetki utworzono zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków. Poziom rezerw wg stanu na 31.12.2019 roku jest zgodny z wymogami rozporządzenia oraz z unormowaniami zawartymi w załączniku do umowy przystąpienia Banku do Systemu Ochrony SGB, które nakładają na Bank konieczność przestrzegania

limitów w tym m.in. poziomu rezerw celowych w wysokości co najmniej 33% należności zagrożonych. Bank przystąpił do Systemu Ochrony SGB w dniu 23.11.2015 roku. Nie tworzone rezerwy celowej na należności w sytuacji normalnej i pod obserwacją ze względu na wysoką kwotę rezerwy na ryzyko ogólne. W 2019 roku nastąpiło zwiększenie rezerw celowych na należności w wyniku ich utworzenia w ciężar kosztów w kwocie 152 637,99 zł. Natomiast zmniejszenie rezerw celowych nastąpiło w związku z dokonaniem spłaty ekspozycji kredytowych przez kredytobiorców (rozwiązanie rezerwy) w kwocie 240 685,12 zł. Bank utworzył odpisy aktualizujące odsetki na takich samych zasadach jak utworzył rezerwę celową na ekspozycję kredytową (jednocześnie dla całej należności kredytowej). Wysokość odpisu na 31.12.2019 r. wyniosła 145 460,79 zł. Koszty spisania należności nieściągalnych w ciężar rezerwy celowej wynosiły 1 308,06 zł, a w ciężar odpisów aktualizujących 15,63 zł.

5.9.3. Korekty wartości ujmowane w bilansie Banku uwzględniają niezamortyzowaną prowizję podlegającą rozliczeniu według efektywnej stopy procentowej dla ekspozycji zagrożonych wycenianych według zamortyzowanego kosztu

T R E ŚĆ	Stan na początek roku obrotowego = 01.01.2019	Zwiększenie	Spisanie w ciężar rezerwy/odpisów	Zmniejszenia	Stan na koniec roku obrotowego = 31.12.2019
1. Korekty wartości od należności zagrożonych sektora niefinansowego w tym:	14 779,13	2 628,22	0,00	3 179,94	14 227,41
b) poniżej standardu	8 873,88	2 628,22	0,00	2 239,82	9 262,28
c) wątpliwe	5 905,25	0,00	0,00	940,12	4 965,13
d) stracone	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. Korekty wartości od należności zagrożonych sektora budżetowego	0,00	0,00	0,00		0,00
Korekty wartości razem:	14 779,13	2 628,22	0,00	3 179,94	14 227,41

5.9.4. Korekty wartości zaliczone bezpośrednio do rachunku zysków i strat

W 2019 roku Bank dokonał następujących odpisów należności nieściągalnych (w zł):

Tytuł odpisu	Sposób dokonania odpisu		
	w ciężar utworzonych rezerw i odpisów	w ciężar kosztów operacji finansowych	w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych
Należności z tytułu prowizji za prowadzenie rachunku	1 229,40	0,00	1 175,00
koszty spisania należności z tytułu nieuprawnionych debetów z odsetkami	94,29	0,00	
RAZEM:	1 323,69	-	1 175,00

6. Ujawnienia w zakresie korzystania z ocen zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI)

- Bank korzysta z ocen jakości kredytowej dla rządu polskiego na potrzeby przypisywania wag ryzyka ekspozycjom wobec instytucji oraz ekspozycjom wobec podmiotów sektora publicznego nadanych przez następujące zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej (ECAI):
 - Fitch Ratings;
 - Moody's Investors Service;
 - Standard and Poor's Ratings Services.
- Kategorie ekspozycji, do których stosuje się poszczególne ECAI:
 - dla instytucji - jeżeli rezydualny termin ekspozycji jest dłuższy niż 3 miesiące;
 - dla samorządów regionalnych lub władz lokalnych - jeżeli ekspozycja nie jest denominowana lub finansowana w walucie krajowej;
 - dla podmiotów sektora publicznego - jeżeli pierwotny termin zapadalności ekspozycji jest dłuższy niż 3 miesiące.

Jeżeli nadane oceny odpowiadają różnym wagom ryzyka wówczas Bank uwzględnia tę ocenę, której odpowiada wyższa waga ryzyka.

Jeżeli dostępne są więcej niż dwie oceny kredytowe sporządzone przez wyznaczone ECAI dla danej pozycji z ratingiem, wówczas uwzględnia się te dwie spośród nich, z którymi wiążą się najniższe wagi ryzyka, z zastrzeżeniem że: jeżeli dwie najniższe wagi ryzyka różnią się od siebie, przypisuje się wyższą z nich;

- Bank uzależnia stopień jakości kredytowej od oceny wiarygodności kredytowej w następujący sposób:

Stopień jakości kredytowej	Ocena wiarygodności kredytowej		
	Fitch Ratings	Moody's Investors Service	Standard and Poor's Ratings Services
1	AAA do AA	Aaa do Aa	AAA do AA
2	A	A	A
3	BBB	Baa	BBB
4	BB	Ba	BB
5	B	B	B
6	CCC i poniżej	Caa i poniżej	CCC i poniżej

- Bank uzależnia przyznanie wagi ryzyka od stopnia jakości kredytowej, który przypisano rządowi polskiemu wg następującej tabeli:

Stopień jakości kredytowej rządu polskiego	1	2	3	4	5	6
Waga ryzyka ekspozycji	20%	50%	100%	100%	100%	150%

W Banku w 2019 roku nie wystąpiły ekspozycje kredytowe, do których stosowano poszczególne stopnie jakości kredytowej.

7. Ujawnienia w zakresie ryzyka rynkowego - ryzyko walutowe

W 2019 roku Bank wyznaczał wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka walutowego zgodnie z metodą de minimis. Wymóg kapitałowy w zakresie funduszy własnych dla ryzyka walutowego oblicza się jako 8% pozycji walutowej całkowitej - jeżeli pozycja walutowa całkowita przekracza 2% funduszy własnych Banku. Na dzień 31 grudnia 2019 roku całkowita pozycja walutowa netto nie przekroczyła 2% łącznych funduszy własnych Banku w związku z czym nie wystąpiła konieczność wyznaczenia wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka walutowego.

8. Ujawnienia w zakresie ryzyka operacyjnego

Bank wyznacza wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z metodą wskaźnika bazowego. Podstawę obliczenia stanowi, średnia arytmetyczna za okres trzech lat, wyników obliczonych jako suma poniżej określonych pozycji rachunku zysków i strat Banku, ustalonych zgodnie z zasadami określonymi w Ustawie o rachunkowości, przy czym każda pozycja musi być uwzględniona odpowiednio ze znakiem dodatnim lub ujemnym:

1. Przychody z tytułu odsetek.
2. Koszty z tytułu odsetek.
3. Przychody z tytułu prowizji.
4. Koszty z tytułu prowizji.
5. Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu.
6. Wynik operacji finansowych.
7. Wynik z pozycji wymiany.
8. Pozostałe przychody operacyjne.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego według metody wskaźnika bazowego oblicza się jako 15% średniej arytmetycznej określonych pozycji rachunku zysków i strat przedstawionych w poniżej tabeli.

2019				
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego - I Filar				15%
Wyszczególnienie*/	2016	2017	2018	Średnia
Przychody z tytułu odsetek	7 128 100,12	7 581 450,16	7 675 180,15	7 461 576,81
Koszty z tytułu odsetek	1 114 552,01	1 256 708,37	1 140 070,91	1 170 443,76
Przychody z tytułu prowizji	2 033 973,67	2 006 922,77	2 256 744,56	2 099 213,67
Koszty z tytułu prowizji	160 319,06	162 471,68	164 725,87	162 505,54
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	25 921,44	0,00	0,00	8 640,48
Wynik operacji finansowych	2 570,27	6 097,05	2 158,42	3 608,58
Wynik z pozycji wymiany	39 142,07	43 501,35	32 323,70	38 322,37
Pozostałe przychody operacyjne	285 316,02	464 855,50	136 013,67	295 395,06
Wynik z tytułu odsetek	6 013 548,11	6 324 741,79	6 535 109,24	6 291 133,05
Wynik pozaodsetkowy	2 226 604,41	2 358 904,99	2 262 514,48	2 282 674,63

Wynik do ustalania wymogu kapitałowego	8 240 152,52	8 683 646,78	8 797 623,72	8 573 807,67
Wymóg kapitałowy	x	x	x	1 286 071,15

8.1 Wymogi informacyjne na temat podejścia do ryzyka operacyjnego zgodnie z Rekomendacją M

W procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym Bank stosuje dobre praktyki rynkowe oraz zalecenia nadzorcze, w tym w szczególności wytyczne wynikające z zapisów *Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach*.

8.2 Informacja o stratach operacyjnych w podziale na kategorie zdarzeń

Na przestrzeni 2019 roku, na podstawie informacji zarejestrowanych w centralnym rejestrze incydentów ryzyka operacyjnego (RIRO) stwierdzono wystąpienie 410 zdarzeń ryzyka operacyjnego. Łączna kwota strat operacyjnych brutto pośrednich i bezpośrednich poniesiona na przestrzeni 2019 r. wyniosła 12 177,74 PLN. Kwota straty brutto nie uwzględnia pomniejszeń o wartości odzyskane bezpośrednio oraz z tytułu mechanizmu transferu ryzyka. Podział zarejestrowanych strat operacyjnych według kategoryzacji stosowanej przez Bank zawarto w tabeli poniżej.

Wyszczególnienie	Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Zakłócenia działalności bankomatu i awarie systemów
	2019 rok	2019 rok
Strata bezpośrednia (w zł)	10 583,24 zł	1 594,50 zł
Straty ogółem (w zł)	12 177,74 zł	
W tym starty odzyskane (w zł)	4 708,00 zł	

8.3 Informacja o najważniejszych zdarzeniach ryzyka operacyjnego i podjętych działaniach mitygujących

W 2019 roku w Banku nie odnotowano wzrostu poziomu ryzyka operacyjnego. Ryzyko to monitorowane było na podstawie analizy rejestru zdarzeń i strat operacyjnych, wskaźników KRI, wykonania limitów w zakresie ryzyka operacyjnego, wyników kontroli wewnętrznych oraz przeprowadzonej samooceny. Analiza zdarzeń operacyjnych zarejestrowanych w tym okresie wykazuje, że zdecydowana większość incydentów dotyczy kategorii „*wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi*” (382 incydentów na 410). Zdarzenia te, w zdecydowanej większości zostały wykryte podczas przeprowadzanych w Banku kontroli wewnętrznych (zarówno planowanych jak i nieplanowanych) i są na bieżąco eliminowane. W analizowanym okresie podjęto działania naprawcze polegające na realizacji wydanych zaleceń pokontrolnych oraz czynnościach dyscyplinujących pracowników Banku.

Bank sukcesywnie wzmacnia bezpieczeństwo systemu, modyfikuje procedury, ostrzega klientów oraz wprowadza dodatkowe środki ochrony w tym min.:

- limity transakcji,
- czasowe ograniczenia wykonywania transakcji za pośrednictwem IB (dla wybranych klientów),
- blokada geolokalizacji,
- kontrola rachunków na czarnej i szarej liście rachunków ,

- sprawdzanie na czarnej liście adresów IP,
- szkolenia pracowników Banku oraz sprawdzanie ich wiedzy,
- autoryzacja transakcji przesłanych drogą elektroniczną w kwocie powyżej kwoty progowej,
- kontrola dowodów księgowych przez pracowników Banku,
- weryfikacja rachunków odbiorców zleceń.

W związku z rosnącymi zagrożeniami w zakresie cyberprzestępstw, Bank stara się ograniczać ryzyko z tym związane sukcesywnie wzmacniając bezpieczeństwo systemu poprzez limity transakcji elektronicznych oraz uświadamiania klientów Banku przeprowadzając dla nich szkolenia. Ryzyko poniesienia strat finansowych, związanych z obszarem ryzyka operacyjnego, Bank zabezpiecza posiadaniem rezerwy na ryzyko ogólne służącej ochronie wyniku finansowego w sytuacji zmaterializowania się zdarzeń w obszarze m.in. cyberprzestępczości.

9. Ujawnienia w zakresie ekspozycji kapitałowych

9.1 Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia

Na dzień 31.12.2019 r. Bank posiadał aktywa finansowe (instrumenty kapitałowe) dostępne do sprzedaży nie notowane na giełdzie przedstawione w poniższej Tabeli.

Lp.	Rodzaj ekspozycji	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na uprawnienia do świadczeń pieniężnych	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na przyjętą strategię
1.	5.631 akcji serii „U” SGB-Bank S.A w Poznaniu, 3.000 akcji serii „AB”, 1.220 akcji serii „AF”, 1.149 akcji serii „AK”, 2.023 akcji serii „AL”, 300 akcji serii „AM”	0,00	1 394 860,41
3.	1700 sztuk Bankowych Papierów Wartościowych SGB-Bank S.A. serii „D”	1 700 000,00	0,00
4.	1 udział w Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB	0,00	1 000,00
RAZEM		1 700 000,00	1 395 860,41

Akcje i udziały zaliczone do aktywów trwałych (akcje serii „U” SGB-Bank S.A. , akcje serii „AB” SGB-Bank S.A., akcje serii „AF” SGB-Bank S.A., akcje serii „AK” SGB-Bank S.A., akcje serii „AL” SGB-Bank S.A., akcje serii „AM” SGB-Banku S.A.) wycenia się wg ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości. Trwała utrata wartości zachodzi wówczas, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znaczącej części lub w całości, przewidywanych korzyści ekonomicznych. Za trwałą utratę wartości inwestycji, uznaje się ponoszenie przez kolejne lata strat przez spółkę, nie znajdujących pokrycia w kapitałach własnych spółki. Skutki zmiany wartości odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny. Dywidendy z tytułu ekspozycji kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa do otrzymania płatności. W 2019 roku Bank od posiadanych akcji w SGB-Banku S.A. nie otrzymał dywidendy za 2018 rok.

Bankowe Papiery Wartościowe SGB-Bank SA zostały zakupione w celu zysków kapitałowych. Na dzień 31.12.2019 roku papiery te oprocentowane były na poziomie 4,09%.

W dniu 23.11.2015 r. Bank przystąpił do **Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB** wnosząc, zgodnie z podpisaną umową 1 udział w wysokości 1 000,00 zł. Udziały wycenia się według ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

9.2 Wartość bilansowa, wartość godziwa, cena rynkowa ekspozycji kapitałowych wg stanu na dzień 31.12.2019 roku

Wyszczególnienie	Wartość bilansowa w zł	Wartość godziwa w zł
5.631 akcji serii „U” SGB-Banku S.A. w Poznaniu	625 660,41	625 660,41
3.000 akcji serii „AB” SGB-Banku S.A. w Poznaniu	300 000,00	300 000,00
1.220 akcji serii „AF” SGB-Banku S.A. w Poznaniu	122 000,00	122 000,00
1.149 akcji serii „AK” SGB-Banku S.A. w Poznaniu	114 900,00	114 900,00
2.023 akcji serii „AL” SGB-Banku S.A. w Poznaniu	202 300,00	202 300,00
300 akcji serii „AM” SGB-Banku S.A. w Poznaniu	30 000,00	30 000,00
1700 sztuk Bankowych Papierów Wartościowych SGB-Bank S.A. serii „D”	1 709 334,16	1 709 334,16
1 udział w Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB	1 000,00	1 000,00
RAZEM	3 105 194,57	3 105 194,57

9.3 Rodzaje, charakter i kwoty ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych wg stanu na dzień 31.12.2019 roku

Papiery notowane na giełdzie:	0,00
Papiery niedopuszczone do obrotu:	1 394 860,41
Papiery utrzymywane do terminu zapadalności:	1 700 000,00

9.4 Zrealizowane zyski lub straty ze sprzedaży i likwidacji ekspozycji kapitałowych wg stanu na dzień 31.12.2019 roku

Bank w okresie 01.01.2019 roku do 31.12.2019 nie zrealizował zysków i strat ze sprzedaży i likwidacji ekspozycji kapitałowych.

9.5 Niezrealizowane zyski lub straty z przeszacowania ekspozycji kapitałowych zaliczone do funduszy podstawowych lub uzupełniających wg stanu na dzień 31.12.2019 roku

Na koniec 2019 roku Bank nie wykazywał niezrealizowanych zysków lub strat z przeszacowania instrumentów kapitałowych zaliczonych do funduszy podstawowych lub uzupełniających.

10. Ujawnienia w zakresie ryzyka stopy procentowej

10.1 Charakter ryzyka stopy procentowej

Do pomiaru stopnia narażenia na ryzyko stopy procentowej Bank wykorzystuje:

1. metodę luki przeszacowania stopy procentowej,
2. metodę wyniku odsetkowego,
3. metodę zaktualizowanej wartości ekonomicznej,
4. analizę podstawowych wskaźników ekonomicznych związanych z ryzykiem stopy procentowej,

Pomiar ryzyka stopy procentowej obejmuje wszystkie pozycje wrażliwe na zmiany stóp procentowych. Narażenie na negatywne oddziaływanie na wyniki Banku związane jest z występującymi różnicami w wielkościach aktywów i pasywów przeszacowywanych w poszczególnych przedziałach oraz nierównomierną skalą zmian stawek referencyjnych.

Ze względu na niski poziom aktywów i pasywów walutowych analiza ryzyka stopy procentowej przeprowadzana jest łącznie dla EUR, USD, GBP i PLN. Aktywa wrażliwe na zmiany stóp procentowych na koniec 2019 roku wynosiły 305 609 tys. zł; co stanowiło 97,56% sumy bilansowej. Pasywa wrażliwe na zmiany stóp procentowych wynosiły 258 648 tys. zł, co stanowiło 82,57% pasywów ogółem. Wśród pasywów wrażliwych 4,43% to depozyty o stałej stopie procentowej, aktywa o stałej stopie procentowej stanowiły 49,82% aktywów wrażliwych. Pozostałe aktywa i pasywa posiadały zmienne stopy procentowe, co pozwala na elastyczne i z niewielkim opóźnieniem dopasowanie się do zmiany stóp rynkowych. Średnie oprocentowanie aktywów było o 2,22 pp. wyższe niż oprocentowanie pasywów. Wskaźnik relacji oprocentowanych aktywów do pasywów wynosił 118,16%. W Banku zarówno w grupie zależnej od redyskonta weksli, jak i zależnej od stawki WIBID/WIBOR, występuje znaczna przewaga aktywów nad pasywami, co przy spadających stopach procentowych jest niekorzystne dla Banku. Natomiast w pozycjach uzależnionych od stawek własnych występuje przewaga pasywów oprocentowanych nad aktywami co powoduje, że wynik odsetkowy w tej grupie jest ujemny.

Według stanu na koniec grudnia 2019r. spadek wyniku odsetkowego przy obniżeniu stóp procentowych o 200 punktów bazowych wyniósłby 1 903,83 tys. zł, co stanowiłoby 5,02% funduszy własnych na 31.12.2019r. Wyliczony spadek wyniku odsetkowego przekroczył ustanowiony w Banku limit 4,00% funduszy własnych, więc wystąpiła konieczność wyznaczania wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko stopy procentowej w wysokości 387 tys. zł. Wzrost stóp procentowych o 200 punktów bazowych zmienia bilansową wartość kapitału o 357 tys. zł.

Limity ograniczające wpływ ryzyka przeszacowania i bazowego nie zostały przekroczone, co oznacza, że wielkość ryzyka stopy procentowej znajdowało się na akceptowalnym przez Bank poziomie. Najwyższe wykorzystanie dotyczyło limitu skumulowanej luki przeszacowania i wyniosło 78,90%.

11. Ujawnienia w zakresie polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób mających istotny wpływ na profil ryzyka

11.1 Informacje dotyczące procesu ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń

Proces ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Czulchowie, w ramach kompetencji podlega Prezesowi Zarządu. Raz w roku polityka ta, podlega ocenie w ramach audytu wewnętrznego. Rada Nadzorcza weryfikuje i zatwierdza politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Czulchowie. Z uwagi na skalę działalności Banku nie powoływano komisji/komitetu ds. wynagrodzeń. Bank nie korzystał z konsultanta zewnętrznego w zakresie ustalania polityki w zakresie wynagrodzeń. Bank identyfikuje pracowników mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku zgodnie z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) nr 604/2014. Osobami mającymi istotny wpływ na profil ryzyka Banku bez konieczności dokonywania oceny tego wpływu są:

- 1) członkowie Rady Nadzorczej,
- 2) członkowie Zarządu.

Wobec członków Rady Nadzorczej nie stosuje się podziału wynagrodzenia na stałe i zmienne składniki – członkom Rady przysługuje wyłącznie wynagrodzenie *za udział w posiedzeniu Rady Nadzorczej i Prezydium Rady Nadzorczej* ustalone na zasadach określonych w uchwale Zebrania Przedstawicieli Banku.

Za kryterium wyodrębnienia innych osób niż ww. przyjmuje się istotny wpływ na profil ryzyka rozumiany, jako rzeczywisty udział danego pracownika w procesie zarządzania Bankiem w obszarze:

- 1) podejmowania decyzji kredytowych, dla których łączne zaangażowanie kredytobiorcy jest wyższe niż wartość istotnej ekspozycji kredytowej w Banku,
- 2) podejmowania indywidualnych decyzji o przyjęciu środków finansowych (depozytów) o łącznej kwocie wyższej niż 5 % funduszy własnych Banku,
- 3) zarządzania płynnością Banku poprzez podejmowania decyzji o lokowaniu wolnych środków w innym podmiocie niż Bank Zrzeszający,
- 4) podejmowania decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem istotnym w Banku,
- 5) podejmowanie decyzji w sprawach finansowych, podatkowych i budżetowych,
- 6) podejmowanie decyzji w sprawach: kadrowych; informatycznych.

Bank nie stosuje kryterium ilościowego, o którym mowa w art. 4 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 604/2014 z uwagi na prowadzenie zrównoważonej polityki płacowej w Banku, w ramach której kwoty najwyższego wynagrodzenia wypłacanego określonym pracownikom Banku nie stanowią znaczącego ryzyka kosztu oraz nie obniżają możliwości tworzenia funduszy zgodnie ze strategią kapitałową Banku.

11.2 Informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń

Ze względu na potrzebę zapewnienia właściwego funkcjonowania w Banku Polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób mających istotny wpływ na profil ryzyka, w tym wyeliminowania negatywnego wpływu tej Polityki na zarządzanie ryzykiem, ustala się przejrzysty i efektywny system przyznawania i wypłacania stałych i zmiennych składników wynagrodzenia oraz odpowiednie proporcje tych składników wobec osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku. Całkowite wynagrodzenie jest podzielone na składniki stałe i zmienne, przy czym stałe wynagrodzenie stanowi na tyle dużą część łącznego wynagrodzenia, że możliwe jest na zasadach określonych w Polityce wynagrodzeń prowadzenie elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzenia, w tym ich obniżanie lub nie przyznawania ich w ogóle. W przypadku wynagrodzeń zależnych od wyników (w odniesieniu do zmiennych składników wynagrodzeń), podstawą do określenia łącznej wysokości wynagrodzenia jest ocena osób dokonywana według kryteriów określonych w Polityce wynagrodzeń. Ocena wyników odbywa się za trzy lata, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez Bank działalnością gospodarczą. Do osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w rozumieniu Polityki zmiennych składników wynagrodzeń w Banku zalicza się stanowiska członków Zarządu. Wynagrodzenie tych osób dzieli się na:

1. stałe składniki wynagrodzenia obejmujące:
 1. składniki obligatoryjne:
 - a) stałe wynagrodzenie miesięczne w wysokości ustalonej w umowie o pracę,
 - b) świadczenia przewidziane przepisami Kodeksu pracy i innymi obowiązującymi przepisami;
 2. składniki nieobligatoryjne:

- a) nagrody okolicznościowe, niezależne od wyników Banku, przysługujące wszystkim pracownikom Banku, np. związane z jubileuszem Banku;

2. zmienny składnik wynagrodzenia, który stanowi premia roczna.

Polityka wynagrodzeń nie obejmuje nagród jubileuszowych oraz nagród przyznawanych na podstawie art. 105 Kodeksu pracy.

11.3 Stosunek stałych składników wynagrodzenia do składników zmiennych

Stale składniki wynagrodzenia stanowią na tyle dużą część wynagrodzenia, aby możliwe było prowadzenie elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzenia, w tym obniżanie lub nieprzyznawanie zmiennych składników wynagrodzenia, przy czym stosunek zmiennych składników wynagrodzenia do stałych składników wynagrodzenia nie może przekraczać 100% w odniesieniu do każdej osoby mającej istotny wpływ na profil ryzyka Banku. Łączna kwota zmiennego składnika wynagrodzeń dla osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku za dany rok kalendarzowy nie może przekroczyć wraz z narzutami 20% zysku netto Banku ustalonego na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego dokonanie oceny, po zweryfikowaniu przez biegłego rewidenta wyniku finansowego.

11.4 Główne parametry oraz zasady ustalania wynagrodzeń osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku

Podstawę przyznania i wypłaty zmiennych składników wynagrodzenia członkom Zarządu stanowi ocena wyników finansowych Banku i efektów pracy za okres trzech lat obejmujący rok miniony oraz dwa lata poprzedzające ten rok. Zmienne składniki wynagrodzenia uzależnione są od uzyskiwanych wyników, a podstawą określenia ich łącznej wysokości jest ocena:

1. indywidualnych efektów pracy członka Zarządu,
2. wyników finansowych Banku jako całości.

Przy ocenie indywidualnych efektów pracy bierze się pod uwagę kryteria finansowe oraz niefinansowe i uwzględnia się następujące kryteria:

1. efekty realizacji zadań wynikających z zakresu obowiązków i odpowiedzialności w ramach podziału zadań w Zarządzie;
2. pozytywną ocenę kwalifikacji;
3. uzyskanie absolutorium z wykonania obowiązków za dany rok obrotowy;
4. wyniki kontroli przeprowadzonych w Banku przez podmioty zewnętrzne, w tym audyt wewnętrzny sprawowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB lub kontrole Komisji Nadzoru Finansowego, w obszarach nadzorowanych przez danego członka Zarządu.

Przy ocenie wyników finansowych Banku jako całości, uwzględnia się następujące kryteria:

1. zysk netto;
2. zwrotu z aktywów (ROA);
3. wskaźnik należności zagrożonych;

4. łączny współczynnik kapitałowy;
5. wskaźnik płynności LCR.

Oceny powyższej dokonuje się pod kątem stopnia wykonania planu finansowego w zakresie wymienionych kryteriów finansowych w poszczególnych latach podlegających ocenie na koniec każdego roku. Członek Zarządu ma prawo do premii, jeżeli średnia wartość wykonania planu finansowego w okresie podlegającym ocenie wyniosła w zakresie:

1. zysku netto co najmniej 80%;
2. zwrot z aktywów (ROA) co najmniej 80%;
3. wskaźnika należności zagrożonych nie więcej niż 200% oraz nie więcej niż wskaźnik apetytu na ryzyko określony w Strategii zarządzania ryzykiem;
4. współczynnika wypłacalności co najmniej 80%, jednakże przy zachowaniu poziomu współczynnika wymaganego przepisami Prawa bankowego;
5. wskaźnika płynności LCR co najmniej 80%.

Członek Zarządu ma prawo do premii rocznej, gdy w okresie podlegającym ocenie:

1. dokonano pozytywnej oceny efektów pracy realizacji zadań członka Zarządu wynikających z zakresu jego obowiązków i odpowiedzialności;
2. uzyskał pozytywną ocenę kwalifikacji;
3. uzyskał absolutorium z wykonania obowiązków za dany rok obrotowy;
4. wyniki kontroli przeprowadzonych w Banku przez podmioty zewnętrzne, w tym audyt wewnętrzny przeprowadzony przez Spółdzielczy System Ochrony SGB lub kontrola Komisji Nadzoru Finansowego, nie wykazały istotnych uchybień w obszarze nadzorowanym przez danego członka Zarządu.

Członek Zarządu uzyskuje pozytywną ocenę tylko i wyłącznie w przypadku spełnienia wszystkich przesłanek oraz dodatkowo, gdy nie wpłynęła na członka Zarządu żadna istotna i uzasadniona skarga.

11.5 Zbiornicze informacje ilościowe dotyczące wynagrodzeń osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku

Bank za 2019 rok wypłacił wynagrodzenia zgodnie z polityką wynagrodzeń stanowiące koszty dla 3 osobowego Zarządu Banku w wysokości 645 601,18 PLN. W tym wynagrodzenie stałe w wysokości 502 081,18 PLN wypłacone w 2019 roku oraz wynagrodzenie zmienne w wysokości 143 520,00 PLN. Stosunek wynagrodzenia zmiennego do wynagrodzenia stałego wynosi 28,59%. W 2019 roku nie zmienił się skład Zarządu w związku z czym wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia i z zakończeniem stosunku zatrudnienia członków Zarządu nie wystąpiła. Bank nie zatrudniał osób, których łączne wynagrodzenie wypłacone w 2019 roku przekraczało równowartość 1 mln EUR.

12. Ujawnienia w zakresie ryzyka płynności

12.1 Organizacja zarządzania procesem płynności

12.1.1 Rola i zakres odpowiedzialności jednostek biznesowych oraz komitetów zaangażowanych w zarządzanie ryzykiem płynności

W Banku za zadania związane z zarządzaniem ryzykiem płynności odpowiada:

1. **Komórka zarządzania „wolnymi środkami”** (Zespół finansowo-księgowy), która podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. finansowych wykonuje zadania związane z:
 - 1) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem Zasad zarządzania ryzykiem płynności oraz przygotowywaniem propozycji jej zmian dla Zarządu, w zakresie zarządzania płynnością dzienną, bieżącą i krótkoterminową;
 - 2) optymalnym zarządzaniem środkami Banku oraz wywiązywaniem się Banku z zawartych umów, w tym zagospodarowywaniem nadwyżek środków.
2. **Pozostałe komórki lub osoby odpowiedzialne za:**
 - 1) kontrolę i utrzymywanie limitów kasowych;
 - 2) sporządzanie wykazu kredytów do ewentualnej odsprzedaży na potrzeby Planu awaryjnego;
 - 3) przekazywanie do komórki zarządzania „wolnymi środkami” informacji niezbędnych do sporządzania prognozy przepływów pieniężnych.

12.1.2 Sposób pozyskiwania finansowania działalności

Strategia finansowania działalności opisana została w punkcie 2.1.4, zgodnie z nią głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych oraz instytucji samorządowych. Bank dąży do pozyskiwania depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Zebrane na dzień 31.12.2019r. dane wskazują, że pozyskane od klientów środki są źródłem finansowania działalności Banku i stanowią ok. 85% sumy bilansowej, co przedstawia załączona tabela.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI BANKU

Lp.	Wyszczególnienie	2019-12-31	
		stan w tys. zł	udział w %
1	depozyty ogółem	266 575,48	85,10%
	sektor niefinansowy	212 017,37	67,68%
	sektor budżetowy	54 558,11	17,42%
	sektor finansowy	0,00	0,00%
2	środki pozyskane od banków	0,00	0,00%

3	kapitał udziałowy, kapitał rezerwowy, zasobowy	31 368,36	10,01%
4	pozostałe pasywa	15 297,90	4,88%
	suma bilansowa	313 241,74	100,00%

STRUKTURA I STABILNOŚĆ DEPOZYTÓW (dane w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2019	Osad
	wskaźnik zrywalności depozytów terminowych (w %)	1,22%	x
	stopień koncentracji depozytów osób wewnętrznych sektora niefinansowego (w %)	0,71%	x
	stopień koncentracji depozytów dużych deponentów sektora niefinansowego (w %)	16,11%	x
I. Depozyty podmiotów niefinansowych ogółem, z tego:		212 017,37	160 337,63
1	Środki gospodarstw domowych (pomniejszone o depozyty dużych deponentów sektora niefinansowego i osoby wewnętrzne), z tego:	160 542,17	147 241,71
	a) depozyty bieżące	98 810,28	89 999,67
	b) depozyty terminowe	61 731,90	57 242,04
2	Środki pozostałych podmiotów sektora niefinansowego (pomniejszone o depozyty dużych deponentów sektora niefinansowego i osoby wewnętrzne), z tego:	15 795,81	13 095,92
	a) depozyty bieżące	12 751,72	10 159,33
	b) depozyty terminowe	3 044,09	2 936,60
3	Pozostałe depozyty podmiotów niefinansowych nieuwzględnione w pkt. 1-2 (tj. depozyty osób wewnętrznych, depozyty dużych deponentów)	35 679,38	x
	a) depozyty osób wewnętrznych	1 513,30	x
	depozyty bieżące	380,61	x
	depozyty terminowe	1 132,69	x
	b) depozyty dużych deponentów	34 166,09	x
	depozyty bieżące	15 650,15	x

	depozyty terminowe	18 515,94	x
II. Depozyty instytucji samorządowych ogółem		54 469,42	42 928,20
	wskaźnik stabilności depozytów	76,25 %	

KONCENTRACJA ZOBOWIĄZAŃ

Lp.	Wyszczególnienie	Limit w %	Kwota w tys. zł	Baza depozytowa	Depozyty ogółem
				212 017,37	266 575,48
	Limit dla gospodarstw domowych	0,30	636,05		
	Limit dla pozostałych podmiotów niefinansowych	0,70	1 484,12		
Lp.	Wyszczególnienie	Kwota w tys. zł	Udział w bazie depozytowej	Limit	Wykorzystanie limitu
I. Depozyty dużych deponentów sektora niefinansowego		34 166,09	16,11 %	20,00%	80,57%
1	Depozyty dużych deponentów gospodarstw domowych, z tego:	23 079,76	10,88%	x	x
	a) depozyty bieżące	13 738,82	6,48%	x	x
	b) depozyty terminowe	9 340,94	4,40%	x	x
2	Depozyty dużych deponentów pozostałych podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	11 086,33	5,23%	x	x
	a) depozyty bieżące	1 911,33	0,90%	x	x
	b) depozyty terminowe	9 175,00	4,33%	x	x
Udział dużych depozytów w depozytach ogółem (w %)		18,71%			
Udział depozytów gwarantowanych przez BFG w depozytach ogółem		69,27%			
Udział depozytów elektronicznych w depozytach ogółem (%)		1,12%			

Oferta depozytowa Banku kierowana jest zarówno do klientów sektora niefinansowego, w tym głównie do osób fizycznych, jak również do podmiotów sektora budżetowego i dostosowana jest do oczekiwań klientów, jak również działań konkurencyjnych banków. Źródłem finansowania długoterminowych kredytów jest osad na najbardziej stabilnych depozytach oraz nadwyżka funduszy własnych nad majątkiem trwałym.

12.1.3 Stopień scentralizowania funkcji skarbowych i zarządzania płynnością

Funkcje skarbowe w Banku, rozumiane jako zarządzanie stanem gotówki, wykonywane są przez komórkę zarządzania „wolnymi środkami”, a dyrektorzy odpowiadają za utrzymywanie minimalnych i maksymalnych stanów kas, natomiast funkcje zarządzania płynnością są to zadania wykonywane przez komórkę monitorującą, co świadczy o ich pełnym scentralizowaniu.

12.1.4 Zasady funkcjonowania Banku w ramach Zrzeszenia i Systemu Ochrony SGB

Bank jest członkiem Zrzeszenia SGB oraz Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB. W związku z tym, zarządzanie ryzykiem płynności odbywa się zgodnie z zasadami ustalonymi w Zrzeszeniu i Systemie.

Bank Zrzeszający realizuje następujące zadania wobec Banku:

1. prowadzenie rozliczeń pieniężnych Banku,

2. zabezpieczanie Banku przed ryzykiem związanym z zakłóceniami w realizacji rozliczeń międzybankowych,
3. zabezpieczanie płynności śróddziennej dla Banku w toku normalnie prowadzonej przez Bank działalności,
4. prowadzenie rachunków bieżących Banku,
5. udzielanie kredytu w rachunku bieżącym zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku Zrzeszającego,
6. gromadzenie nadwyżek środków Banku,
7. prowadzenie rachunku Minimum Depozytowego,
8. utrzymywanie aktywów płynnych stanowiących pokrycie środków Minimum Depozytowego (papiery dłużne Skarbu Państwa i papiery dłużne NBP),
9. wyznaczanie i utrzymywanie zagregowanego wymogu pokrycia płynności (LCR),
10. pośredniczenie w zakupie przez Bank papierów wartościowych w ramach limitów ustalonych przez Spółdzielnię,
11. przeprowadzanie scenariuszowych testów warunków skrajnych uwzględniających wyniki testów płynnościowych przeprowadzone przez Spółdzielnię IPS-SGB dla Banku i awaryjnych planów płynności SGB-Banku S.A.,
12. wsparcie Banku w zakresie narzędzi analitycznych służących wyznaczaniu krzywej krańcowego kosztu finansowania.

Jednostka zarządzająca Systemem Ochrony realizuje następujące zadania:

1. udzielanie pomocy płynnościowej, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Systemie Ochrony,
2. wyznaczanie minimalnego zasobu aktywów płynnych w Systemie Ochrony (m.in. poprzez aktualizację kwoty Minimum Depozytowego),
3. ustalanie limitów ryzyka płynności w Systemie Ochrony,
4. monitorowanie poziomu płynności Uczestników na zasadzie indywidualnej i zagregowanej,
5. prowadzenie wymiany informacji o ryzyku płynności pomiędzy Uczestnikami Systemu,
6. opracowanie procedur wzorcowych dotyczących zarządzania ryzykiem płynności,
7. informowanie Banku o spadku nadpłynności w Zrzeszeniu/Systemie,
8. przekazywanie do Banku Zrzeszającego informacji o odpływie środków Banku w wyniku realizacji scenariuszy skrajnych.

Nadwyżki środków niewykorzystane na działalność kredytową lub nieprzeznaczone przez Bank na zakup innych aktywów (w tym aktywów płynnych) gromadzi Bank Zrzeszający.

12.2 Ujawnienia ilościowe w zakresie ryzyka płynności

12.2.1 Rozmiar i skład nadwyżki płynności

Lp.	Nazwa nadwyżki	Wartość nadwyżki	Nazwa części składowej nadwyżki
1	Norma długoterminowa ponad minimum (M3)	32 393,67 tys. zł	Fundusze własne
2	Norma długoterminowa ponad minimum (M4)	106 417,88 tys. zł	Fundusze własne i środki obce stabilne
3	LCR ponad minimum	9 802,27 tys. zł	Środki w kasie i rachunek minimum depozytowego

12.2.2 Wielkość wiążących banki nadzorczych miar płynności oraz wskaźnika LCR

Miary płynności		Wartość minimalna	31-12-2019
M3	Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi (B1 / A5)	1,00	6,86
M4	Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi ((B1 + B2) / (A5 + A4))	1,00	1,79

LCR - wymóg dotyczący pokrycia płynności – wskaźnik płynności krótkoterminowej obliczony w oparciu o przepisy CRR

LCR	Wartość minimalna	31-03-2019	30-06-2019	30-09-2019	31-12-2019
Zabezpieczenie przed utratą płynności	X	17 333,25	15 148,21	16 812,90	16 503,13
Wypływy środków pieniężnych netto	X	28 754,49	35 235,56	34 234,24	39 516,44
Wpływy środków pieniężnych netto	X	33 507,37	32 047,41	32 855,58	38 408,16
Wskaźnik pokrycia wypływów netto	100%	241%	172%	196%	167%

12.2.3 Luka płynności

Lp.	Przedział płynności	Luka bilansowa prosta (w tys. zł)	Luka bilansowa skumulowana (w tys. zł)	Luka prosta (z pozabilansem w tys. zł)	Luka skumulowana (z pozabilansem w tys. zł)
1	Przedział do 1 miesiąca	40 150,25	40 150,25	37 357,70	37 357,70
2	Przedział do 3 miesięcy	16 564,17	56 714,42	16 548,61	53 906,31
3	Przedział do 6 miesięcy	24 921,16	81 635,58	24 764,32	78 670,63

12.2.4 Zabezpieczenia płynności funkcjonujące w Zrzeszeniu i Systemie Ochrony SGB

Bank jest uczestnikiem Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB może więc korzystać z pomocy finansowej w ramach IPS, a w szczególności:

1. pożyczki płynnościowej – udzielanej na wsparcie płynności Uczestnika,
2. nabycia wierzytelności,
3. pożyczki płynnościowej z części płynnościowej Funduszu Pomocowego – udzielonej na wsparcie płynności bieżącej w sytuacji kryzysowej.

Niezależnie od zasad działania Mechanizmu Pomocowego Systemu Ochrony, Bank Zrzeszający może udzielać kredytów, a w szczególności kredytu w rachunku bieżącym, celem zabezpieczenia bieżącej płynności Banku.

12.3 Ujawnienia jakościowe

12.3.1 Aspekty ryzyka, na które narażony jest Bank

Przyczyny, które mogą spowodować narażenie Banku na ryzyko płynności to:

1. niedopasowanie terminów zapadalności aktywów do terminów zapadalności pasywów i istnienie niekorzystnej skumulowanej luki płynności w poszczególnych przedziałach,
2. przedterminowe wycofywanie depozytów przez klientów zaburzające prognozy przyływów pieniężnych Banku,
3. nadmierna koncentracja depozytów dużych deponentów,
4. znaczące zaangażowanie depozytowe osób wewnętrznych Banku,
5. konieczność pozyskiwania depozytów po wysokim koszcie w sytuacji nagłego zapotrzebowania na środki,
6. wadliwe awaryjne plany płynności nie uwzględniające szokowych zachowań klientów.
7. niski stosunek depozytów, w tym depozytów stabilnych do akcji kredytowej Banku,
8. niewystarczające fundusze własne do finansowania aktywów strukturalnie niepłynnych,
9. ryzyko reputacji.

12.3.2 Sposób dywersyfikacji źródeł finansowania

Bank dywersyfikuje źródła finansowania poprzez:

1. oferowanie produktów depozytowych klientom z sektora niefinansowego i budżetowego,
2. monitorowanie poziomu depozytów dużych deponentów oraz dużych depozytów,
3. monitorowanie poziomu depozytów osób wewnętrznych,
4. różne terminy wymagalności depozytów,
5. różny charakter depozytów: depozyty terminowe i bieżące.

12.3.3 Techniki ograniczenia ryzyka płynności

Do podstawowych technik ograniczania ryzyka płynności można zaliczyć:

1. stosowanie limitów ograniczających ryzyko płynności,
2. systematyczne testowanie awaryjnego planu płynności zapewniającego niezakłócone prowadzenie działalności w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych,
3. lokowanie nadwyżek w aktywa płynne, które mają za zadanie zapewnienie przetrwania w sytuacji skrajnej,
4. przystąpienie do Systemu Ochrony SGB, które zapewnia w uzasadnionych przypadkach pomoc płynnościową z Funduszu Pomocowego,
5. utrzymywanie Minimum depozytowego w Banku Zrzeszającym.

12.3.4 Pojęcia stosowane w procesie mierzenia pozycji płynności i ryzyka płynności Banku

1. **baza depozytowa** – zobowiązania terminowe i bieżące wobec osób fizycznych oraz innych podmiotów niefinansowych, z wyłączeniem transakcji dotyczących obrotu na hurtowym rynku finansowym,
2. **depozyty** – baza depozytowa oraz zobowiązania terminowe i bieżące wobec instytucji rządowych lub samorządowych oraz podmiotów finansowych, z wyłączeniem banków,

3. **płynność śróddzienna** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w trakcie bieżącego dnia,
4. **płynność dzienna** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych na zamknięcie dnia,
5. **płynność bieżąca** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 7 kolejnych dni,
6. **płynność krótkoterminowa** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 30 kolejnych dni,
7. **płynność średnioterminowa** – zapewnienie wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 1 miesiąca i do 12 miesięcy,
8. **płynność długoterminowa** – monitorowanie możliwości wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 12 miesięcy,
9. **bufor płynności** – oszacowana przez Bank wysokość potrzebnych aktywów nieobciążonych, stanowiąca zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w określonym, w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni,
10. **nadzorcze miary płynności** – wskaźniki płynności i limity określone w uchwale KNF w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności,
11. **wskaźnik LCR/wymóg dotyczący pokrycia płynności** – wskaźnik płynności krótkoterminowej obliczony w oparciu o przepisy CRR,
12. **wskaźnik NSFR/wymóg dotyczący stabilnego finansowania netto** – wskaźnik płynności długoterminowej obliczony w oparciu o przepisy CRR.

12.3.5 Ryzyko płynności rynku odzwierciedlone w procesie zarządzania płynnością płatniczą

Odpowiednie zarządzanie stanem środków na rachunku bieżącym ma na celu utrzymywanie adekwatnego do potrzeb poziomu tych środków przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów ich utrzymywania. W ciągu dnia operacyjnego Bank Zrzeszający realizuje wszystkie operacje bezgotówkowe uznające i obciążające rachunek bieżący Banku niezależnie od kwoty salda środków znajdujących się na rachunku bieżącym. Głównymi elementami, związanymi z zarządzaniem rachunkiem bieżącym jest:

1. podjęcie decyzji o zagospodarowaniu lub uzupełnieniu niedoboru środków, której należy dokonać przed godziną 15 dla rachunków PLN, w przypadku rachunków w innej walucie do godziny 16,
2. odpowiednie zaplanowanie salda zamknięcia dnia operacyjnego, tak aby Bank nie ponosił nieuzasadnionych kosztów.

Bank ustala, że planowane saldo zamknięcia na rachunku bieżącym na koniec dnia powinno wynosić 0.

Jeżeli planowane na koniec dnia saldo na rachunku bieżącym jest ujemne to Bank zakłada, że zostanie wykorzystany kredyt w rachunku bieżącym, a w sytuacji gdy przewidywane ujemne saldo przekracza limit kredytu w rachunku konieczne jest zerwanie lokaty z uwzględnieniem rachunku ekonomicznego tej operacji. Z nadwyżek środków, które pozostaną na rachunku bieżącym, a które mogą wynikać z zaistnienia nieprzewidzianych okoliczności lub przybliżeń w dokonywanych obliczeniach, automatycznie zakładana jest lokata o terminie overnight. Terminy, na które zakładane są lokaty w Banku Zrzeszającym uzależnione są od:

1. planowanych przepływów pieniężnych,
2. prognozy stóp procentowych na rynku międzybankowym,
3. polityki promowania lokat ustalonej dla banków spółdzielczych przez Bank Zrzeszający.

12.3.6 Testy warunków skrajnych

Przeprowadzaniem testów warunków skrajnych zajmuje się Spółdzielnia, zgodnie z następującymi scenariuszami opisanymi w Grupowym Planie Naprawy:

- 1) scenariuszu systemowym zakładającym kryzys makroekonomiczny, opartym na scenariuszu przygotowanym przez NBP, w którym występują wzrost należności zagrożonych, wpływ depozytów i zmiana rynkowych stóp procentowych;
- 2) scenariuszami indywidualnymi zakładającymi:
 - a) materializację ryzyka koncentracji ekspozycji kredytowych,
 - b) wzrost kosztu finansowania depozytów,
 - c) spadek stóp procentowych;
- 3) scenariuszu mieszanym, uwzględniającym kombinację zdarzeń mających wpływ na cały system i indywidualnych, następujących jednocześnie i wchodzących ze sobą w interakcje, który zakłada kryzys na rynku rolnym.

Dla każdego scenariusza określany jest wpływ sytuacji skrajnej na określone w Grupowym Planie Naprawy obszary krytyczne:

- 1) płynności, mierzony wskaźnikami: LCR oraz NSFR;
- 2) rentowności (w tym poziom ryzyka kredytowego), mierzony wskaźnikami: ROA, C/I, należności zagrożonych, poziomu orezerwowania;
- 3) wypłacalności, mierzony wskaźnikami: TCR oraz dźwigni finansowej.

Wyniki testów wraz z ich opisem przekazywane są, w okresach kwartalnych, przez Spółdzielnię do Banku.

Aktualizacja scenariuszy testowych następuje przynajmniej w okresach rocznych wraz z aktualizacją Grupowego Planu Naprawy. W przypadkach, w których wyniki testu wskazują, że realizacja scenariusza powoduje obniżenie wskaźników LCR lub NSFR poniżej wartości krytycznej (określonej w Awaryjnym Planie Płynności) Bank ocenia czy dysponuje odpowiednimi instrumentami niwelującymi negatywne skutki realizacji scenariusza lub podejmuje działania ograniczające ryzyko. Tak więc Awaryjny Plan Płynności Banku jest powiązany z Grupowym Planem Naprawy Systemu Ochrony SGB, na podstawie którego wykonywane są testy warunków skrajnych.

Otrzymane wyniki powyższych testów wskazują, że nie było konieczne podejmowanie przez Bank żadnych działań w celu poprawy sytuacji. Wskaźniki LCR i NSFR dla obszaru krytycznego w zakresie płynności we wszystkich przyjętych scenariuszach kształtowały się zdecydowanie powyżej wymaganego minimalnego poziomu (odpowiednio 100% i 111%).

Bank ponadto w okresach kwartalnych szacuje kapitał wewnętrzny na ryzyko płynności w oparciu o wyniki testu opisanego w Grupowym Planie Naprawy w zakresie w jakim dotyczy on wpływu depozytów. W związku z tym, że wartość wskaźnika LCR nie spadła poniżej określonej w Awaryjnym Planie Płynności wartości

krytycznej Bank nie szacował kosztu przywrócenia poziomu wskaźnika do poziomu wartości krytycznej. Tak więc na dzień 31.12.2019r. Bank nie tworzył kapitału wewnętrznego na ryzyko płynności, czyli nie wystąpiło zagrożenie, że przyjęty przez Radę Nadzorczą w Strategii Banku Spółdzielczego w Człuchowie na lata 2016-2020 limit określający akceptowalny poziom ryzyka płynności będzie przekroczony. Wymóg kapitałowy na ryzyko płynności nie może przekroczyć 5% funduszy własnych.

12.3.7 Polityka utrzymywania rezerw płynności

Bank powinien utrzymywać poziom aktywów płynnych w rozumieniu rozporządzeniem CRR oraz Uchwały 386/2008 KNF, na poziomie zapewniającym utrzymanie nadzorczych miar płynności i wskaźnika LCR na wymaganym poziomie, jak również jest zobowiązany do posiadania wystarczającej ilości środków na rachunku bieżącym w Banku Zrzeszającym lub niewykorzystanej kwoty kredytu w rachunku bieżącym, które zabezpieczą wypływy z rachunku bieżącego na koniec dnia operacyjnego. W celu utrzymywania ryzyka płynności na odpowiednim poziomie oraz sprostania zapotrzebowaniom na środki płynne w sytuacjach kryzysowych Bank utrzymuje odpowiednią wielkość aktywów nieobciążonych lub dodatkowych źródeł finansowania, które mogą być natychmiast wykorzystywane przez Bank jako źródło środków płynnych. Szczegółowy ich poziom na dzień 31.12.2019r. zawiera poniższa tabela (dane w tys. zł):

1	Aktywa nieobciążone	168 685,84
	środki w kasie ponad pogotowie kasowe	2 367,73
	środki na rachunku bieżącym w BZ (jeżeli nie ma autom. o/n)	3 760,56
	lokata "automatyczny" overnight	1 348,66
	lokaty w Banku Zrzeszającym	150 431,57
	do 7 dni	24 525,59
	od 7 dni do 30 dni	41 789,77
	powyżej 30 dni	84 116,21
	środki na rachunku Minimum Depozytowego	10 777,32
	Aktywa nieobciążone zabezpieczające bufor płynności	168 685,84
2	Aktywa obciążone	501,30
	lokaty w Banku Zrzeszającym zablokowane	501,30
3	Inne dodatkowe źródła finansowania	224 168,63
	Otwarte niewykorzystane limity kredytu w rachunku bieżącym w BZ	500,00
	otwarte niewykorzystane limity kredytu rewolwingowego w BZ	0,00
	pożyczka płynnościowa z Funduszu Pomocowego	62 551,65

	lokata płynnościowa złożona przez BZ ze środków Minimum Depozytowego	161 116,98
	RAZEM	393 355,77

12.3.8 Ograniczenia regulacyjne w zakresie transferu płynności w ramach Zrzeszenia

Łączna wysokość pomocy finansowej, udzielonej Bankowi przez System Ochrony SGB, nie może być wyższa, niż 20% środków stanowiących Fundusz Pomocowy i 8% środków stanowiących Minimum Depozytowe. Udzielenie Bankowi pomocy wyższej niż opisane powyżej wymaga zgody Walnego Zgromadzenia Spółdzielni. Ponadto Zebranie Przedstawicieli Banku uchwaliło górną kwotę zobowiązań pieniężnych na 2019 rok w wysokości 300 000 000,00 PLN.

12.3.9 Częstotliwość i rodzaj sprawozdawczości w zakresie ryzyka płynności

Raporty z zakresu ryzyka płynności pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów,
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności,
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji,
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka płynności zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury źródeł finansowania działalności Banku, ze szczególnym uwzględnieniem depozytów,
- 2) stabilności źródeł finansowania działalności Banku, w tym oceny zagrożeń wynikających z nagłego wycofania depozytów internetowych i mobilnych, a także depozytów dla których Bank stosuje ponadprzeciętne stawki oprocentowania,
- 3) stopnia niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych,
- 4) wpływu pozycji pozabilansowych na poziom ryzyka płynności,
- 5) poziomu aktywów nieobciążonych,
- 6) analizy wskaźników płynności,
- 7) ryzyka związanego z płynnością długoterminową,
- 8) wyników testów warunków skrajnych,
- 9) stopnia wykorzystania wskaźników wczesnego ostrzegania,
- 10) stopnia przestrzegania limitów.

Informacja z zakresu oceny ryzyka płynności raportowana jest zgodnie z zasadami i trybem określonym w obowiązującej w Banku Instrukcji sporządzania informacji zarządczej. Zakres i częstotliwość informacji została opisana w punkcie 2.1.4.

13. Informacja o spełnieniu przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu Banku wymogów określonych w art. 22aa. Ustawy Prawo bankowe.

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku są objęci oceną w zakresie wiedzy, umiejętności i doświadczenia, odpowiedniego do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych im obowiązków, a także rękąmi należytego wykonywania tych obowiązków dokonywaną odpowiednio przez Zebranie Przedstawicieli w zakresie oceny członków Rady Nadzorczej Banku oraz Radę Nadzorczą Banku w zakresie członków Zarządu Banku. Ocena ma charakter uprzedni przed powołaniem oraz następczy w trakcie pełnienia funkcji. Wszyscy członkowie Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku zgodnie z dokonaną za 2019 rok oceną spełniają wymagania art. 22aa ustawy Prawo bankowe.

14. Dźwignia finansowa

Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej Bank klasyfikuje do ryzyk nieistotnych. Zarządzanie tym rodzajem ryzyka odbywa się w ramach ryzyka kapitałowego, w oparciu o zatwierdzoną w Banku Strategię zarządzania i planowania kapitałowego. Takie podejście wynika z faktu, że Bank do obliczania aktywów ważonych ryzykiem stosuje metodę standardową (co ogranicza nadmierną możliwość wykorzystywania niższych wag ryzyka). W związku z tym zachowanie odpowiednich współczynników kapitałowych, powoduje, że wskaźnik dźwigni utrzymuje się również na bezpiecznym poziomie.

Bank mierzy ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej poprzez obliczanie, wskaźnika dźwigni finansowej liczonego jako wyrażony w procentach udział kapitału Tier I w aktywach według wartości bilansowej, powiększonej o łączną kwotę zobowiązań pozabilansowych udzielonych, przy czym:

1. w aktywach według wartości bilansowej Bank nie uwzględnia pozycji pomniejszających kapitał podstawowy i dodatkowy Tier I, w szczególności: udziały kapitałowe w części pomniejszającej kapitał podstawowy i dodatkowy Tier I, wartości niematerialne i prawne oraz aktywa z tytułu podatku odroczonego oparte na przyszłej rentowności w części pomniejszającej kapitał podstawowy Tier I,
2. wartość ekspozycji pozabilansowych jest wyliczana: od wartości nominalnej (bez uwzględniania korekt z tytułu rezerw celowych i odpisów aktualizujących odnoszących się do odsetek) z uwzględnieniem współczynników konwersji z zastrzeżeniem dolnego limitu 10%.

Bank ustala limit wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie minimum 3,5%. Wskaźnik dźwigni finansowej obliczany i monitorowany jest przez Stanowisko sprawozdawczości analiz i ryzyk bankowych w okresach kwartalnych i stanowi element informacji zarządczej na posiedzenie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Szczegółowe dane dotyczące ujawnienia w zakresie wskaźnika dźwigni finansowej na dzień 31.12.2019r. przedstawione zostały w tabelach poniżej:

Tabela LRSum: Zestawienie dotyczące uzgodnienia aktywów księgowych i ekspozycji wskaźnika dźwigni

		Kwota mająca zastosowanie
1	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	313 341,71 tys. zł
2	Korekta z tytułu jednostek objętych konsolidacją na potrzeby rachunkowości ale nieobjętych zakresem konsolidacji regulacyjnej	
3	(Korekta z tytułu aktywów powierniczych ujętych w bilansie zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości ale wykluczonych z miary ekspozycji	

	całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 13 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	
4	Korekta z tytułu instrumentów pochodnych	
5	Korekta z tytułu transakcji finansowych z użyciem papierów wartościowych (SFT)	
6	Korekta z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. konwersja na kwoty ekwiwalentu kredytowego ekspozycji pozabilansowych)	6 323,76 tys. zł
EU-6a	(Korekta z tytułu ekspozycji wewnątrz grupy wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	
EU-6b	(Korekta z tytułu ekspozycji wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 14 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	
7	Inne korekty	
8	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	319 5,47 tys. zł

Tabela LRCom: Wspólne ujawnienie wskaźnika dźwigni

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych)		
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	313 341,71 tys. zł
2	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	
3	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)	313 341,71 tys. zł
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych		
4	Koszt odtworzenia związany z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (tj. z pominięciem kwalifikującego się zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce)	
5	Kwoty narzutu w odniesieniu do potencjalnej przyszłej ekspozycji związanej z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (metoda wyceny według wartości rynkowej)	
EU-5a	Ekspozycja obliczona według metody wyceny pierwotnej ekspozycji	
6	Ubruttowanie zapewnionego zabezpieczenia instrumentów pochodnych jeżeli odliczono je od kwoty aktywów bilansowych zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości	
7	(Odliczenia aktywów wierzytelności w odniesieniu do zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce zapewnionego w transakcjach na instrumentach pochodnych)	
8	(Wyłączone ekspozycje z tytułu transakcji rozliczanych za pośrednictwem klienta w odniesieniu do składnika rozliczanego z kontrahentem centralnym)	
9	Skorygowana skuteczna wartość nominalna wystawionych kredytowych	

	instrumentów pochodnych	
10	(Skorygowana skuteczna wartość nominalna kompensat i odliczeń narzutów w odniesieniu do wystawionych kredytowych instrumentów pochodnych)	
11	Calkowite ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych (suma wierszy 4-10)	
Ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych		
12	Aktywa z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych brutto (bez uwzględnienia kompensowania) po korekcie z tytułu transakcji księgowych dotyczących sprzedaży	
13	(Skompensowane kwoty zobowiązań gotówkowych i wierzytelności gotówkowych w odniesieniu do aktywów tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych brutto)	
14	Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta w odniesieniu do aktywów tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych	
EU-14a	Odstępstwo dotyczące transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych: ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta zgodnie z art. 429 ust. 4 i art. 222 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	
15	Ekspozycja z tytułu transakcji zawieranych przez pośrednika	
EU-15a	(Wyłączone ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych rozliczanych za pośrednictwem klienta w odniesieniu do składnika rozliczanego z kontrahentem centralnym)	
16	Calkowite ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (suma wierszy 12-15a)	
Inne pozycje pozabilansowe		
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	6 323,76 tys. zł
19	Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17-18)	6 323,76 tys. zł
Ekspozycje wyłączone zgodnie z art. 429 ust. 7 i 14 rozporządzenia (UE) nr 575/2013 (bilansowe i pozabilansowe)		
EU-19a	(Wyłączenie z ekspozycji wewnątrz grupy (na zasadzie nieskonsolidowanej) zgodnie z art. 429 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 575/2013) (bilansowe i pozabilansowe)	
EU-19b	(Ekspozycje wyłączone zgodnie z art. 429 ust. 14 rozporządzenia (UE) nr 575/2013) (bilansowe i pozabilansowe)	
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
20	Kapitał Tier I	36 521,80 tys. zł
21	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, EU-19a, EU-19b)	319 665,47 tys. zł
Wskaźnik dźwigni		
22	Wskaźnik dźwigni	11,43%
Wybór przepisów przejściowych i kwota wyłączonych pozycji powierniczych		
EU-23	Wybór przepisów przejściowych na potrzeby określenia miary kapitału	
EU-24	Kwota wyłączonych pozycji powierniczych zgodnie z art. 429 ust. 11 rozporządzenia (UE) nr 575/2013	

Tabela LRSpl: Podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
EU-1	Calkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłącznych) w tym:	313 341,71 tys. zł
EU-2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	

EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego w tym:	313 341,71 tys. zł
EU-4	Obligacje zabezpieczone	
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	1 761,92 tys. zł
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego których nie traktuje się jak państwa	15 200,00 tys. zł
EU-7	Instytucje	174 449,06 tys. zł
EU-8	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	102 429,41 tys. zł
EU-9	Ekspozycje detaliczne	6 964,09 tys. zł
EU-10	Przedsiębiorstwa	4 492,94 tys. zł
EU-11	Ekspozycje których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 171,91 tys. zł
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa nie generujące zobowiązania kredytowego)	6 872,38 tys. zł

15. Ujawnienia w zakresie funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej

15.1 Cele systemu kontroli wewnętrznej

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który jest dostosowany do struktury organizacyjnej, wielkości i stopnia złożoności działalności Banku.

Celem ogólnym systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie:

1. skuteczności i efektywności działania Banku;
2. wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
3. przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku;
4. zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

W ramach celów ogólnych systemu kontroli wewnętrznej Bank identyfikuje cele szczegółowe biorąc pod uwagę następujące aspekty:

1. zakres i stopień złożoności działalności Banku;
2. zakres stosowania określonych przepisów prawa, standardów rynkowych oraz obowiązujących w Banku regulacji wewnętrznych do których przestrzegania zobowiązany jest Bank;
3. stopień osiągania planów operacyjnych i biznesowych przyjętych w Banku;
4. kompletność, prawidłowość i kompleksowość procedur księgowych;
5. jakość (dokładność i niezawodność) systemów: księgowego, sprawozdawczego i operacyjnego;
6. adekwatność, funkcjonalność i bezpieczeństwo środowiska teleinformatycznego;
7. struktura organizacyjna Banku, podział kompetencji i zasady koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi jednostkami, komórkami, stanowiskami organizacyjnymi, a także system tworzenia i obiegu dokumentów i informacji;
8. zakres czynności powierzonych przez Bank do wykonania podmiotom zewnętrznym oraz ich wpływ na skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w Banku.

Cele szczegółowe powiązane z procesami funkcjonującymi w Banku wykazane są w sporządzonej w Banku macierzy funkcji kontroli.

15.2 Struktura organizacyjna systemu w tym rola Zarządu i Rady Nadzorczej oraz Komitetu Audytu

Rola i zadania Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności, z zastrzeżeniem, iż nadzór nad funkcjonowaniem audytu wewnętrznego sprawuje Rada Nadzorcza. Nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej obejmuje m.in.:

1. akceptowanie zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, w tym matrycy funkcji kontroli, poprzez zatwierdzenie regulacji wewnętrznej „Zasady funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Czulchowie”,
2. zatwierdzenie zasad kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej,
3. zatwierdzenie kryteriów oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
4. półroczną ocenę efektów działań podjętych w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w funkcjonowaniu mechanizmów kontrolnych, na podstawie sprawozdania o wynikach testowania pionowego i poziomego przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych z uwzględnieniem m.in. zestawienia wykrytych nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz informacji dotyczących efektów działań podjętych w celu usunięcia tych nieprawidłowości.
5. coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz wyników audytu przeprowadzonego przez komórkę audytu.

Rola i zadania Zarządu

Zarząd, w ramach trzech linii obrony, odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach/komórkach/stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli i komórkę do spraw zgodności. Do zadań Zarządu, należy w szczególności:

1. ustanowienie, w ramach trzech linii obrony, kryteriów oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
2. zapewnienie ciągłości i skuteczności działania systemu kontroli wewnętrznej, a także właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli z komórką do spraw zgodności oraz komórką audytu, a także dostęp osobom wykonującym czynności kontrolne/czynności audytowe do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje poufne,
3. określenie rodzaju działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środki naprawcze i dyscyplinujące,
4. sporządzanie okresowej (nie rzadziej niż raz w roku) informacji dla Rady Nadzorczej o sposobie wypełniania zadań przez pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz komórki do spraw zgodności ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnieniu osiągnięcia każdego z celów systemu kontroli wewnętrznej,

- b) skali i charakteru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym o podjętych środkach naprawczych i dyscyplinujących,
 - c) zapewnienia niezależności pracownika komórki do spraw zgodności,
 - d) zapewnienia środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań przez pracowników komórki do spraw zgodności oraz do systematycznego podnoszenia kwalifikacji oraz zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników tej komórki,
- 5. zatwierdzanie listy istotnych procesów wyodrębnionych przez Bank oraz ich powiązanie z celami ogólnymi i szczegółowymi systemu kontroli wewnętrznej,
 - 6. zapewnienie dokonywania regularnego przeglądu wszystkich procesów funkcjonujących w Banku pod kątem ich istotności,
 - 7. zatwierdzenie zasad kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej,
 - 8. zapewnienie niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez określenie odpowiedniego jego zakresu i kryteriów,
 - 9. wyznaczenie komórki organizacyjnej/stanowiska odpowiedzialnej za zadania związane z prowadzeniem matrycy funkcji kontroli, określenie formy udokumentowania przeprowadzonego przeglądu i oceny efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych oraz wniosków wynikających z tych przeglądów,
 - 10. określenie trybu przekazania wewnątrz Banku dokumentu testowego, w celu podjęcia działań służących usunięciu stwierdzonych nieprawidłowości mechanizmów kontroli oraz sposobu kontroli skorygowania tych nieprawidłowości,
 - 11. przeprowadzanie nieplanowanego testowania pionowego/weryfikacji bieżącej pionowej w Banku.

Rola i zadania komórki kontroli wewnętrznej

W Banku, w pionie Prezesa Zarządu, działa komórka kontroli wewnętrznej odpowiedzialna za wykonywanie zadań związanych z niezależnym monitorowaniem pionowym. Do zadań tej komórki należy m.in.:

- 1. przeprowadzanie pionowych testów przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych,
- 2. ocena adekwatności i skuteczności kluczowych mechanizmów kontrolnych,
- 3. prowadzenie rejestru nieprawidłowości istotnych i krytycznych,
- 4. raportowanie o przestrzeganiu kluczowych mechanizmów kontrolnych, obejmujące co najmniej zestawienie wykrytych nieprawidłowości znaczących i krytycznych,
- 5. administrowanie matrycą funkcji kontroli, w tym pozyskiwanie informacji niezbędnych do przygotowania i aktualizacji matrycy.

Rola i zadania komórki do spraw zgodności

Komórka do spraw zgodności odpowiedzialna jest za identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi (w szczególności rekomendacjami UKNF nie związanymi z zarządzaniem ryzykiem).

W ramach funkcji kontroli, komórka do spraw zgodności odpowiedzialna jest m.in. za zapewnienie zgodności poprzez:

1. weryfikację bieżącą pionową i poziomą, w przypadku gdy ta weryfikacja nie została przypisana innym pracownikom lub komórkom organizacyjnym w ramach drugiej linii obrony,
2. testowanie pionowe i poziome przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych, zapewniających osiągnięcie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami postępowania.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności określony został w odrębnej regulacji normującej zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Rola i zadania komórki audytu wewnętrznego

Audyt wewnętrzny wykonywany jest przez Spółdzielczy System Ochrony SGB, rola i zadania zostały zawarte w Umowie Systemu Ochrony.

Rola i zadania kadry kierowniczej

Kierownicy jednostek i komórek organizacyjnych Banku, wypełniając swoje obowiązki, wprowadzają w życie przyjęte przez Zarząd wewnętrzne strategie i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem, a przede wszystkim:

1. odpowiadają za wdrożenie odpowiednich mechanizmów kontrolnych;
2. monitorują prawidłowość przestrzegania mechanizmów kontrolnych.

15.3 Stosowane mechanizmy kontrolne, przyjęty schemat organizacji trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej

Mechanizmy kontrolne przyjęte w Banku wbudowane są w funkcjonujące w Banku procesy, czynności, w codzienną działalność operacyjną Banku. Proces projektowania, zatwierdzania i wprowadzania w Banku mechanizmów kontrolnych jest odpowiednio udokumentowany i umożliwia przypisanie komórkom organizacyjnym odpowiedzialności za realizację zadań w poszczególnych etapach tego procesu.

Mechanizmy kontrolne przyjęte na poziomie wszystkich linii obrony spełniają rolę:

1. prewencyjną – zapobieganie nieprawidłowościom,
2. detekcyjną – wykrywanie nieprawidłowości,
3. korekcyjną – korygowanie nieprawidłowości.

W zakresie mechanizmów kontroli wewnętrznej w Banku funkcjonują w szczególności:

1. procedury – rozumiane jako zdefiniowany sposób określonego postępowania przez pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych,
2. podział obowiązków - rozumiany jako podział zadań i uprawnień przypisanych pracownikom na poszczególnych stanowiskach organizacyjnych w ramach danego procesu mający na celu zapobieganie sytuacjom, w których pracownik kontroluje samego siebie lub istnieje potencjalny konflikt interesów między pracownikami mającymi powiązania,
3. autoryzację, w tym zwłaszcza autoryzację operacji finansowych i gospodarczych rozumiana jako system zatwierdzania decyzji i czynności wykonywanych przez pracowników na poszczególnych

stanowiskach w ramach danego procesu,

4. kontrola dostępu – rozumiana jako zestaw uprawnień dostępu do określonego obszaru, systemu, procesu,
5. kontrola fizyczna – rozumiana jako zestaw uprawnień dostępu do określonego, fizycznie wydzielonego obszaru w Banku,
6. proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym – rozumiany jako rejestrowanie i przechowywanie określonych rodzajowo danych wprowadzonych i generowanych w danym systemie,
7. inwentaryzacja – rozumiana jako porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym odnośnie składników majątkowych i źródeł ich pochodzenia,
8. dokumentowanie odstępstw – rozumiane jako wykaz zarejestrowanych wyjątków w ramach wykonywania określonych czynności wynikających z ustalonych przez Bank zasad postępowania,
9. zasady, metody i techniki identyfikacji, pomiaru, monitorowania, oceny i kontrolowania poszczególnych rodzajów ryzyka,
10. ustanowione limity ostrożnościowe ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku, wraz z zasadami ustalania ich poziomu, monitorowania, aktualizowania, postępowania w przypadku przekroczeń,
11. zasady funkcjonowania wewnętrznego systemu sprawozdawczości zarządczej,
12. kontrola działalności na poszczególnych szczeblach wykonywana przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez bezpośredniego zwierzchnika, mająca na celu zarówno weryfikację jakości i poprawności realizowanych w Banku zadań jak i kontrolę dostępu wraz z kontrolą fizyczną,
13. organizacja szkoleń dla pracowników Banku,
14. wskaźniki wydajności - rozumiane jako wprowadzanie i stosowanie wskaźników prezentujących stopień wykonania danego celu w określonym czasie,
15. samokontrola – rozumiana jako weryfikacja prawidłowości własnych działań dokonywana przez pracownika w toku wykonywania przez niego czynności operacyjnych.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach).

Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank.

Do przykładowych mechanizmów kontrolnych pierwszej linii obrony należą np.:

1. akceptacja „na drugą rękę” (kontrola manualna lub półautomatyczna, weryfikacja bieżąca, niezależna, pozioma),
2. weryfikacja umowy kredytowej vs. decyzja kredytowa i dane w systemie przed uruchomieniem środków (kontrola manualna, weryfikacja bieżąca, niezależna, pozioma),
- 1) weryfikacja danych klienta w BIK (kontrola manualna, weryfikacja bieżąca, pozioma).

Na drugą linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie, tj. m.in. Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzyk bankowych, Stanowisko ryzyka kredytowego. Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej,

Do przykładowych mechanizmów kontrolnych drugiej linii obrony należą np:

1. monitorowanie terminowości obsługi kredytów przez Stanowisko ryzyka kredytowego (weryfikacja bieżąca pionowa); ten mechanizm jest następnie testowany na próbie w ramach niezależnej pionowej kontroli przez Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej i III linię (komórkę audytu wewnętrznego),
2. monitorowanie przestrzegania limitów przez Stanowisko sprawozdawczości, analiz i ryzy bankowych i Stanowisko ryzyka kredytowego (niezależna weryfikacja bieżąca pionowa); ten mechanizm jest następnie testowany w ramach niezależnej pionowej kontroli na próbie np. raportów z przestrzegania limitów przez Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej,
3. kontrola jakości uruchomionych kredytów wykonywana przez Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej obejmująca próbę uruchomień (kontrola pionowa, niezależna, testowanie) np. z ostatniego miesiąca (jakość, kompletność dokumentów, poprawność danych, itd.).

Trzecią linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB.

Na wszystkich trzech poziomach, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, pracownicy Banku w ramach realizowanych czynności odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne lub niezależnie monitorują (poziomo lub pionowo) przestrzeganie mechanizmów kontrolnych.

15.4 Funkcja kontroli

Na funkcję kontroli składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli.

15.5 Umiejscowienie, zakres zadań, niezależność pracownika na Stanowisku ds. zgodności i kontroli wewnętrznej

W Banku rolę komórki do spraw zgodności pełni Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej, które w ramach przypisanych zadań wykonuje również zadania związane z kontrolą wewnętrzną; osoba zajmująca to stanowisko jest jednocześnie kierującym komórką do spraw zgodności. Celem działania komórki do spraw zgodności jest zapewnienie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi przez Bank standardami postępowania, a także normami etycznego postępowania. W Banku komórka do spraw zgodności podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu. Kierujący komórką do spraw zgodności ma zapewniony bezpośredni kontakt z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, tzn. ma prawo zgłaszania zagadnień dotyczących zgodności Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej, a także członkom Rady Nadzorczej lub Zarządu oraz uczestniczy w każdym posiedzeniu Zarządu, Rady Nadzorczej/Komitetu Audytu podczas omawiania zagadnień związanych z systemem kontroli wewnętrznej, zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym, kontrolami zewnętrznymi oraz z zarządzaniem ryzykiem istotnym uznanym przez Bank. Kierujący komórką do spraw zgodności uczestniczy w opiniowaniu i wprowadzaniu każdej nowej regulacji oraz zmian w obowiązujących regulacjach, a także uczestniczy w procesie wprowadzania nowego produktu w Banku.

Odwołanie kierującego komórką do spraw zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim jego wysłuchaniu. W przypadku zmiany pracownika na stanowisku kierującego komórką do spraw zgodności, Zarząd niezwłocznie informuje o tym Komisję Nadzoru Finansowego wraz ze wskazaniem przyczyny zmiany.

Wysokość wynagrodzenia kierującego komórką do spraw zgodności jest zatwierdzana przez Radę Nadzorczą. Wynagrodzenie pracownika kierującego komórką do spraw zgodności, w zakresie wynagrodzenia zmiennego, nie może być uzależnione od wyników finansowych uzyskiwanych w kontrolowanych przez nich obszarach działalności Banku. Pracownik komórki do spraw zgodności powinien zachowywać obiektywizm podczas przeprowadzania kontroli, formułować oceny w oparciu o stan faktyczny, w sposób bezstronny i wolny od uprzedzeń, zgodnie z posiadanymi umiejętnościami i wiedzą. W przypadku udziału w innych czynnościach niż kontrola, czynności te nie mogą prowadzić do konfliktów interesów. Pracownik komórki do spraw zgodności nie może :

1. dostosowywać swojej oceny dotyczącej kontroli do oczekiwań innych osób,
2. oceniać działalności jednostki lub komórki organizacyjnej, za którą był odpowiedzialny przez okres co najmniej jednego roku.

Pracownik komórki do spraw zgodności zobowiązany jest informować Prezesa Zarządu Banku o każdym rzeczywistym lub domniemanym naruszeniu niezależności lub obiektywizmu, nie może być narażony na próby ograniczania obszarów kontroli oraz wpływania na sposób wykonywania pracy i przekazywania wyników z działalności, ma dostęp do systemu informatycznego bez możliwości operacyjnych. Nie może brać udziału w działalności operacyjnej Banku. Pracownik komórki do spraw zgodności systematycznie podnosi swoje kwalifikacje w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności, a Zarząd Banku umożliwia mu udział w szkoleniach.

Pracownik komórki do spraw zgodności ma prawo do kontaktowania się z własnej inicjatywy z każdym pracownikiem i uzyskiwania dostępu do dowolnych dokumentów, czy plików potrzebnych do wykonywania swych obowiązków, w tym posiada prawo do:

1. dostępu do wszelkich niezbędnych informacji i danych (w tym poufnych i wrażliwych) oraz do pomieszczeń w zakresie koniecznym do wykonywania zadań w obecności osób odpowiedzialnych za te pomieszczenia oraz prawo dostępu do systemów informatycznych (bez możliwości ingerencji w zasoby systemu), uwzględniających informacje i dane niezbędne do wykonywania zadań,
2. żądania informacji i danych oraz otrzymywania niezwłocznych odpowiedzi od pracowników i komórek organizacyjnych posiadających te informacje i dane,
3. wglądu do wszelkich akt i dokumentów oraz sporządzania kopii, odpisów lub wyciągów oraz do dokonywania oględzin, przeliczeń, pomiarów w zakresie koniecznym do wykonywania zadań,
4. żądania pisemnych oraz ustnych wyjaśnień i oświadczeń oraz otrzymywania niezwłocznych odpowiedzi (bez zbędnych opóźnień) od pracowników Banku, w związku z wykonywanymi zadaniami przez komórkę do spraw zgodności,
5. uzyskiwania pomocy od pracowników odpowiednich komórek organizacyjnych Banku w zakresie koniecznym do wykonywania zadań,
6. możliwości stosowania narzędzi informatycznych wspomagających realizację zadań komórki do spraw zgodności.

Zadania komórki do spraw zgodności opisane zostały w punkcie 2.1.7.

Pracownik komórki do spraw zgodności wyjaśnia wszelkie wątpliwości pojawiające się w trakcie testowania, a także kontroluje terminowość i skutki podjętych działań naprawczych i korygujących.

Pracownik komórki do spraw zgodności przeprowadza kontrole w ramach testowania pionowego i poziomego. Zgodnie z obowiązującą procedurą z obszaru funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej Plany testowania sporządzane przez komórkę do spraw zgodności wynikają przede wszystkim z funkcjonującej w Banku matrycy funkcji kontroli.

Niezależnie od kontroli wynikającej z matrycy funkcji kontroli, pracownik komórki do spraw zgodności sporządza roczny Plan działania, w tym plan kontroli.

15.6 Zasady corocznej oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej, dokonywanej przez Radę Nadzorczą

Ocena skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej dokonywana jest przez Radę Nadzorczą według kryteriów oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej odrębnie dla oceny wynikającej z niezależnego monitorowania audytu wewnętrznego oraz odrębnie dla oceny wynikającej z inspekcji KNF (BION).

Kryteria oceny wynikającej z przeprowadzonego audytu wewnętrznego są następujące:

1. Ocena ryzyka wynikająca z wewnętrznego systemu oceny punktowej IPS SGB w przedziale 1-2 wskazuje, że system kontroli wewnętrznej jest skuteczny i adekwatny.
2. Ocena ryzyka wynikająca z wewnętrznego systemu oceny punktowej IPS SGB w przedziale 2,5-3 wskazuje, że skuteczność i adekwatność systemu kontroli wewnętrznej wymaga poprawy.
3. Ocena ryzyka wynikająca z wewnętrznego systemu oceny punktowej IPS SGB w przedziale 3,5-4 wskazuje, że system kontroli wewnętrznej zawiera istotne słabości. Skuteczność i adekwatność wdrożonych mechanizmów kontrolnych jest niewystarczająca.

Kryteria oceny wynikającej z inspekcji KNF (BION) są następujące:

1. Ocena BION na poziomie 1-1,75 wskazuje, że system kontroli wewnętrznej jest skuteczny i adekwatny.
2. Ocena BION na poziomie 2-2,75 wskazuje, że system kontroli wewnętrznej jest zadawalający.
3. Ocena BION na poziomie 3-3,25 wskazuje, że system kontroli wewnętrznej budzi zastrzeżenia.
4. Ocena BION na poziomie 3,5- 4 wskazuje, że system kontroli wewnętrznej jest nieskuteczny.

Dokonana ocena wskazuje, że poziom skuteczności i adekwatności kontroli wewnętrznej jest zadawalający. Bank przypisał większość kluczowych mechanizmów kontrolnych do określonych, istotnych procesów w Banku. Niezależny monitoring przestrzegania mechanizmów kontrolnych w przeważającym stopniu jest właściwy. Bank w większości przypadków w sposób właściwy zapewnia zgodność z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami etycznymi oraz w przeważającym stopniu w sposób właściwy zarządza ryzykiem braku zgodności. Organizacja i funkcjonowanie komórki audytu wewnętrznego, w tym jej niezależność w przeważającym stopniu nie budzą wątpliwości.

16. Aktywa obciążone i nieobciążone

Formularz A - Aktywa					
		Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń	Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń
		010	040	060	090
010	Aktywa Banku	501,30 tys. zł		312 740,44 tys. zł	
030	Instrumenty udziałowe			1 395,86 tys. zł	
040	Dłużne papiery wartościowe			1 709,33 tys. zł	
050	w tym: obligacje zabezpieczone				
060	w tym: papiery wartościowe zabezpieczone aktywami				
070	w tym: wyemitowane przez sektor instytucji rządowych i samorządowych				
080	w tym: wyemitowane przez instytucje finansowe				
090	w tym: wyemitowane przez przedsiębiorstwa niefinansowe				
120	Inne aktywa	501,30 tys. zł		309 635,25 tys. zł	
Formularz B - Zabezpieczenia otrzymane					
		Wartość godziwa obciążonych zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych	Wartość godziwa zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych dostępnych dla celów obciążenia		
		010	040		
130	Zabezpieczenia otrzymane przez Bank				
140	Kredyty na żądanie				
150	Instrumenty udziałowe				
160	Dłużne papiery wartościowe				
170	w tym: obligacje zabezpieczone				
180	w tym: papiery wartościowe zabezpieczone aktywami				
190	w tym: wyemitowane przez sektor instytucji rządowych i samorządowych				

200	w tym: wyemitowane przez instytucje finansowe		
210	w tym: wyemitowane przez przedsiębiorstwa niefinansowe		
220	Kredyty i zaliczki inne niż kredyty na żądanie		
230	Inne zabezpieczenia otrzymane		
240	Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obligacje zabezpieczone lub papiery typu ABS		
250	Aktywa, otrzymane zabezpieczenie i wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe ogółem		
Formularz C - Aktywa obciążone/zabezpieczenia otrzymane i powiązane zobowiązania			
		<i>Odpowiadające zobowiązania, zobowiązania warunkowe i udzielone pożyczki papierów wartościowych</i>	<i>Aktywa, zabezpieczenia otrzymane i wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obciążone obligacje zabezpieczone i papiery typu ABS</i>
		010	030
010	Wartość bilansowa wybranych zobowiązań finansowych	500 tys. zł	
Formularz D - Informacje o istotności obciążeń jeśli uznano za istotne			

17. Ekspozycje nieobsługiwane i restrukturyzowane

Na dzień 31.12.2019r. Bank nie posiada ekspozycji restrukturyzowanych.

Jakość kredytowa ekspozycji obsługiwanych i nieobsługiwanych w podziale według liczby dni przeterminowania oraz ekspozycje obsługiwane i nieobsługiwane oraz związane z nimi rezerwy zostały przedstawione w poniższych tabelach:

Jakość kredytowa ekspozycji obsługiwanych i nieobsługiwanych w podziale według liczby dni przeterminowania (dane w zł)

[illegible]

16	Banki centralne												
17	Instytucje rządowe												
18	Instytucje kredytowe												
19	Inne instytucje finansowe												
20	Przedsiębiorstwa niefinansowe												
21	Gospodarstwa domowe												
22	Łącznie		305 297 181			1 632 142			41 849	135 679			1 809 670

Ekspozycje obsługiwane i nieobsługiwane oraz związane z nimi rezerwy (w zł)

		Wartość bilansowa brutto/kwota nominalna				Skumulowana utrata wartości, skumulowane ujemne zmiany wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego i rezerw								Skumulowane odpisania częściowe	Otrzymane zabezpieczenie i gwarancje finansowe	
		Ekspozycje obsługiwane		Ekspozycje nieobsługiwane		Ekspozycje obsługiwane – skumulowana utrata wartości i rezerwy				Ekspozycje nieobsługiwane – skumulowana utrata wartości, skumulowane ujemne zmiany wartości godziwej z powodu ryzyka kredytowego i rezerw					Z tytułu ekspozycji obsługiwanych	Z tytułu ekspozycji nieobsługiwanych
			W tym etap 1	W tym etap 2		W tym etap 2	W tym etap 3		W tym etap 1	W tym etap 2		W tym etap 2	W tym etap 3			
1	Kredyty i zaliczki	303 587 847			1 809 670							732 172				
2	Banki centralne															
3	Instytucje rządowe	15 200 006														
4	Instytucje kredytowe	174 506 967														
5	Inne instytucje finansowe	917 949														
6	Przedsiębiorstwa niefinansowe	6 807 039			272 333							136 166				

7	W tym MŚP	6 807 039			272 333					136 166					
8	Gospodarstwa domowe	106 155 886			1 537 337					596 006					
9	Dłużne papiery wartościowe	1 709 334													
10	Banki centralne														
11	Instytucje rządowe														
12	Instytucje kredytowe	1 709 334													
13	Inne instytucje finansowe														
14	Przedsiębiorstwa niefinansowe														
15	Ekspozycje pozabilansowe	16 314 747													
16	Banki centralne														
17	Instytucje rządowe														
18	Instytucje kredytowe														
19	Inne instytucje finansowe														
20	Przedsiębiorstwa niefinansowe														
21	Gospodarstwa domowe														